

Õppekava

Valga 2024

SISUKORD

I ÜLDOSA.....	5
1. Üldsätted.....	5
1.1. Õppekava koostamise alused ja ülesehitus	5
2. ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID NING PÕHIMÕTED	6
2.1. Põhihariduse alusväärtused.....	6
2.2. Kooli põhiväärtused	6
2.3. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ ÜLDEESMÄRGID.....	7
2.4. Õppe- ja kasvatustegevuse sihiseaded	7
2.4.1. Põhikooli sihiseade lihtsustatud õppes.....	7
2.4.2. PÕHIKOOI SIHISEADE TOIMETULEKUÕPPES.....	8
2.4.3. PÕHIKOOI SIHISEADE HOOLDUSÕPPES.....	9
3. Õppe- ja kasvatustegevuse rõhuasetused.....	9
3.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED LIHTSUSTATUD ÕPPES. 9	
3.1.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED 1.-2. KLASSIS	9
3.1.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED 3.-5. KLASSIS	10
3.1.3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED 6.-7. KLASSIS	10
3.1.4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED 8.-9. KLASSIS	10
3.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED TOIMETULEKUÕPPES . 11	
3.2.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED I ARENGUTASEMEL 11	
3.2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse rõhuasetused ii arengutasemel.....	12
3.2.3. Õppe- ja kasvatustegevuse rõhuasetused iii arengutasemel.....	13
3.3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED HOOLDUSÕPPES.....	14
3.3.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED I ARENGUTASEMEL 14	
3.3.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED II ARENGUTASEMEL	14
3.3.3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED III ARENGUTASEMEL	14
4. ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE	15
4.1. TAOTLETAVAD ÜLDPÄDEVUSED LIHTSUSTATUD ÕPPES.....	15
4.1.1. ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE LIHTSUSTATUD ÕPPES.....	17
4.2. Taotletavad üldpädevused toimetulekuõppes	20
4.2.1. ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE TOIMETULEKUÕPPES	21
4.3. TAOTLETAVAD PÄDEVUSED HOOLDUSÕPPES.....	25
4.3.1. PÄDEVUSTE KUJUNDAMINE HOOLDUSÕPPES.....	25
4.4. VALDKONNAPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE	27
5. Õppe ja kasvatus korraldus.....	28
5.1. Õpikeskkond.....	28
5.2. Õppekorraldus.....	29
5.2.1. ÕPPE JA KASVATUSE KORRALDUSE ALUSED LIHTSUSTATUD ÕPPES . 29	
5.2.2. ÕPPE JA KASVATUSE KORRALDUSE ALUSED TOIMETULEKU ÕPPES .. 29	

5.2.3. ÕPPE JA KASVATUSE KORRALDUSE ALUSED HOOLDUSÕPPES.....	30
Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	30
5.2.4. ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED LIHTSUSTATUD ÕPPE, TOIMETULEKU- JA HOOLDUSÕPPE TASEME LISAÕPPES	31
5.3. ÕPPEAINED JA TUNNIJAOTUSPLAANID	32
5.3.1. LIHTSUSTATUD ÕPPE KOHUSTUSLIKUD JA VALIKÕPPEAINED NING TUNNIJAOTUSPLAAN.....	32
5.3.2. TOIMETULEKUÕPPE KOHUSTUSLIKUD JA VALIKÕPPEAINED NING TUNNIJAOTUSPLAAN.....	34
5.3.3. HOOLDUSÕPPE TEGEVUSVALDKONNAD JA TUNNIJAOTUSPLAAN.....	36
6. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted, lõimingu põhimõtted	36
6.1. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted	36
6.2. LÄBIV TEEMA „ELUKESTEV ÕPE JA KARJÄÄRI KUJUNDAMINE“	37
6.2.1. LÄBIVA TEEMA „ELUKESTEV ÕPE JA KARJÄÄRI KUJUNDAMINE“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES.....	37
6.2.2. LÄBIVA TEEMA „ELUKESTEV ÕPE JA KARJÄÄRI KUJUNDAMINE“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES.....	39
6.3. LÄBIV TEEMA „KESKKOND JA JÄTKUSUUTLIK ARENG“	40
6.3.1. LÄBIV TEEMA „KESKKOND JA JÄTKUSUUTLIK ARENG“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES.....	41
6.3.2. LÄBIV TEEMA „KESKKOND JA JÄTKUSUUTLIK ARENG“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES.....	43
6.4. LÄBIV TEEMA „KODANIKUALGATUS JA ETTEVÕTLIKKUS“	44
6.4.1. LÄBIVA TEEMA „KODANIKUALGATUS JA ETTEVÕTLIKKUS“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES.....	44
6.4.2. LÄBIVA TEEMA „KODANIKUALGATUS JA ETTEVÕTLIKKUS“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES.....	47
6.5. LÄBIV TEEMA „KULTUURILINE IDENTITEET“	48
6.5.1. LÄBIVA TEEMA „KULTUURILINE IDENTITEET“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES	49
6.5.2. LÄBIVA TEEMA „KULTUURILINE IDENTITEET“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES.....	52
6.6. LÄBIV TEEMA „TEABEKESKKOND JA MEEDIAKASUTUS“	53
6.6.1. LÄBIVA TEEMA „TEABEKESKKOND JA MEEDIAKASUTUS“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES.....	53
6.6.2. LÄBIVA TEEMA „TEABEKESKKOND JA MEEDIAKASUTUS“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES.....	56
6.7. LÄBIV TEEMA „TEHNOLOOGIA JA INNOVATSIOON“	56
6.7.1. LÄBIVA TEEMA „TEHNOLOOGIA JA INNOVATSIOON“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES	56
6.8. LÄBIV TEEMA „TERVIS JA OHUTUS“	57
6.8.1. LÄBIVA TEEMA „TERVIS JA OHUTUS“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES ..	58
6.8.2. LÄBIVA TEEMA „TERVIS JA OHUTUS“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES....	62

6.9. LÄBIV TEEMA „VÄÄRTUSED JA KÕLBLUS“	63
6.9.1. LÄBIVA TEEMA „VÄÄRTUSED JA KÕLBLUS“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES	63
6.9.2. LÄBIVA TEEMA „VÄÄRTUSED JA KÕLBLUS“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES.....	66
7. LOOVTÖÖ KORRALDAMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED	66
8. Ülekooliliste projektide kavandamise põhimõtted	68
9.1. Hindamise alused	69
9.2. Teadmiste ja oskuste hindamise korraldus	69
9.2.1. TEADMISTE JA OSKUSTE HINDAMINE LIHTSUSTATUD ÕPPES.....	69
9.2.2. TEADMISTE JA OSKUSTE HINDAMINE TOIMETULEKUÕPPES	70
9.2.3. TEADMISTE JA OSKUSTE HINDAMINE HOOLDUSÕPPES.....	71
9.3. Kujundav hindamine.....	71
9.4. Kokkuvõttev hindamine.....	72
9.5. KÄITUMISE JA HOOLSUSE HINDAMINE.....	73
9.6. Järelevastamine ja järeltööde sooritamine	73
9.7. Hinnete ja hinnangute vaidlustamine.....	74
9.8. Õpilase järgmise klassi üleviimine, täiendavale õppetööle ja klassikursust kordama jätmine	74
9.9. Põhikooli lõpetamine	74
10. Õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldus	75
11. Karjääriteenuste korraldus.....	75
12. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted.....	76
13. Õpilaste arengu ja õppimise toetamise korraldus.....	77
14. Õppekorralduslike meetmete rakendamine õpilase individuaalse arengu toetamiseks.....	78
15. Tugiteenuste rakendamine	81
16. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted	84
Koostöö.....	84
Õpetaja töökava koostamise põhimõtted.....	85
17. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord	85

I ÜLDOSA

1. ÜLDSÄTTED

1.1. ÕPPEKAVA KOOSTAMISE ALUSED JA ÜLESEHITUS

(1) Valga Jaanikese Kooli (edaspidi *kool*) õppekava on kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument.

Kooli õppekava on koostatud järgmiste dokumentide alusel:

- 1) „Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus“;
- 2) „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“;
- 3) „Põhikooli riiklik õppekava“;
- 4) Valga Jaanikese Kooli kooli arengukava 2021-2024;
- 5) Eesti elukestva õppe strateegia 2020, Eesti haridusvaldkonna 2021-2035 sihiseade.

(2) Õppekava koostamisel on arvestatud nüüdisaegse õpikäsitusega. Nüüdisaegne õpikäsitus näeb õppijat aktiivse teadmiste ja oskuste loojana, kes püstitab endale eesmärgid ning kavandab ja viib ellu tegevust nende eesmärkide täitmiseks. Kooli olulisem eesmärk on suunata õpilasi õpioskusi omandama - õppima.

(3) Õppekava koosneb üldosast ja lisadest. Lisades esitatakse kohustuslike ainete ainekavad, valikõppeainete ainekavad, tegevusvaldkondade kavade sisu ja läbivate teemade kirjeldused järgmiselt:

- 1) lihtsustatud õppe õppeainete õpitulemused ja õppesisu klassiti;
- 2) toimetulekuõppe õppeainete õpitulemused ja õppesisu arenguastmete kaupa;
- 3) hooldusõppe tegevusvaldkondade õpitulemused ja õppesisu arenguastmete kaupa.

(4) Õppekava üldosas esitatakse:

- 1) üldsätted;
- 2) õppe- ja kasvatuseesmärgid ning põhimõtted;
- 3) õppe ja kasvatustegevuse rõhuasetused;
- 4) üldpädevuste kujundamine
- 5) õppe ja kasvatuse korraldus;
- 6) läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted, lõimingu põhimõtted;
- 7) loovtöö korraldamise ja hindamise põhimõtted;
- 8) liikluskasvatus;
- 9) ülekooliliste projektide kavandamise põhimõtted;
- 10) hindamise korraldus;
- 11) õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus;
- 12) karjääriteenuste korraldus;
- 13) hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted;
- 14) õpilase arengu ja õppimise toetamise korraldus;
- 15) õppekorralduslike meetmete rakendamine õpilase individuaalse arengu toetamiseks;
- 16) tugiteenuste rakendamine;
- 17) õpetaja töökava koostamise põhimõtted;
- 18) kooli õppekava arendamise põhimõtted.

(5) Õppekava alusel koostatakse igale toimetuleku- või hooldusõppel olevale õpilasele individuaalne õppekava. Vajadusel koostatakse lihtsustatud õppel olevale õpilasele individuaalne õppekava teatud ainetes.

(8) Õppekava kooskõlastatakse kooli õppenõukogu, hoolekogu ja õpilasesindusega ning selle kehtestab kooli direktor käskkirjaga.

(9) Õppekava üldosa terviktekst on kättesaadav veebilehel (www.jaanikese.edu.ee), eKooli materjalides ja kooli õpetajate toas.

2. ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID NING PÕHIMÕTED

2.1. PÕHIHARIDUSE ALUSVÄÄRTUSED

(1) Põhihariduses toetatakse võrdsel määral õpilase vaimset, füüsilist, kõlblist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Põhikool loob tingimused õpilaste erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks ja eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks.

(2) Põhikool kujundab väärtushoiakuid ja -hinnanguid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks.

(3) Alusväärtustena tähtsustatakse põhikoolis üldinimlikke väärtusi (ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ja ühiskondlikke väärtusi (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).

(4) Uue põlvkonna sotsialiseerumine rajaneb eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ühiväärtuste ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste omaksvõtul. Tugeva põhiharidusega inimesed suudavad ühiskonnaga integreeruda ning aitavad kaasa Eesti ühiskonna jätkusuutlikule sotsiaalsele, kultuurilisele, majanduslikule ja ökoloogilisele arengule.

2.2. KOOLI PÕHIVÄÄRTUSED

Ühiselt on kokku lepitud Valga Jaanikese Kooli põhiväärtustes, millest juhindutakse nii kooli tegevust planeerides, igapäevaelu korraldades kui ka tehtut analüüsides.

Visioon- Valga Jaanikese Kool on õppija individualiseeritud õpirada väärtustav nüüdisaegse õpikeskkonna ja õpikäsitusega kool kogukonnas.

Tegevuse juhtmõte- Meie kooli õpilased ja õpetajad saavad võimaluse õnnestuda.

Areng- Iga laps on eriline. Toetame lapse individuaalset arengut: arvestame tema erivajadustega, märkame tema edusamme. Igaühe areng, sealhulgas iga koolitöötaja areng on oluline ja toetatud.

Koostöö- Lapse arengust lähtuv õpetamine on võimalik tänu last toetavate õpetajate ja tugispetsialistide ühistegevusele ja koostööle lastevanematega. Tegutseme üheskoos ühise eesmärgi nimel koolisiselt ja koos teiste huvigruppidega.

Turvalisus- Koolis on kõigi jaoks vaimselt ja füüsiliselt turvaline keskkond. Turvalise keskkonna kujundamisel osaleb kogu koolipere. Kõiki õpilasi ja töötajaid koheldakse koolis eelarvamusest ja õiglaselt, austades nende eneseväärikust ja isikupära.

Hoolivus- Hoolime üksteisest ja suhtume kaaslastesse lugupidavalt. Näitame välja huvi, kaastunnet ja abivalmidust kõikide koolipere liikmete suhtes. Iga päev käitume nii, et meie kaaslased tunneksid end hästi ja hoitult.

Kooli eripära- koolis õpivad intellektipuudega õpilased põhikooli lihtsustatud õppekava alusel lihtsustatud õppe, toimetulekuõppe ja hooldusõppe tasemel.

Koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel rakendatakse lihtsustatud õppekava alusel õppivatele õpilastele tõhustatud tuge või erituge.

Koolis on lõimitud õppe- ja kasvatustöö, tugiteenused ja huvitegevus.

Eripära:

- 1) kakskeelne õpe;
- 2) viime läbi vabariiklikku matemaatikaolümpiaadi lihtsustatud õppekava alusel õppivatele õpilastele;
- 3) osaleme Eriolümpia Eesti Ühenduse (Special Olympics Estonia) projektides;
- 4) nutivabad koolipäevad;
- 5) koolil on õpilaskodu;
- 6) koolil on tunnetustuba;
- 7) kool pakub muusikateraapia teenust, ravivõimlemist;
- 8) traditsioonilised üritused- Kaagjärve õuesõppelaager, MTÜ Pärnumaa õpilasmaleva Valga rühm, perepäev, koostöö päästeametiga projekt „Ohutu suvi“, kontserdid Valga Hooldekodu klientidele, autismipäevad sõpruskoolidega jne;
- 9) kool, kus kõik tantsivad (õpilaste ja õpetajate rahvatantsurühmad, moderntantsurühm);
- 10) kõik õpilased osalevad kunstiringis ja osaleme vabariiklikes kunstiprojektides;
- 11) kogu kooli meeskond on ühinenud õpikogukonnaks, mis tegeleb töötajate silmaringi laiendamise ja vaimse tervisega;
- 12) lisaõppe aasta õpilastel on võimalus läbida osalist praktikat Valga Hoolekandekeskus;
- 13) venekeelseid kolleege innustatakse oma eesti keele oskust tõhustama läbi eesti keele ringi töö.

2.3. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ ÜLDEESMÄRGID

Kooli eesmärk on tagada tõhustatud ja erituge vajavatele õpilastele nende individuaalseid võimeid arendav ja motiveeriv õppekasvatustegevus ning turvaline ja innovaatiline õppekeskkond, mille tulemusena õpilane:

- 1) peab lugu iseendast, kodust ja perekonnast, suudab majandada ennast ja oma perekonda;
- 2) armastab kodumaad;
- 3) teadvustab ennast ja kaasinimesi ning nende erinevusi, oma ja teiste rahvaste kultuurilisi erinevusi;
- 4) tunneb ja järgib kooli kodukorda ja õigusnorme;
- 5) hoidub eetiliselt valedest ahvatlustest ja ettepanekutest;
- 6) tunneb terveid eluviise ning püüab neid järgida;
- 7) teab loodushoiu peamisi seisukohti ja püüab tegutseda keskkonda säästes;
- 8) eesmärgistab, kavandab ja hindab oma igapäevast tegevust;
- 9) oskab tuttavates situatsioonides valida, nõu küsida, otsustada ja vastutust kanda;
- 10) on valmis koostööks;
- 11) osaleb võimetele vastavas täiendusõppes;
- 12) mõistab lihtsat teavet, oskab teavet hankida (sh Internetist).

Tagatud on õpilase arengut toetavad tugisüsteemid ning vajalik ja kaasaegne materiaaltehniline baas, et soodustada õpilase kognitiivset ja mootorset arengut, arendada tunde- ja tahtevalda ning soodustada sotsialiseerumist ja adapteerumist, s.h adekvaatse minapildi kujunemist.

2.4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SIHISEADED

2.4.1. PÕHIKOOLI SIHISEADE LIHTSUSTATUD ÕPPES

Lihtsustatud õppe sihiseade lähtub põhikooli riikliku õppekava üldosa §-s 3 sätestatust, arvestades seejuures lihtsustatud õppel õpilaste individuaalseid hariduslikke erivajadusi.

(1) Lihtsustatud õppe põhiülesanne on toetada ja suunata tõhustatud või erituge vajava õpilase arengut. Iga õpilase hariduslike erivajaduste ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse

temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele.

(2) Igale lihtsustatud õppe õpilasele koostatakse individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.

(3) Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Õpetamine, kasvatamine ja arengu toetamine toimub valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Reegleid ja teoreetilisi teadmisi õpetatakse minimaalselt, aga sel määral, et üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatud.

(4) Õppe- ja kasvatusprotsessis kujundatakse õpilastel suutlikkust ja oskusi, et pingutada jõukohasel viisil ning teha koostööd nii eakaaslaste kui ka erinevate täiskasvanutega. Taotletakse, et õpilastel kujuneksid teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad neil (vajaduse korral suunamise või abiga) jälgida, hinnata ning kohandada oma käitumist ja õpitegevust.

(5) Väärtushoiakute kujundamisel taotletakse, et õpilane tunneb vastutust oma tegude tagajärgede eest, järgib üldlevinud väärtusi, määratleb end riigi kodanikuna.

(6) Lihtsustatud õppel põhikooli lõpetaja on praktilist tööd väärtustav ja täiendus- ning kutseõppeks valmis olev ühiskonnaliige. Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele isiksusteks, kes on motiveeritud jätkama õpinguid ja tulevad võimalikult iseseisvalt toime erinevates rollides: perekonnas, võimetekohasel töö ja avalikus elus.

(7) Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste kujunemist toetab järjepidev koostöö erinevate osaliste vahel. Tähtis on õpetajate, tugispetsialistide ja lastevanemate koostöö (ühised nõudmised, samalaadne abi jms). Vajaduse korral kaasatakse tugispetsialiste väljastpoolt kooli, kohaliku omavalitsuse esindajaid jt.

2.4.2. PÕHIKOOLI SIHISEADE TOIMETULEKUÕPPES

(1) Toimetulekuõppe õppekava võimaldab selle järgi õppivatel õpilastel saada oma võimetele ja arengutasemele vastav haridus. Õppimise edukus sõltub õpilase individuaalsest võimekusest ja tema individuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast.

(2) Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada erituge vajava õpilase arengut ning tema kujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb eluga toime tuttavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd ja on teadlik enda kuulumisest oma rahva ja Eesti kodanike hulka.

(3) Toimetulekuõppes lähtutakse põhimõttest, et igaühel peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Õppekorralduses ja õppesisu valikul lähtutakse õpilaste arengutasemest õppeainete kaupa, arvestatakse õpilaste potentsiaalseid võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi. Õppimise edukus sõltub õpilase individuaalsest võimekusest ja tema individuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast.

(4) Õppekava taotleb iga õpilase arengu toetamist. Õpetamine toimub iga õpilase arengutaseme ja arenguvõimaluste hindamise alusel kasutades eripedagoogilisi meetodeid. Õppetöö kavandamine toimub kontsentrisuse printsiipi järgides. Õppetööd kavandades arvestatakse nii klassi tervikuna kui ka iga õpilast individuaalselt. Õppeülesanded valitakse õpilase lähimat arenguvalda arvestades, varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

(5) Arendamist vajavad õpilaste psüühilised protsessid (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine), tunde- ja tahtevald, psühhomotoorika, suhtlemine ja hoiakud. Õpetamise ja arendamise eesmärgiks on õpilaste võimalikult iseseisev toimetulek sotsiaalses keskkonnas. Eesmärgid täpsustatakse kooli ja/või klassi õppekavas ning iga õpilase individuaalses õppekavas.

(6) Õppe- ja kasvatustöö toimub võimalikult elulises keskkonnas jõukohases praktilises tegevuses, millega kaasneb suuline kõne ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite kasutamine.

Õppe- ja kasvatustööga taotletakse, et õpilane omandaks jõukohased praktilised oskused ja vajalikud teadmised igapäevastes olukordades toimetulekuks. Õpilast suunatakse täitma praktilisi ülesandeid koostegevuses ja eeskuju järgi, rakendama omandatud oskusi kas näidise, lihtsa suulise korralduse alusel või mälupildile toetudes iseseisvalt. Oluline on kujundada õpilaste huvi võimalikult iseseisvalt tegutseda. Kujundatakse käitumist, sellele võimalikult adekvaatse hinnangu andmist positiivset rõhutades.

(7) Oluline on õpetaja ja õpilase positiivne ühistegevus. Õpilaste aktiveerimine eeldab nende arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Õpilane võtab võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest. Toimingute omandamine toimub tegevussammude ja osaoskuste kaupa, omandatud osatoimingud ühendatakse toimingute ahelaks.

(8) Õpioskuste kujundamist soodustavad õpilasega tegelevate täiskasvanute ühtsed nõudmised ja samalaadne abi. Tähtis on koostöö tugispetsialistide, õpetajate, lapsevanemate, jätkuõppe korraldajate, koolipidaja jt kooliväliste spetsialistide ja asutustega.

2.4.3. PÕHIKOOLI SIHISEADE HOOLDUSÕPPES

1. Õppe ja kasvatuse üldeesmärk on intellektipuudega õpilase isiksuse terviklik areng ja kujunemine Eesti kodanikuks, kes vastavalt oma eale ja võimetele osaleb ühiskonnaelus, tuleb võimalikult iseseisvalt toime eakohases igapäevaelus ja osaleb jõukohases töötegevuses.

2. Hooldusõppe põhiülesanne on toetada erituge vajava õpilaste arengut, kujundada oskusi, vilumusi ja ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisharjumusi, mis on vajalikud igapäevaseks toimetulekuks erinevates inimrühmades ja kogukondades ning tööelus. Koolis luuakse õpilase arengut toetav keskkond, et saavutada õpilase isiksuse arengus parim võimalik ja sotsiaalselt tunnustatav tulemus.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED

3.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED LIHTSUSTATUD ÕPPES

3.1.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED 1.-2. KLASSIS

(1) Esimesel arenguperioodil on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, õpilase rolli mõistmine ja vastavate alusoskuste omandamine: kuulamine, adekvaatne reageerimine küsimustele ja korraldustele, vaatlemine, osalemine dialoogis, tegevusse lülitumine ning ühelt tegevuselt teisele ümberlülitumine. Õppeeesmärgiks on elementaarse lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse omandamine.

(2) Õpetaja suunamisel õpivad õpilased tundma lähiümbrust ning igapäevaelu nähtusi. Lisaks iseendaga seonduva teadvustamisele kujundatakse õpilastel ka arusaamist mina-meie-suhetest. See kujuneb kontaktis ning koostegevuses täiskasvanu ja klassikaaslastega, osalemisel õppemängudes ja ühistegevustes.

(3) Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse ülesandeid, nende täitmiseks kuluvat aega ning õpetaja osaluse ja abi osakaalu. Õpetaja osaleb laste tegevustes suurel määral. Õpilased täidavad õpiülesandeid koostegevuses, matkimise, näidise järgimise toel ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi. Õpilaste tegevust verbaliseerib valdavalt õpetaja.

(4) Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid. Õpilaste juhendamisel kasutatakse lühikesi suulisi korraldusi. Peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine. Olulisel kohal on õppimine praktilise tegevuse või didaktilise mängu kaudu.

(5) Õppetöö korraldamisel on eelistatud üldõpetuslik tööviis või üldõpetuse ja aineõpetuse kombineeritud variant.

3.1.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED 3.-5. KLASSIS

(1) Teisel arenguperioodil jätkub positiivse suhtumise kujundamine õppimisse, keskendutakse õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse arendamisele. Õpetaja olulisim ülesanne on toetada iga õpilase eneseusku ja motivatsiooni.

(2) Tähelepanu pööratakse eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sh üksteist toetavate suhete kujunemisele õpilaste vahel.

(3) Õpilased vajavad jätkuvalt suunamist ja õpitegevuse reguleerimist, sh eeskuju ja näidiseid õpiülesannete sooritamisel. Sisekõne kujunemine võimaldab neil arendada oma oskusi õpitegevuse kavandamisel ja reguleerimisel: orienteerumist ülesandes, planeerimist, algoritmide ja tuttavate abivahendite valikut ning kasutamist, enesekontrolli sooritamist.

(4) Õpilastel kujundatakse oskust mõista ning järgida lühikesi ja lihtsaid tööjuhiseid, nii suuliselt kui ka kirjalikke lihtkorraldusi.

(5) Peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine. Õpilased vajavad õpitegevustes abivahendeid, näitlikkust, sh algoritme.

3.1.3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED 6.-7. KLASSIS

(1) Kolmandal arenguperioodil keskendutakse jätkuvalt õpiharjumuste ja õpioskuste kujundamisele, samuti püsivuse, iseseisvuse ning eesmärgistatud töötamise ja valikute tegemise oskuste arendamisele.

(2) Jätkuvalt pööratakse tähelepanu eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste arendamisele. Tähtsal kohal on oma arvamuse väljendamise ja selgitamise, kaaslaste arvamuste aktsepteerimise, suhtlusprobleemide lahendamise ning viisaka käitumise oskuste kujundamine.

(3) Vajalik on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni. Oluline on kujundada oskust märgata õppetöös tekkivaid raskusi, küsida vajaduse korral abi ja seda kasutada.

(4) Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel. Õpilaste juhendamisel lähtutakse algoritmidest, oluline on suunata õpilasi aktiivsemalt algoritme ka iseseisvalt kasutama, sh oma tegevust kontrollima.

3.1.4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED 8.-9. KLASSIS

(1) Neljandal arenguperioodil on põhitaotluseks vastutustundliku suhtumise ja võimalikult iseseisvate õpi- ja tööoskuste kujundamine. Eesmärgiks on, et õpilased tulevad igapäevaelus toime iseseisvalt ning jätkavad õpinguid vastavalt oma võimetele.

(2) Jätkuvalt on olulisel kohal suhtlemis- ja koostööoskuste kujundamine, õpimotivatsiooni hoidmine ja tõstmine. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid.

(3) Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Järjepidevalt harjutatakse valima ning rakendama eesmärgi saavutamiseks vajalikke tegevusi ja vahendeid ning kasutama enesekontrollivõtteid.

(4) Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

3.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse Rõhuasetused TOIMETULEKUÕPPES

3.2.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse Rõhuasetused I ARENGUTASEMEL

(1) Õpetuse põhitaotlus on õppimiseks vajalike alusoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil:

- 1) erinevaid vahendeid kasutades kontakti astumine, kontaktis osalemine, kontakti kestuse pikendamine;
- 2) adekvaatne reageerimine situatsiooniga seotud lühikorraldustele;
- 3) lülitumine praktilisse tegevusse ja ühelt tegevuselt teisele ümberlülitumine;
- 4) suunamisel oma välimuse ja õppevahendite korrashoidmine;
- 5) baaslausungite moodustamine ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite situatiivne kasutamine.

(2) Rõhuasetus on oma *mina* teadvustamisel: *mina* kui osaleja praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus ning kontaktis ja koostegevuses täiskasvanuga.

(3) Õpilaste juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, mille baasil areneb objektide ja tegevusaktide äratundmine ning kaemuslik-praktiline mõtlemine. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tahtmatu tähelepanu väline suunamine.

(4) Motoorika arendamine. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on motoorika areng. Arendatakse passiivsete liigutuste sooritamist, liigutuste sooritamist imiteerimise, näidise ja instruksiooni järgi, omandatud liigutusstereotüüpide rakendamist eneseteenindamisega seotud tegevustes. Kujundatakse oskusi koordineerida silma ja käe liigutusi, liigutuste rütmi ja tempo muutmist ning elementaarse vaimse tegevuse reguleerimist liigutuste abil.

(5) Tajude arendamine. Tajude arendamisel õpetatakse suunatult märkama eri meeltega objekti tunnuseid; eristama esemeid taustast; laiendama tajuvälja; rühmitama objekti ja graafilisi kujutisi 1–2 tajutava tunnuse alusel; tajuma ruumisuhteid (*all, peal, ees, taga, kõrval*) ja ajasuhteid (*samal ajal, enne, pärast*).

(6) Mälu arendamine. Arendatakse varem tajutud objektide ja tegevusaktide äratundmist; toimingute sooritamist eelnevalt tajutud näidise järgi; seoste tegevus-objekt-tunnus ja keeleüksus-alternatiivvahendid kujundamist; töömälu mahu suurendamist (kuni 4 üksust); mälukujutluste aktiveerimist verbaalsete ja mitteverbaalsete signaalide abil; objektide paigutuse taastamist varem tajutu põhjal.

(7) Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilise mõtlemise arendamisel kujundatakse oskused täita erinevaid ülesandeid tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades, rühmitada tajutavate tunnuste alusel ja muuta rühmade koostist.

(8) Kõne arendamine. Omandatavad oskused on kontakti astumine, kontaktis osalemine, kontakti kestuse pikendamine; lühikorralduste kuulamine ja neile reageerimine tajutava situatsiooni toel / situatsioonist lähtuvalt; kõne baasiks olevate häälikute ja häälikukomplekside (häälikute rida, silbirida, kõnetakt, sõna) järele kordamine; situatsioonile vastavate sõnade ära tundmine ja kasutamine; alternatiivsete suhtlusvahendite kasutamine vajaduse korral.

(9) Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Pedagoog verbaliseerib õpilaste tegevust.

(10) Lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuste eeluskuste kujundamine.

(11) Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel õige-vale, õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang. Kujundatakse tegevuse *tahan*-motiivi.

(12) Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajaduste rahuldamisel abita toime tulema.

3.2.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse Rõhuasetused II Arengutasemel

- (1) Õpetuse põhitootlus on õpitud baasoskuste harjumuslik rakendamine. Arendamist vajab tegevusega kaasneva suhtlemise ja oma tegevuse elementaarse kommenteerimise oskus. Nende oskuste arendamiseks kasutatakse järgmisi võtteid: tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine, tulemuse sõnastamine.
- (2) Rõhuasetus on oma *mina* teadvustamisel, suhtel mina-meie ja mina-õpilane.
- (3) Juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, suureneb mälu kujutluste osakaal vaimses ja praktilises tegevuses. Arendatakse kaemuslik-kujundilist mõtlemist lõimunult kujundiliste elementidega. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tähelepanu suunamine eri vahenditega (sh visuaalsed orientiirid), tähelepanu kestuse pikendamine, motoorne aktiveerimine.
- (4) Motoorika arendamine. Omandatakse oskused sooritada erisuunalisi liigutusi; sooritada instruksiooni järgi liigutuste ahelat toetudes mälu kujutlusele (vajaduse korral imiteerides). Viiakse läbi eri kehaosade motoorikat koordineerivaid tegevusi ja peenmotoorikat arendavaid tegevusi. Liigutuste sooritamist verbaliseeritakse (pedagoog – õpilane). Sobimatud liigutusstereotüübid asendatakse.
- (5) Tajude arendamine. Tajude arendamisel kujundatakse oskusi: tunnuste ja osade märkamise ja võrdlemise; sama objekti või graafilise kujutise äratundmine eri asendis, taustal, eri meeltega; oluliste/tüüpiliste ja juhuslike tunnuste eristamine; terviku moodustamine osadest; osatoimingute järjestuse tajumine tegevusaktis; erisuunaliste ruumisuhete (sh vasakul/paremal) tajumine; ajasuhete (sündmuste järjestuse) tajumine.
- (6) Mälu arendamine. Mälu arendamisel kujundatakse oskust ära tunda tuttavate objektide graafiliste kujutisi ja toiminguid varieeruvates tingimustes; õpetatakse sooritama stereotüüpseid toiminguid tuttavates situatsioonides; aktiveeritakse kujutlused verbaalse alternatiivse teabe alusel; arendatakse töömälu mahtu (kuni 5 üksust); õpetatakse üksuste/sümbolite järjestust säilitama, kujutlused verbaliseeritakse suunatult.
- (7) Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilist mõtlemist arendatakse mõtlemisprotsessi kujundiliste elementide lõimimise teel. Arendatavad oskused on abivahendite otsimine ja kasutamine, ülesande täitmine variatiivsetes tingimustes; osadest terviku moodustamine; õpiülesannete täitmine praktiliselt ja materialiseeritult; variatiivne rühmitamine suunatult (varieeritakse objekte, objektide arvu, rühmitamist).
- (8) Kõne arendamine. Kõne arendamiseks laiendatakse õpilaste baassõnavara, harjutatakse situatiivset dialoogi ja viisakusväljendite kasutamist, 2–3 lausungi tähenduse seostamist. Õpitakse kohandatud lühitekstide tähenduse mõistmist (vajaduse korral kaasneb visuaalne näitlikkus), mõnest lausungist koosneva teksti loomist (abiga).
- (9) Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Õpilane hakkab oma tegevust elementaarselt kommenteerima, kasutades suunatult kas verbaalseid või alternatiivseid väljendusvahendeid. Õpitakse turvaliselt kasutama igapäevaseid digivahendeid.
- (10) Kujundatakse elementaarseid lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskusi.
- (11) Väärtuskasvatuse eesmärkide saavutamiseks hindab õpilane tegevusakte põhimõttel *õigevale, meeldib-ei meeldi*. Õpitegevust ja käitumist motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele. Vähendatakse negatiivsete hoiakute mõju. Kujundatakse *tahan*-motiivi kõrvale positiivse hinnangu abil *peab*motiivi. Võimaldatakse valikuid.
- (12) Õpilane õpib tuttavas situatsioonis jõukohaste ülesannetega võimalikult iseseisvalt toime tulema, õpitud oskusi suunamisel varieeruvates olukordades kasutama ja suunatult varieeruvates olukordades toime tulema. Toimub lihtsate tööoskuste õpe ja harjutamine.

3.2.3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED III ARENGUTASEMEL

- (1) Õpetuse põhitaotlus on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevaelu ja õpitud tegevustega.
- (2) Rõhuasetus on mina-meie suhtel seoses kodukoha ja tegevustega.
- (3) Tunnetustegevuses kasvab märgatavalt mälu roll. Kujundatakse kaemuslik-kujundilist mõtlemist, mis võimaldab ette kujutada tuttavas situatsioonis toimuvaid tegevusi. Tähelepanu hoidmist soodustab harjumustele toetuv tegevus.
- (4) Motoorika arendamine. Omandatakse praktiliseks tööks vajalike liigutusi vastavalt tegevuse spetsiifikale. Toimub liigutusstereotüüpide kujundamine sõltuvalt tegevusest ja nende varieerimine sõltuvalt tegevuse tingimustest. Õpitakse liigutusi teadlikult järjestama vastavalt osatoimingute ahelale.
- (5) Tajude arendamine. Arendatakse aja ja ruumi analüütilist tajumist eri meeltega, tuttavate objektide ja sündmuste tajumist mitmele tunnusele ja mälule toetudes; stseenide ja lihtsate stsenaariumite analüütilist tajumist (jälgitav sündmus, pilt, pildiseeria, tekst) kogemustele toetudes.
- (6) Mälu arendamine. Mälu arendamisel kujundatakse oskused ülesandest lähtuvalt ära tunda ja meenutada tuttavate objektide graafilisi kujutisi; eristada kogemusi ja esitatud teavet. Areneb mälukujutluste konkretiseerimine ja uute seoste loomine täiendava teabe abil. Õppetöös toimub korduvate tegevusaktide varieerimine ning sooritatakse harjutusi juhuslike ja stereotüüpsete assotsiatsioonide pidurdamiseks. Omandatakse oskused säilitada lühikest ja arusaadavat instruksiooni mälus ja sellega arvestamist toimingut sooritades; kujutluste verbaliseerimine ja graafiline kujutamine.
- (7) Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilisele mõtlemisele lisandub osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ülesannete täitmist kujutlustele toetudes. Valitakse või valmistatakse vajalikud abivahendid. Õpilane täidab õppeülesandeid, mis eeldavad tuginemist isiklikele kogemustele ja eri meeltega tajutavatele vahenditele (sh kõnele). Õpitakse objektide rühmitamist 2–3 üldistustasandil ja allrühmade moodustamist. Toimub elementaarsete põhjus-tagajärg seoste teadvustamine praktilises tegevuses.
- (8) Kõne arendamine. Kõne arendamiseks kujundatakse järgmisi oskusi: baas- ja vähe laiendatud lausungi mõistmine ja kasutamine suhtlemisel; suuliste ja kirjalike kohandatud lühitekstide mõistmine; oma tegevuse ja tajutud sündmuse sõnastamine lühitekstina, täiendava teabe lisamine küsimustele vastates, täiendava teabe vajadusest ja puudulikust mõistmisest teatamine; õpitud suhtlemisstrateegiade rakendamine, situatsioonile vastav rollisuhtlemine; kasutatavate väljendite mõningane varieerimine, ütluse tähenduse tuletamine situatsioonist lähtuvalt.
- (9) Õppetöös rakendatakse jätkuvalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi. Õpilasi suunatakse oma tegevust kommenteerima verbaalselt ja/või alternatiivsete vahenditega. Õppeprotsessis kasutatakse aktiivselt digivahendeid.
- 10) Elementaarse lugemis-, kirjutamis-, arvutamise- ja mõõtmisoskuse kujundamine ja oskuste kasutamine tegevuses.
- (11) Väärtuskasvatuse eesmärkide saavutamiseks hinnatakse eri tegevusakte, kasutades hinnanguid õige-vale, meeldib-ei meeldi. Tegevuse motiivi ja eesmärgi seose teadvustamisel kasutatakse hinnanguid tahan/teen, peab / on vaja / teen, tahan / ei tohi / ei tee. *Peab*-motiivi kõrvale *vaja*-motiivi kujundamine toimub positiivse hinnangu abil lähtuvalt eesmärgist või tulemuse teadvustamisest.
- (12) Oluline on õpetada õpilast võimalikult iseseisvalt toime tulema. Kujundatakse lihtsa töö oskusi:
 - 1) omandatud toimingute sooritamine osaliselt muutuvates tingimustes;
 - 2) toimingute suunatud planeerimine, teabe otsimine sõltuvalt ülesandest (pilt, plaan, lühitekst);

- 3) töövahendite ja materjali sobivuse hindamine;
- 4) kujutluse loomine tulemustest – osatoimingute ning vahendite valik ja järjestamine;
- 5) suunatud enesekontroll: osatoimingute/operatsioonide järjestus ja tulemused, toimingu tulemus ja selle hindamine.

3.3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED HOOLDUSÕPPES

3.3.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED I ARENGUTASEMEL

1. Elementaarse kehatunnetuse kujundamine baasstimulatsiooni, füüsilise kontakti, erinevate asendite, koostegevuses jäsemete liigutuste sooritamise ja rütmika kaudu. Õpilase liikumisele (roomamine, asendi muutmine) õhutamine.
2. Emotsionaalse kontakti loomine täiskasvanuga, positiivne reageerimine kontaktile, pilkkontakti lühiajaline hoidmine, reageerimine häälele, žestile, sõnale, puudutusele, tuttavale ühistegevusele; positiivsete elamuste esilekutsumine minimaalsete edusammude eest. Täiskasvanu on vahendajaks õpilase suhtlemisel esemelise maailmaga.
3. Lähiumbruses orienteerumine aistingute tasandil, töö erinevate meeltega, nendevahelise seose loomine (loob eelduse terviktaju kujunemiseks). Üksikute tunnuste suunatud märkamine.
4. Eneseväljenduse ja kontaktipüüdluse märkamine ning julgustamine. Õpilase hääliitsustele ja tegevusele reageerimine ja vastamine.
5. Õpilase kaasamine eneseteenindusse. Õpilane aitab kaasa riietumisele ja hügieeniga seotud toimingutele. Söömis- ja toitmistoimingute (närimine, neelamine, õige asend) sooritamine (võimaluse korral logopeedi juhendite järgi).

3.3.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED II ARENGUTASEMEL

1. Enda keha ja liigutuste tunnetamine (kehaosadele osutamine, esmane matkimine), jõukohaste liikumisviiside harjutamine, abivahendi kasutamise õppimine (käimisraam, ratastool), esemeline tegevus (haaramine, võtmine, andmine, asetamine, kopsimine).
2. Positiivsete emotsioonide ja käitumisviiside toetamine ja negatiivsete pärssimine (soovide rahuldamise lühiajaline edasilükkamine); tähelepanu hoidmine ühisel tegevusel, tähelepanu jagamine suhtluspartneri ja objekti vahel. Eakaaslaste märkamine, aktsepteerimine ja ühisel tegevuses osalemine.
3. Objekti tunnuste suunatud tajumine eri meeltega (inimesed, esemed, õppevahendid, ruumid). Tuttavate objektide äratundmine, kogemuspõhiste seoste tekkimine. Tegevuste osaoskuste harjutamine, tegevusvahendi (lusikas, käterätik) kasutama õppimine.
4. Aktiivsele suhtlemisele suunamine: kontaktisoovi väljendamine (puudutamine, hääliitsus), oma vajadustest teatamine, juhendajale vastamine (osutamine). Adekvaatne reageerimine juhendaja intonatsioonile, signaalsõnale, žesti või alternatiivse suhtlusvahendiga toetatud lihtsale korraldusele tuttavas situatsioonis.
5. Riietumise, söömise ja hügieenitoimingute harjutamine osatoimingute kaupa.

3.3.3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE RÕHUASETUSED III ARENGUTASEMEL

1. Liigutusmuustrite mitmekesistamine, käelise tegevuse koordineerimise täpsustamine, liigutuste matkimise harjutamine.
2. Tähelepanu ja töövõime ajaline pikendamine, ohusituatsioonide märkamine ja tuttavas situatsioonis vältimine. Sotsiaalselt sobivate käitumisviiside valimine ühistegevuses, elementaarse mänguoskuse kujundamine.
3. Sihipärane esemeline tegevus (rühmitamine, sobitamine), harjumustele toetuvate tegevusahelate sooritamine koostegevuses või iseseisvalt.
4. Elementaarse suhtlemisoskuse kujundamine (igapäevastele repliikidele vastamine,

soovide väljendamine) verbaalselt või alternatiivseid vahendeid kasutades.

5. Oma võimetest lähtuvalt võimalikult iseseisev riietumine, söömine ja hügieenitoimingute sooritamine, osatoimingute ühendamine tegevusahelaks.

4. ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE

(1) Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu, ent ka tunni- ja koolivälises tegevuses ning nende kujunemist jälgitakse ja suunatakse õpetajate ja tugispetsialistide omavahelises koostöös ning kooli ja kodu ühistöös. Nende arendamise võimalused on kooliastmeti ja aineti, tegevusvaldkondade ja arengutasemete kaupa erinevad.

(2) Õpetuse kavandamisel, korraldamisel ja tagasisidestamisel peetakse silmas taotletavaid üldpädevusi. Kogu kooli tunniväline tegevus on korraldatud ja mõtestatud üldpädevustest lähtuvalt. Kuna üldpädevuste omandamisel on oluline kinnistamine ja harjutamine, on koolis suur rõhk traditsioonilistel üritustel.

(3) Üldpädevuste kujunemisel on oluline tagasisidestamine, mis toimub koolis kujundava hindamise kaudu. Üldpädevuste kujunemise tagasisidestamisel on tähtsal kohal õpilase enesehindamine.

(4) Õppekava üldpädevuste omandamist õpilase poolt analüüsitakse ja nende edasist kujundamist kavandatakse ka õpilase ja tema vanemaga toimuva arenguestluse käigus.

4.1. TAOTLETAVAD ÜLDPÄDEVUSED LIHTSUSTATUD ÕPPES

1. Lihtsustatud õppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida.

2. Lihtsustatud õppes eristatakse üldpädevusi ja arenguperioodidel taotletavaid pädevusi. Pädevuste kujundamist kirjeldatakse kooli õppekavas.

3. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu ning tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad ning tugispetsialistid omavahelises koostöös ning kooli ja kodu koostöös.

4. Lihtsustatud õppes taotletavad üldpädevused on kohandatud lähtuvalt riikliku õppekava § 4 punktist 4.

5. Lihtsustatud õppe puhul tuleb arvestada õpilaste arenguperioode, mis jagunevad järgmiselt: 1.–2. kl, 3.–5. kl, 6.–7. kl, 8.–9. kl. Selline jaotus, mis ei ühti kooliastmetega, tuleneb õpilaste arengu seaduspärasustest – muutustest õppijate kognitiivses arengus ning kõne ja isiksuse arengus. Eri arenguperioodidel taotletavad pädevused kirjeldavad kokkuvõtvalt õpilase arengut eakohaste üldpädevuste ning õpitulemuste kaudu.

6. Lihtsustatud õppe puhul esitatakse õpitulemused ainekavades arenguperiooditi ja klassiti. Õpitulemuste esitamine klassiti toetab õppe planeerimist vastavalt õpilase potentsiaalsele arenguvallale ning võimaldab seada õpilasele jõukohaseid õppeesmärke.

Õpilastel kujundatavad üldpädevused on:

1) kultuuri- ja väärtuspädevus – tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid,

2) sotsiaalne ja kodanikupädevus – on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista; järgib vastutustundlikult ühiselu reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme;

- 3) enesemääratluspädevus** – mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhib oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne;
- 4) õpipädevus** – õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatut. Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele;
- 5) suhtluspädevus** – suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid; mõistab ja kasutab võõrkeeles lihtsamaid igapäevaseid väljendeid ning fraase, tuginedes vajaduse korral abivahenditele;
- 6) matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus** – lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt;
- 7) ettevõtlikkuspädevus** – on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid. Püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest;
- 8) digipädevus** – orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid.

4.1.1. ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE LIHTSUSTATUD ÖPPES

	1.-2. klassis	3.-5. klassis	6.-7. klassis	8.-9. klassis
Kultuuri- ja väärtuspädevus	<p>1)Tunneb end oma pere liikmena, oma klassi ja kooli õpilasena.</p> <p>2)Hindab käitumisakte õige/vale-, meeldib / ei meeldi- tasandil.</p> <p>3)Püüab viisakalt käituda;</p> <p>4)Oskab looduses käituda õpitu ulatuses.</p> <p>5)Märkab ilu.</p>	<p>1)Märkab ja räägib oma käitumisest konfliktsituatsioonis.</p> <p>2)Hoidub loodust kahjustavast käitumisest.</p> <p>3)Hindab oma ja teiste käitumist looduses õige/vale põhimõttel.</p>	<p>1)Püüab lahendada konflikte rahumeelselt.</p> <p>2)Teab inimtegevuse mõju loodusele, hoidub loodust kahjustamast.</p>	<p>1)Mõistab igapäevaelus ilmnevaid inimese ja keskkonna seoseid.</p> <p>2)Arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi, peab kinni kokkulepetest (sh perekonnas).</p> <p>3)Tunneb vastutust oma tegude eest;</p> <p>4)Järgib ühiselu reegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli.</p>
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	<p>1)Käitub tuttavas situatsioonis viisakalt.</p>	<p>1)Käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsamaid kombeid.</p>	<p>1)Hindab objektiivselt kaaslaste käitumist.</p> <p>2)Saab aru iseloomude ja võimete erinevustest.</p> <p>3)Selgitab rahulikult oma seisukohta kaaslastele.</p> <p>4)Eristab fantaasiat ja reaalsust.</p>	<p>1)Tunneb end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna.</p> <p>2)Teab nimetada oma peamisi õigusi ja kohustusi, seisab oma õiguste eest.</p> <p>3)Täidab oma kohustusi ning peab kokkulepetest kinni.</p> <p>4)Lahendab konflikte seadusi ning moraalinorme arvestades.</p>
Enesemääratluspädevus	<p>1)Eristab oma-võõrast.</p> <p>2)Hoiab (õpetaja suunamisel) oma lähiümbruses korda ja puhtust, hoiab korras oma koolitarbed.</p> <p>3)Hoiab meelde tuletamisel korras oma välimuse.</p>	<p>1)Hoidub kaaslast kahjustavast käitumisest.</p> <p>2)Mõistab omandisuhteid OMA – VÕÕRAS – ÜHINE tasandil ja käitub vastavalt.</p> <p>3)Hoiab puhtust ja</p>	<p>1)Käitub viisakalt, tunneb kombeid.</p> <p>2)Kirjeldab oma käitumist, hindab seda ja vajaduse korral korrigeerib.</p> <p>3)Teab tervisliku eluviisi põhitõdesid ja püüab neid järgida.</p> <p>4)Eristab tuttavates situatsioonides oma</p>	<p>1)Lahendab lihtsamad eriolukorrad, astub vastu ebasoovitavatele ahvatlustele ning eetiliselt või õiguslikult valedetele ettepanekutele.</p> <p>2)Tunneb tervisliku eluviisi põhitõdesid ja järgib neid.</p>

		korda kodus ning koolis. 4)Hindab oma käitumist etteantud mudeli järgi.	tegevuses põhjust ja tagajärge.	
Õpipädevus	1)Viib kokku eseme või kujutluse ja keelelise väljendi. 2)Tunneb tuttavaid esemeid kirjelduse järgi. 3)Täidab ülesanded koostegevuses omandatud oskuste piires suulise korralduse järgi.	1)Loeb jõukohast õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa. 2)Leiab paberilehelt ja raamatu leheküljelt vajaliku teabe (suunamisel). 3)Täidab ülesandeid eeskuju, näidise ja õpitud oskuse piires verbaalse korralduse (sh kirjaliku instruksiooni) järgi. 4)Kasutab tuttavaid abivahendeid õpiülesannete täitmisel. 5)Oskab paluda abi. 6)Osaleb ühistegevuses.	1)Õpib üksi, klassis ning kodus, osaleb ühistöös. 2)Kasutab tuttavaid abivahendeid õpiülesannete täitmisel (sh lihtsaid skeeme ja sümboleid). 3)Kasutab õpitud enesekontrollivõtteid (resultaadi kontroll). 4)Loeb jõukohast õppeteksti ladusalt. 5)Tõlgendab õpitud teksti oma sõnadega, kujutab kirjeldatud objekte ja situatsioone ette. 6)Oskab märgata oma õpiraskusi, küsib raskuste puhul abi ja kasutab seda.	1)Kasutab õpioskusi ja tuttavaid abivahendeid. 2)Valdab omandatud õpitoimingute struktuuri: formuleerib ülesande, kavandab tegevuse, täidab ülesande, kontrollib ja hindab tulemust. 3)Vormistab oma õpiülesanded nõuetekohaselt. 4)Kasutab jõukohaseid teabevahendeid, teeb märkmeid (konspekteerib). 5)Loeb, kirjutab ja loob teksti.
Suhtluspädevus	1)Kuulab ja vastab küsimustele. 2)Kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega.	1)Väljendab ennast 3–4-sõnaliste lihtlausetega. 2)Alustab ja jätkab dialoogi.	1)Väljendab ennast arusaadavalt (sh lühitekstide abil). 2)Kirjeldab oma praktilist tegevust.	1)Suhtleb olukorrale vastavalt, arvestab suhtluspartneriga. 2)Esitab oma soove, selgitab oma seisukohti. 3)Osaleb arutelus.

	3)Palub abi ja osutab ise abi kaaslastele.	3)Räägib oma tegevusest nii tegevuse ajal kui ka tagantjärele.		
Matemaatika-, loodusteaduste - ja tehnoloogiaalane pädevus	1)Teab mõisteid ööpäev ja aastaajad. 2)Võrdleb ja rühmitab esemeid ja kujutisi erinevate tajutavate tunnuste alusel. 3)Eristab objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi. 4)Vaatleb esemeid ja märkab nende erinevusi.	1)Tajub ruumisuhteid esemete ja kujutiste ning nende osade vahel. 2) Vaatleb sihipäraselt, võrdleb ning rühmitab objekte ja nähtusi, kui rühmitusalus on antud. 3)Mõistab ruumi ja aja suhteid, väljendab neid kõnes.	1)Tegutseb vastavalt päevakavale. 2)Teeb vaatluse põhjal järeldusi.	1)Kasutab omandatud töövõtteid. 2)Kasutab enesekontrolli võtteid ja mõistab nende vajalikkust. 3)Loeb lihtsat plaani, kaarti, tabelit.
Ettevõtlikkus pädevus	1)Osaleb jõukohaselt klassi ühistegevuses.	2)Osaleb ühistegevuses, abistab kaaslast.	3)Täidab ühistegevuses erinevaid ülesandeid, käitub vastavalt rollile. 3)Mõistab töö vajalikkust.	1)Hindab adekvaatselt oma võimeid. 2)Kujutab ette oma toimetulekut elus. 3)Teab kutseõppe ja täiendõppe võimalusi. 4)Väärtustab tööd ja on valmis omandama kutseõppes valitud eriala.
Digipädevus		1)Oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid	1)Oskab kasutada infotehnoloogilisi vahendeid ja koolis õpitud arvutiprogramme.	1)Oskab kasutada arvutit ja internetti suhtlemisvahendina. 2)Oskab arvutiga vormistada tekste.

		infotehnoloogilisi vahendeid. 2)On teadlik digikeskkonna ohtudest.	2)Oskab kaitsta oma isikuandmeid. 3)On teadlik digikeskkonna ohtudest, teab kelle poole abi saamiseks pöörduda.	3)On teadlik digikeskkonna ohtudest, teab kelle poole abi saamiseks pöörduda.
--	--	---	--	---

4.2. TAOTLETAVAD ÜLDPÄDEVUSED TOIMETULEKUÕPPES

1. Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.
2. Toimetulekuõppes eristatakse üldpädevusi ja arengutasemetel taotletavaid pädevusi. Pädevuste kujundamist kirjeldatakse õppekavas.
3. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad ning tugispetsialistid omavahelises koostöös ning kooli ja kodu koostöös.
4. Toimetulekuõppes tuleb arvestada õpilase arengutasemega eri õppeainetes. Õpe jaguneb kolmeks arengutasemeks. Õpilane võib olla eri õppeainetes erineval arengutasemel. Arengutasemetel taotletavad pädevused kirjeldavad kokkuvõtvalt õpilase arengut õpitulemuste omandatuse kaudu.
5. Õpitulemused esitatakse toimetulekuõppes kolme arengutaseme kaupa. Igale õpilasele koostatakse lähtuvalt tema arengutasemest õppeainete kaupa individuaalne õppekava.

1) kultuuri- ja väärtuspädevus – tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, mõistab, et inimesed võivad olla erinevast rahvusest, suhtub teistest rahvustest inimestesse sallivalt ja lugupidavalt; käitub vastavalt omandatud üldtunnustatud väärtustele ja kõlbluspõhimõtetele; teab Eesti kultuurile omaseid traditsioone ja kombeid, järgib neid teiste juhendamisel või eeskujul;

2) sotsiaalne ja kodanikupädevus – teab oma õigusi ja kohustusi, oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib ühiselureegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli; arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi;

3) enesemääratluspädevus – orienteerub ümbritsevas keskkonnas, igapäevastes toimingutes, tegutseb tuttavates situatsioonides; suhtub positiivselt iseendasse, oma perekonda, kaaslastesse ja kodumaasse; hoidub teadaolevatest ohtudest, oskab vajaduse korral abi küsida või seda kaaslasele pakkuda; järgib võimetekohaselt tervislikke eluviise, on füüsiliselt aktiivne;

4) õpipädevus – õpib võimetekohaselt, kavandab suunamisel oma õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatut; kasutab õpitud lugemis- ja kirjutamisoskusi igapäevases elus toime tulemiseks; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid; on huvitatud uute teadmiste ja oskuste omandamisest;

5) **suhtluspädevus** – mõistab talle suunatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid, väljendab arusaadavalt oma soove ja seisukohti omandatud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;

6) **matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus** – kasutab matemaatilisi oskuseid igapäevases elus toime tulemiseks; käitub keskkonnateadlikult ja hoiab loodust; tuleb toime igapäevaste tehnoloogiliste vahendite kasutamisega;

7) **ettevõtlikkuspädevus** – on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd, mõistab töö tegemise vajalikkust, suudab töö ajal alluda töödistsipliinile, teeb jõukohast tööd; on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks;

8) **digipädevus** – suudab vastavalt oma võimetele infotehnoloogilises maailmas toime tulla, kasutab eesmärgipäraselt ja võimalikult ohutult infotehnoloogilisi vahendeid ja vajaduse korral oma arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet.

4.2.1. ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE TOIMETULEKUÕPPES

	I arengutase	II arengutase	III arengutase	10-11. klass
Kultuuri- ja väärtuspädevus	1) Teab Eesti tähtpäevade kombeid vanasti ja tänapäeval. 2) Tunnetab end Eesti elanikuna.	1) Teab Eesti kultuurile omaseid traditsioone ja järgib neid juhendamisel. 2) Tunnetab end Eesti kodanikuna. 3) Käitub suunamisel vastavalt üldtunnustatud kõlbluspõhimõtete järgi. 4) Mõistab, et inimesed on erinevast rahvusest.	1) Järgib Eesti kultuurile omaseid traditsioone ja kombeid. 2) Käitub vastavalt üldtunnustatud kõlbluspõhimõtete järgi. 3) On salliv erinevast rahvusest inimeste suhtes.	1) Järgib Eesti kultuurile omaseid traditsioone ja kombeid iseseisvalt. 2) On salliv erinevast rahvusest inimeste suhtes.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	1) Otsib kontakti täiskasvanute ja kaaslastega. 2) Oskab tuttavas situatsioonis ohutult käituda.	1) Oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib seda koolis ja väljaspool kooli. 2) Oskab käituda rühmas.	1) Teab oma õigusi ja kohustusi ning käitub vastavalt. 2) Teab ühiselureegleid ja valib sobiva käitumisviisi koolis ja kodus	1) Järgib ühiselureegleid. 2) Käitub vastavalt Eestis kehtivatele seadustele.
Enesemääratlus pädevus	1) Tunneb ära oma asjad. 2) Suhtub positiivselt oma perekonda, kooli.	1) Sooritab eneseteeninduse toiminguid vastavalt omandatud kogemustele.	1) Sooritab muutuvates tingimustes õpitud tegevusi iseseisvalt.	1) Orienteerub iseseisvalt

	3)Orienteerub tuttavas keskkonnas vajadusel abiga.	2)Liigub iseseisvalt õpitud distantsil kodu-kool-kodu.	2)Järgib tervislikke eluviise. 3)On füüsiliselt aktiivne. 4)Suhtub positiivselt oma peresse, kaaslastesse ja kodumaasse.	erinevates keskkondades. 2)Oskab vajadusel küsida abi või kaaslast aidata.
Õpipädevus	1)Sooritab tegevusakte lihtsate lühikeste verbaalsete või alternatiivsete vahenditega esitatud korralduste alusel koostegevuses ja eeskju järgi, sooritab omandatud tegevusakte iseseisvalt. 2)Säilitab õppeülesannete täitmise ajal suunatult tähelepanu (kuni 3 min). 3)Säilitab töömälus 2–3 objekti järjestuse. 4)Sooritab liigutusi eeskju järgi, muutes liigutuste rütmi ja tempot. 5)Koordineerib silma ja käe koostööd; jälgib liikuvat objekti.	1)Tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid; suudab luua seost objekt – pilt – keeleüksus. 2)Valib tegevusakti eesmärgist lähtuvalt sobivaid vahendeid. 3)Säilitab tähelepanu õppeülesannete täitmisel võimete kohaselt. 4)Säilitab töömälus kuni 5 objekti järjestuse. 5)Sooritab erisuunalisi liigutusi ja liigutuste stereotüüpset ahelat.	1)Tunneb kirjelduste järgi ära ja kujutab ette tuttavaid objekte ja sündmusi. 2)Oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgist lähtudes. 3)Tunneb ära ja kasutab õpitud märke või sümboleid, sh tähti ja numbreid. 4)Suudab luua seost objekt – pilt – skeem – keeleüksus. 5)Täidab jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas. 6)Kasutab sobivaid teabevahendeid.	1)Kavandab oma päeva ja tegevusi enamasti iseseisvalt. 2)Kasutab õpitud lugemis- ja kirjutamisoskust elus toime tulemiseks. 3)Kasutab sobivaid teabevahendeid.
Suhtluspädevus	1)Mõistab talle suunatud lihtkõnet või alternatiivseid väljendusvahendeid ja reageerib sellele adekvaatselt. 2)Väljendab arusaadavalt oma soove ja põhivajadusi.	1)Oskab astuda kontakti täiskasvanu või kaaslasega. 2)Oskab küsida abi keeleliselt või alternatiivvahenditega. 3)Väljendab arusaadavalt oma soove.	1)Oskab suhelda tuttavas situatsioonis täiskasvanuga ja kaaslasega. 2)Väljendab arusaadavalt oma soove ja seisukohti arvestades käitumisreegleid. 3)Arvestab kaaslaste soovidega.	1)Julgeb ja oskab suhelda tuttavas situatsioonis võõra täiskasvanuga. 2)Väljendab oma vajadusi ja soove, arvestades etiketisuhtlemist ja

				tuttavaid käitumisreegleid. 3)Tal on kujunenud hoiak ja oskus teatada teabe puudulikust mõistmisest ja täiendava teabe vajadusest.
Matemaatika pädevus	<p>1)Eristab objekte tajutava tunnuse või funktsiooni järgi.</p> <p>2)Tajub objektidevahelisi ruumisuhteid (<i>all, peal, ees, taga, kõrval</i>).</p> <p>3)Tunneb enamasti ära õpitud märgid või sümbolid objektide, sündmuste ja tegevuste tähistamiseks.</p> <p>4)Reageerib arusaadavatele korraldustele adekvaatselt, vastab arusaadavatele repliikidele keelelisi või alternatiivseid vahendeid kasutades.</p> <p>5)Rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel.</p> <p>6)Orienteerub ööpäeva osades.</p> <p>7)Orienteerub 2–3 objekti vahelistes ruumisuhetes.</p>	<p>1)Eristab tuttavaid objekte ja sündmusi, eristab olulisi tüüpilisi tunnuseid juhuslikest tunnustest, tunneb ära sama objekti eri taustal ja eri asendis.</p> <p>2)Teadvustab objekti asukohta ruumis teiste objektide suhtes.</p> <p>3)Orienteerub ööpäeva rütmiga seotud tegevustes, teab nädalapäevade, kuude ja aastaegade järjestust.</p>	<p>1)Teadvustab objekti asukohta ruumis.</p> <p>2)Rühmitab objekte ja nende kujutisi tajutavate tunnuste alusel (sh rühmitamise objekte, nende hulka ja aluseid muutes).</p> <p>3)Suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega, orienteerub kellaajas vähemalt pooltunni täpsusega, seostab nädalapäeva, kalendrikuu ja aastaaja.</p> <p>4)Kasutab õpituid matemaatilisi oskusi igapäevaelus toime tulemiseks.</p>	<p>1)Kasutab õpituid matemaatilisi oskusi igapäevaelus toime tulemiseks.</p>

Loodusteaduste pädevus	1)Osaleb suunamisel loodusvaatlusel, märkab aastaegade vaheldumist. 2)Eristab suunamisel prügi vajalikest esemetest ja viib prügikasti.	1)Tunneb lihtsamaid loodushoiu põhimõtteid. 2)Eristab elus- ja eluta loodust, teab nende tähtsust inimesele.	1)Tunneb loodushoiu ja säästva eluviisi põhitõdesid, järgib neid. 2)oskab liikuda ohutult looduses.	1)Käitub keskkonnateadlikult ja hoiab loodust.
Tehnoloogiaalane pädevus	1)Tunneb ära õpetaja abiga klassis kasutatavad tehnoloogilised vahendid.	1)Tuleb toime juhendamisel ja ette näitamisel igapäevaste tehnoloogiliste vahendite kasutamisega.	1)Tuleb toime juhendamisel igapäevaste tehnoloogiliste vahendite kasutamisega.	1)Tuleb toime igapäevaste tehnoloogiliste vahendite kasutamisega.
Ettevõtlikkus pädevus	1)Oskab tuttava mänguasja või didaktilise vahendiga tegutseda vastavalt selle funktsioonile. 2)Lahendab abiga tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes.	1)Oskab didaktilise vahendi või tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile. 2)Varieeruvates tingimustes sooritab tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte iseseisvalt. 3)Teadvustab oma rolli ühistevuses osalejana. 4)Lahendab arusaadavaid praktilisi ülesandeid nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades.	1)Teadvustab oma rolli tegevuses. 2)Suudab tegevusakti eesmärgist lähtuvalt valida, ise teha ja kasutada sobivaid vahendeid variatiivsetes tingimustes. 3)Rakendab omandatud toiminguid ahelana (sh osaliselt muutuvates tingimustes). 4)Sooritab praktiliseks tööks vajalikke liigutusi ja suudab neid varieerida sõltuvalt tingimustest.	1)Väärtustab praktilist tööd. 2)Suudab alluda töötades distsipliinile. 3)On valmis kutse- ja elukestvaks õppeks.
Digipädevus	1)Oskab õpetaja juhendamisel ja ette näitamisel täita võimetekohaseid ülesandeid digivahendis.	1)Teab, kuidas alustada ja lõpetada tööd digivahenditega.	1)Teab mõningaid rakendusi ja oskab neid vastavalt võimetele kasutada.	1)Oskab leida Internetist talle vajalikku infot.

		2) Oskab juhendamisel võimetekohaseid digivahendis.	õpetaja täita ülesandeid	2) Teab kasutusvõimalusi. 3) Oskab leida Internetist talle vajalikku infot. 4) Teab arvuti väärkasutamisest või ohte oma tervisele.	Interneti	2) Teab arvuti väärkasutamisest tekkida võivaid ohte oma tervisele ning oskab oma igapäevatoos neid ohte vältida. 3) Teab Interneti kasutamisel tekkida võivaid ohte.
--	--	---	--------------------------	---	-----------	--

4.3. TAOTLETAVAD PÄDEVUSED HOOLDUSÕPPES

Hooldusõppes õpivad õpilased oma võimete ulatuses:

- 1) tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tuttavas olukorras harjumuspäraselt käituma;
- 2) märku andma oma vajadustest ja väljendama jõukohasel viisil oma tundeid ümbritseva suhtes, eelistades positiivseid emotsioone;
- 3) sooritama tuttavas situatsioonis ja keskkonnas lihtsaid igapäevategevusi, osategevuste ahelaid (tervikegevusi);
- 4) sooritama praktilisi tegevusi koostöös täiskasvanuga, suhtuma positiivselt juhendaja või abistaja tegevusse (suunamine, füüsiline abi);
- 5) igapäevaselt tajuma ja väärtustama oma seotust tuttava rühmaga ning tegema jõukohasel viisil koostööd eakaaslastega;
- 6) osalema hinnangute andmisel ja oma igapäevaelu puudutavate otsustuste tegemisel ning sooritama valikuid vähevarieeruvates olukordades.

4.3.1. PÄDEVUSTE KUJUNDAMINE HOOLDUSÕPPES

I arengutaseme lõpuks õpilane:	II arengutaseme lõpuks õpilane:	III arengutaseme lõpuks õpilane:
1) Märkab läheduses olevaid objekte. 2) Tunneb ära temaga tegelevad inimesed. 3) Annab märku mõnest oma põhivajadusest. 4) Sooritab stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel. 5) Hoiab kättepandud esemeid. 6) Haarab esemeid, (ühe/kahe käega), manipuleerib nendega ja laseb käest lahti;	1) Tajub objekte eri meeltega, märkab 2–3 eristavat tunnust. 2) Annab oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) arusaadavate keeleliste ja/või alternatiivsete vahenditega märku. 3) Sooritab varieeruvates situatsioonides stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel,	1) Tajub objekte eri meeltega, märkab eristavaid tunnuseid. 2) Teatab arusaadavalt oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) keelelisi ja/või alternatiivseid vahendeid kasutades. 3) Koordineerib (vajaduse korral abiga) sõltuvalt tegevusest oma liigutusi ja liikumist ruumis.

<p>7) Suudab suunatult säilitada tähelepanu (rohkem kui 2 sek).</p> <p>8) Tunneb enamasti ära tuttavad žestid.</p> <p>9) Reageerib kontaktile (hää, puudutus, sõna) liigutuste, žestide ja häälsustega, otsib mõnikord kontakti.</p> <p>10) Stereotüüpsetes situatsioonides märkab talle suunatud kontaktipüüdlust, reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale.</p> <p>11) Tajub lähiümbruses asetsevaid objekte (sh erisugusel taustal).</p> <p>12) Sooritab mõnda eneseteeninduseks vajalikku liigutust füüsilise abiga.</p>	<p>suudab seostada silma- ja käeliigutusi (vajaduse korral suunatult).</p> <p>4) Reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale/lausungile tegevussituatsioonides.</p> <p>5) Kasutab tuttavat tegevusvahendit stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes.</p> <p>6) Suudab koostegevuses valikuliselt tähelepanu suunata.</p> <p>7) Reageerib enamasti adekvaatselt suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (žestid, sõnad, pildid jne).</p> <p>8) Reageerib alternatiivsetele suhtlemisvahenditele või lihtsale situatiivsele kõnele võimetekohaselt.</p> <p>9) Märkab ja tunneb ära 2–3 objekti hulgast mõne tuttava objekti.</p> <p>10) Osaleb eneseteeninduses, sooritab mõningaid jõukohaseid operatsioone/osatoiminguid iseseisvalt.</p>	<p>4) Reageerib situatsioonist lähtuvalt adekvaatselt suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (sh varieeruvates olukordades).</p> <p>5) Kasutab tuttavat tegevusvahendit varieeruvates tingimustes.</p> <p>6) Säilitab tähelepanu harjumuspärases tegevuses (mõnest osatoimingust koosnev ahel).</p> <p>7) Mõistab situatiivseid repliike ja vastab neile oma kogemuste ja suhtlemisvahendite valdamise (sh kõne arengu) taseme piires.</p> <p>8) Reageerib ja vastab arusaadavatele korraldustele adekvaatselt.</p> <p>9) Märkab ja tunneb oma kogemustele toetudes ära objekti selle funktsiooni järgi (sh varieeruvates tingimustes).</p> <p>10) Sooritab eneseteeninduseks vajalikke toiminguid omandatud oskuste piires iseseisvalt.</p>
--	---	--

4.4. VALDKONNAPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE

(1) Põhikooli riiklikus õppekavas moodustavad lähedase eesmärgiseade ja õppesisuga õppeained ainevaldkonna ning valdkonnapädevused on seotud õppekavas esitatud ainevaldkondadega. Lihtsustatud riiklikus õppekavas ega selle alusel koostatud õppekavas õppeaineid ainevaldkondadeks koondatud ei ole. Valdkonnapädevusi kujundatakse lihtsustatud ja toimetulekuõppel olevatel õpilastel.

Valdkonnapädevused kujunevad ühte ainevaldkonda kuuluvate õppeainete õpetamise tulemusel – õppeainete eesmärkide ja õpitulemuste toel. Valdkonnapädevuse kujunemist toetavad lõiming teiste ainevaldkondade õppeainetega ning tunni- ja kooliväline tegevus.

(2) Valdkonnapädevustena toetab kool järgmiste pädevuste arengut:

1) **looduspädevus** – suutlikkus tajuda ja ette kujutada ümbritsevat keskkonda kui tervikut; tunda kodumaa ja kodukoha loodust ning seda ohustavaid nähtusi; orienteeruda ruumis ja ajas, elus ja eluta looduse nähtustes ning mõista nende seoseid; mõista inimest kui looduse osa ja inimtegevuse suhet loodusega; olla teadlik globaalsetest ja kohalikest loodusprobleemidest; arendada loodushoidlikku ja säästlikku eluviisi.

Looduspädevuse kujunemisel tähtsustuvad õppeainetena loodusõpetus, eesti (vene) keel ning läbiv teema *Keskkond ja jätkusuutlik areng*;

2) **kommunikatiivne pädevus** – suutlikkus vajalikku suulist või kirjalikku teavet otsida, kasutada ja edastada (sh internetist jt digitaalsetest vahenditest); kuulata, lugeda ja mõista jõukohast teksti; teistele arusaadavalt oma mõtteid suuliselt (vähesel määral kirjalikult) sõnastada, märkmeid teha ja kasutada, koostada ning mõista sisu- või mõistekaarte, kasutada andmebaase ja allikmaterjale; valida sobivaid suhtlemisvahendeid vastavalt suhtlemise eesmärgile ja kultuurinormile; mõista enese ja teiste suhtlemiseesmärke. Suuta orienteeruda meedias ning suhelda viisakalt ja väärilt ka internetis.

Pädevuse kujunemisel tähtsustuvad õppeainetena eesti (vene) keel, võõrkeel, inimeseõpetus, meediaõpetus, digioskuste õpe; kõik õppeained oma mõistestiku ja tekstidega ning läbivad teemad *Teabekeskond, Tehnoloogia ja innovatsioon*;

3) **tehnoloogiapädevus** – suutlikkus tähele panna ja mõista tehnoloogia arengust tingitud muutusi inimeste töö- ja elumaailmas, osata ohutult ja säästvalt kasutada olmetehnikat ning tuttavaid tehnilisi vahendeid tööprotsessis.

Pädevuse kujunemisel tähtsustuvad õppeainetena tööõpetus, käsitöö ja kodundus, loodusõpetus, matemaatika, ajalugu, inimeseõpetus, karjääriõpetus, digioskuste õpe ning läbivad teemad *Keskkond ja jätkusuutlik areng; Elukestev õpe ja karjääri planeerimine, Tehnoloogia ja innovatsioon ning Teabekeskond*;

4) **kultuuripädevus** – suutlikkus ja soov võimetekohaselt praktiseerida erinevaid kunste (muusika, kujutatav kunst, sõnakunst, tants, sportlik tegevus, meedia); positiivselt suhtuda maailma kultuuripärandisse; soov tunda rahvuskultuuri ja selles osaleda; suutlikkus nautida kunstiloomingut (sh muuseume, teatrit, näitusi) ja selles orienteeruda, sh anda elementaarseid hinnanguid; oskus esteetiliselt valida olmetarbeid, riietust, eneseväljendusvahendeid (sh digitaalseid); pidada oluliseks tööprodukti esteetilisest väärtusest.

Kultuuripädevuse kujunemisel tähtsustuvad õppeainetena eesti (vene) keel, võõrkeel, ajalugu, muusika, kunst, tööõpetus, käsitöö ja kodundus, kehaline kasvatus ning läbivad teemad *Tehnoloogia ja innovatsioon ning Teabekeskond; Kultuuriline identiteet, Väärtused ja kõlblus*.

5) **matemaatikapädevus** – suutlikkus orienteeruda mõõtude, arvude ja kujundite vahelistes seostes ja suhetes; sooritada aritmeetilisi tehteid; hinnata arvutustulemuste ja matemaatilise info tõepära, kasutada graafilisi sümboleid, lugeda mudeleid (skeeme); mõista ning teostada igapäevaelus vajalikke rahalisi toiminguid kaupluses, pangas, internetipangas, kavandada eelarvet ja materjalikulu argitoiminguteks. Matemaatikapädevuse kujunemisel tähtsustuvad

õppeainetena matemaatika, loodusõpetus, eesti (vene) keel, tööõpetus, käsitöö ja kodundus ning läbivad teemad *Tehnoloogia ja innovatsioon ning Teabekeskond*.

(3) Valdkonnapädevused kujunevad õpilasel üldpädevuste ja õppeainete õpitulemuste ning õpetuse lõimumise tulemusena. Valdkonnapädevuste saavutamist toetab läbivate teemade käsitlemine ning tunni- ja kooliväline tegevus.

5. ÕPPE JA KASVATUSE KORRALDUS

5.1. ÕPIKESKKOND

(1) Õpikeskkonnana mõistetakse õpilasi ümbritseva vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslust, milles õpilased arenevad ja õpivad. Õpikeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, kannab õppekava alusväärtusi ja oma kooli vaimsust ning säilitab ja arendab edasi paikkonna ja koolipere traditsioone.

(2) Kool korraldab õppe, mis kaitseb ning edendab õpilaste vaimset ja füüsilist tervist. Õppekoormus vastab õpilase jõuvarudele.

(3) Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:

1) osaleb kogu koolipere;

2) luuakse vastastikusel lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel põhinevad ning kokkuleppeid austavad suhted õpilaste, vanemate, õpetajate, kooli juhtkonna ning teiste õpetuse ja kasvatuses seotud osaliste vahel;

3) koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdõiguslikult, austades nende eneseväärikust ning isikupära;

4) jagatakse asjakohaselt ja selgelt otsustusõigus ja vastutus;

5) märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ja õpiedu; hoidutakse õpilaste sildistamisest ja nende eneseusu vähendamisest;

6) välditakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;

7) ollakse avatud vabale arvamusevahetusele, sealhulgas kriitikale;

8) luuakse õpilastele võimalusi näidata initsiatiivi, osaleda otsustamises ning tegutseda nii ükski kui ka koos kaaslastega;

9) luuakse õhkkond, mida iseloomustab abivalmidus ning üksteise toetamine õppija eluraskuste puhul;

10) luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel;

11) korraldatakse koolielu inimõigusi ja demokraatiat austava ühiskonna mudelina, mida iseloomustavad kooliperes jagatud ja püsivad alusväärtused ning heade ideede ja positiivsete uuenduste toetamine;

12) korraldatakse koolielu lähtudes rahvusliku, rassilise ja soolise võrdõiguslikkuse põhimõtetest.

(4) Füüsilist keskkonda kujundades jälgib kool, et:

1) kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus ning kujundus on õppe seisukohast otstarbekas;

2) õppes on võimalused kasutada internetiühendusega arvutit ja esitlustehnikat ning õpilastel on võimalus kasutada kooliraamatukogu;

3) kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus on turvaline ning vastab tervisekaitse- ja ohutusnõuetele;

4) ruumid, sisseseade ja õppevara on esteetilise väljanägemisega;

5) kasutatakse eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatavat õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;

6) on olemas kehalise tegevuse ning tervislike eluviiside edendamise võimalused nii koolitundides kui ka tunniväliselt.

(5) Õppetegevuse muudab paindlikuks füüsilise õpikeskkonna mitmekesisus: tavapärase koolis toimuva õppe kõrval korraldatakse õpet ka väljaspool kooli ruume (sealhulgas kooliõues, looduses, muuseumides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes ja asutustes) ning virtuaalses õpikeskkonnas.

5.2. ÕPPEKORRALDUS

(1) Õppetöö Valga Jaanikese Koolis toimub eesti ja vene keeles statsionaarse õppena.

(2) Põhikooli õppekava läbimiseks on arvestatud üheksa aastat lihtsustatud õppes, toimetuleku- ja hooldusõppes 11. aastat.

(3) Õppeaasta algab 1.septembril ja lõpeb 31.augustil järgmisel aastal.

(4) Õppeaeg jaguneb viieks õppeperioodiks ja õppeaasta jooksul on viis koolivaheaega.

(5) Koolivaheajad kehtestab haridus- ja teadusminister määrusega igaks õppeaastaks.

(6) Õppeaastas on 175 õppepäeva. Õpilase nädalakoormus on esitatud tunnijaotusplaanides.

(7) Õppetunni pikkus on 45 minutit. Õppetund vaheldub vahetunniga. Vahetunni pikkus on vähemalt 10 minutit iga õppetunni kohta. Söögivahetund on 20 minutit. Tundide ja vahetundide ajad on märgitud kooli kodulehel.

(8) Õppetund on kooli päevakavas või õpilasele koostatud individuaalses õppekavas juhendatud õppeks ettenähtud ajavahemik. Juhendatud õpe on kooli määratud viisil toimuv õpe, mis on suunatud teadmiste ja oskuste omandamisele ning toimub õpikeskkonnas, milles osalevad nii õpilane kui ka õpetaja.

(9) Projekt-, õues- ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks vajalik aeg kavandatakse õpetaja töökavas.

(10) Valikained on kool valinud õppe- ja kasvatusesmärkidest, kooli võimalustest ning lastevanemate ja õpilaste soovidest lähtudes.

(11) Kool võib koolipidajaga kooskõlastatult rakendada distantsõpet. Distantsõppe perioodil korraldatakse juhendatud e-õpe, õpilaste individuaalne töö kodus ja tugispetsialistide teenus kooli distantsõppepäevakava alusel. Distantsõppe tunniplaanis on päevas kuni 5 tundi, üldjuhul on sellest kuni kolm tundi juhendatud õpet ja kaks õpilase individuaalset tööd. Juhendatud e-õpe toimub videotundide, eKooli ja/või e-posti vahendusel. Vajadusel toetatakse õpilasi telefoni teel.

5.2.1. ÕPPE JA KASVATUSE KORRALDUSE ALUSED LIHTSUSTATUD ÕPPES

(1) Lihtsustatud õpet korraldatakse õppeainete kaupa, rakendades õppeainete lõimimise põhimõtet. Kõiki õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel.

(2) Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks. Kohustuslike õppeainete kavad esitatakse käesolevas lisas. Valikõppeainetele koostab ainekavad kool.

(3) Kohustuslike ja valikõppeainete nädalatundide arv on näidatud tunnijaotusplaanis.

(4) Võõrkeelena õpitakse inglise keelt, mille õppimist alustatakse 5. klassist.

(5) Loodusõpetust õpitakse lõimitud õppeainena, milles on ühendatud loodusõpetus, geograafia, füüsika ja keemia alused.

(6) Vajaduse korral koostatakse lihtsustatud õppes olevatele õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või kõrgendatud nõuded õpitulemustele.

5.2.2. ÕPPE JA KASVATUSE KORRALDUSE ALUSED TOIMETULEKU ÕPPES

(1) Õppetegevus toimub kolmel arengutasemel. Õpilase arengutase võib eri õppeainetes olla erinev. Õpilase arengutase eri õppeainetes määratakse pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemuste alusel. Hindamisel ja otsuse koostamisel õpilase arengutaseme kohta eri õppeainetes

osalevad kõik õpilasega tegelevad spetsialistid. Õpilane jõuab järgmisele arengutasemele vastavalt individuaalsele arengu tempole.

(2) Toimetulekuõppel olev õpilane liigub igal õppeaastal järgmisesse klassi. Samas klassis õppivad õpilased võivad olla erinevatel arengutasemetel. Toimetulekuõpet lõpetav õpilane võib eri õppeainetes olla erineval arengutasemel.

(3) Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest koostatakse igale toimetulekuõppel õpilasele individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.

(4) Toimetulekuõppel õpilastele koostatakse igal õppeaastal individuaalne õppekava (IÕK). Selle koostamisel arvestatakse õpilase arengutasemeid, eeldatavaid õpitulemusi eri õppeainetes ning vajaduse korral erisusi õpilase õppekeeles.

(5) Õppe ja kasvatuse põhivorm on õppetund, milles lõimitakse erinevate õppeainete teemasid omavahel. Keskendutakse ainekavades näidatud tegevustele ja teemadele, õpetamine toimub üldõpetuse põhimõtetel. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli õppekäigu või ekskursioonina.

(6) Õppetegevus toimub üldjuhul õpperühmades, kus arvestatakse iga õpilase arengutaset ja tagatud on individuaalne lähenemine. Õpperühmade komplekteerimisel on soovitatav lähtuda õpilaste arengutasemetest. Õppetööd viib rühmas läbi õpetaja, vajaduse korral koos õpetaja abi(de)ga.

(7) Toimetulekuõppel õpilasele võib õppekavaga ja/või individuaalse õppekavaga sätestada nominaalseks õppeajaks põhikoolis eelduslikult 11 õppeaastat. 10. ja 11. õppeaastal koostatakse õpilasele kohustuslike ja valikainete kohta individuaalne õppekava kuni 32 nädalatunni ulatuses. Kooli põhjendatud otsus õppeaja pikendamise keeldumise kohta vormistatakse kirjalikult ja toimetatakse õpilase vanemale või eestkostjale kätte posti teel või antakse kätte allkirja vastu hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal.

(8) Kool võib õppenõukogu otsusega 9. klassi esimesel poolaastal keelduda õpilase õppeaja pikendamisega 11. õppeaastani kui ta pidevalt või igapäevaselt ning vaatamata seni rakendatud tugimeetmetele vastab järgmistele kriteeriumitele:

- Õpilane ohustab/kahjustab oma käitumisega ennast või teisi õpilasi ja koolitöötajaid.

(9) Õppeained jagunevad kohustuslikeks ja valikõppeaineteks. Valikõppeainetele koostab ainekavad kool.

5.2.3. ÕPPE JA KASVATUSE KORRALDUSE ALUSED HOOLDUSÕPPES ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

(1) Õppe ja kasvatuse ühtsuse printsiipi realiseeritakse õppekorralduses üldõpetusliku õppeviisi ehk tervikõppe rakendamise kaudu. Õpilastele eluliste kogemuste võimaldamiseks lõimitakse tegevusvaldkonnad õpitervikuteks, mille teljeks on sotsiaalsed ja eakohased praktilised oskused. Tervikõppes rakendatakse pedagoogiliste vahendite spetsiifilist süsteemi, arvestades õpilaste individuaalset eripära ja tugevaid külgi.

(2) Humanistlikest väärtustest lähtuvalt on igal õpilasel õigus võrdväärsele kohtlemisele ühiskonnas, sealhulgas koolis. Õpilasi suunatakse kaaslas(t)e individuaalset eripära märkama ja arvestama, kujundatakse sallivust erinevuste suhtes, eripäraga kaaslaste mõistmist ja oskust neid vajaduse korral abistada, teistele ja endale ohtlikust käitumisest hoiduda.

(3) Õppekorralduses ja -sisu valikul lähtutakse õpilaste arengutasemest ja potentsiaalsest võimekusest toimida järjest iseseisvamalt ja toime tulla järjest keerukamal tasemel. Võimetekohane õpe tähendab pingutamise vajadust ja toimetulekut suhteliselt vähese abiga.

(4) Õpilasele koostatakse individuaalne õppekava, kus on kokkulepitud ajaks püstitatud eesmärgid liigendatud tegevusvaldkondade järgi. Õppesisu valitakse õpilase arengupotentsiaali arvestavalt, ülesanded nõuavad pingutust, kuid abi korral on jõukohased (lähim arenguvald).

(5) IÕK koostamisel ja õppetöö planeerimisel tehakse võimaluse korral koostööd ka teiste õpilasega seotud institutsioonidega. Tähtis on koostöö tugi- ja rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistidega, õpetajatega, lapsevanemate või eestkostjaga, õpilaskoduga, kutseõppe korraldajatega, valla või linna esindajatega ning vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli. Võimaluse korral arvestatakse õpilaste isiklike rehabilitatsiooniplaane.

(6) Erilist tähelepanu pööratakse õpilaste sotsiaalsete oskuste arendamisele. Õpilased omandavad praktilise tegevuse kogemusi.

Korraldatakse ka ülekoolilisi ühiseid üritusi ning õppekäike. Eluliste kogemuste omandamise toel muutub õpilaste käitumine sarnastes olukordades asjakohasemaks ja paremini etteaimatavaks.

(7) Õppe- ja kasvatustegevused viiakse läbi õpitervikute kaupa praktiliste, eakohaselt eluliste tegevustena. Oskuste omandamine toimub minimaalsete tegevussammude/osaoskuste kaupa, omandatud osaoskusi rakendatakse ahelana.

ÕPPEKORRALDUS

(1) Hooldusõppes lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja koostatakse talle individuaalne õppekava, mis arvestab tema arengutaset eri tegevusvaldkondades ning vajaduse korral erisusi õpilase õppekeeles. Hooldusõppekavale suunatud õpilane võib olla eri tegevusvaldkondades erineval arengutasemel (I, II või III tasemel).

(2) Õpilane liigub igal õppeaastal järgmisesse klassi, kuid õppesisu ja taotletavad pädevused valitakse vastavalt õpilase individuaalsele arengutasemele. Kogu õpe võib toimuda üleminekuga ühelt arengutasemelt teisele või ainult ühe arengutaseme piires.

(3) Õppe- ja kasvatustegevus toimub üldjuhul õpperühmades, kus arvestatakse iga õpilase arengutaset ja individuaalsust. Õppetööd viivad läbi õpetaja (eripedagoog) ning abi- ja tugipersonal. Õppe- ja kasvatustegevus võib toimuda koolis või väljaspool kooli.

(4) Hooldusõppes on nädalakoormus kõigil kolmel arengutasemel maksimaalselt 20 tundi.

(5) Igale hooldusõppel õppivale õpilasele koostatakse individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel (IÕK) lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.

(6) Hooldusõppel õpilasele võib õppekavaga ja/või individuaalse õppekavaga sätestada nominaalseks õppeajaks põhikoolis eelduslikult 11 õppeaastat. 10. (PÕ 1) ja 11. (PÕ 2) õppeaastal koostatakse õpilasele individuaalne õppekava kuni 20 nädalatunni ulatuses. Kooli põhjendatud otsus õppeaja pikendamise kohta vormistatakse kirjalikult ja toimetatakse õpilase vanemale või eestkostjale kätte posti teel või antakse kätte allkirja vastu hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal.

(7) Kool võib õppenõukogu otsusega 9. klassi esimesel poolaastal keelduda õpilase õppeaja pikendamisega 11. õppeaastani kui ta pidevalt või igapäevaselt ning vaatamata seni rakendatud tugimeetmetele vastab järgmistele kriteeriumitele:

- Õpilane ohustab/kahjustab oma käitumisega ennast või teisi õpilasi ja koolitöötajaid.

5.2.4. ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED LIHTSUSTATUD ÕPPE, TOIMETULEKU- JA HOOLDUSÕPPE TASEME LISAÕPPES

(1) Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 50 alusel pakub kool HTM-iga kooskõlastatult lisaõpet lihtsustatud, toimetuleku- ja hooldusõppes põhikooli lõpetanutele, kes on saanud põhikooli lõputunnistuse samal aastal ning ei ole valmis õpinguid jätkama või tööturule suunduma või ei pääsenud soovitud õppeasutusse.

(2) Lisaõppe kestus on üks õppeaasta. Lisaõppes osalejale võimaldatakse juhendatud õpet aastas 1050 õppetunni ulatuses. Juhendatud õpe koosneb üldhariduslikust õppest, kutsealasest ettevalmistusest ning sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste arendamisest. Kutsealast ettevalmistust tehakse koostöös kohaliku kutseõppeasutuse või tööandjaga.

(3) Igale õpilasele koostatakse üleminekuplaan, kus määratakse selle õpilase konkreetne õppe sisu ja päevakava. Üleminekuplaani koostamisel arvestatakse õpilase teadmisi ja oskusi, õpilase ja vanema soove ja vajadusi ning kooli võimalusi.

(4) Nimetatud õppeaja üldpädevused kattuvad üldreeglina 9. klassi lõpetaja üldpädevustega.

(5) Lisaõppe vajaduse otsustab õppenõukogu lapsevanema või hooldaja avalduse ja klassijuhataja põhjendatud ettepaneku alusel.

5.3. ÕPPEAINED JA TUNNIJAOTUSPLAANID

5.3.1. LIHTSUSTATUD ÕPPE KOHUSTUSLIKUD JA VALIKÕPPEAINED NING TUNNIJAOTUSPLAAN

(1) Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks. Lihtsustatud õppe kohustuslike õppeainete ja valikõppeainete ainekavad esitatakse kooli õppekava lisades.

(2) Lihtsustatud õppe eesti õppekeele klassides õpetatakse valikõppeainetena 3.-9. klassis ja lisaõppes digioskuste õpet, 3.-4. klassis ja lisaõppes kokandust ning 5.-9. klassis vene keelt.

(3) Lihtsustatud õppe vene õppekeele klassides õpetatakse valikõppeainetena 3.-4. klassis ja lisaõppes eesti keelt teise keelena, 5.-9. klassis ja lisaõppes digioskuste õpet ja inglise keelt.

(4) Lihtsustatud õppe eesti õppekeele klasside tunnijaotusplaani õppeainete ja klassiti

Õppeained/klassid	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	LÕ
Eesti keel	7	9	8	8	7	6	6	6	6	3
A-võõrkeel: inglise keel					2	2	2	2	2	2
Matemaatika	5	5	5	5	5	5	4	5	5	3
Loodusõpetus	1	1	2	2	2	4	4	4	4	-
Ajalugu						1	2	2	1	-
Inimeseõpetus	1	1	1	2	2	2	2	2	1	-
Muusikaõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kunstiõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kehaline kasvatus	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2
Rütmika	1	1	1	1						-
Tööõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4
Käsitöö ja kodundus					2	2	2	3	3	3
Digioskuste õpe			1	1	1	1	1	1	1	1
Kokandus			1	1						1
Vene keel					1	1	1	1	1	-
Valikõppeained (valitakse vastavalt õpilase võimalustele)										11
Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32	30

(5) Lihtsustatud õppe vene õppekeele klasside tunniarvutuspalaan õppeaineti ja klassiti

Õppeained/klassid	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	LÕ
Vene keel	7	9	8	8	7	6	6	6	6	3
Eesti keel teise keelena			2	2	2	2	2	2	2	2
Matemaatika	5	5	5	5	5	5	4	5	5	3
Loodusõpetus	1	1	2	2	2	4	4	4	4	-
Ajalugu						1	2	2	1	-
Inimeseõpetus	1	1	1	2	2	2	2	2	1	-
Muusikaõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kunstiõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kehaline kasvatus	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2
Rütmika	1	1	1	1						-
Tööõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4
Käsitöö ja kodundus					2	2	2	3	3	3
Digioskuste õpe					1	1	1	1	1	1
Inglise keel					1	1	1	1	1	1
Valikõppeained (valitakse vastavalt õpilase võimalustele)										11
Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32	30

(6) Vene õppekeele klassides toimuvad alates 2024/2025 õppeaastast eesti keeles muusikaõpetuse, tööõpetuse, käsitöö ja kodunduse tunnid, kehalise kasvatus, rütmika ning kunstiõpetuse tunnid.

(7) Eesti õppekeele klassides õpetatakse võõrkeelena inglise keelt. Võõrkeele õpe algab 5. klassist. Vene õppekeele klassides kohustusliku õppeainena võõrkeelt ei õpetata.

(8) Üks kehalise kasvatus ainetund 1. – 4. klassini on asendatud rütmikaga.

(9) Kõik õpilased õpivad 1.- 9. klassini tööõpetust ning 5.- 9. klassini lisaks käsitööd ja kodundust. Tööõpetuse ega käsitöö ja kodunduse õpetamine ei ole korraldatud soopõhiselt.

(10) Karjääriõpe lihtsustatud õppe õpilastele toimub läbiva teemana kõikides õppeainetes.

(11) Lihtsustatud õppe vene õppekeele klasside üleminek eestikeelsele õppe-tunniarvutuspalaan õppeaineti ja klassiti

Alates 2024/2025. õppeaastast asuvad vene õppekeele lihtsustatud õppe taseme 1. ja 4. klasside õpilased õppima eesti keeles (R-rohelisega).

2025/2026. õppeaastal 1.; 2. ja 4.; 5. klassid (R, S-sinine). 2026/2027. õppeaastal 1.; 2.; 3.; 4.; 5.; 6. klassid (R, S, L- lilla), 2027/2028. õppeaastal 1.; 2.; 3.; 4.; 5.; 6.; 7. klassid (R, S, L, O-oranž), 2028/2029. õppeaastal 1.; 2.; 3.; 4.; 5.; 6.; 7.; 8 klassid (R, S, L, O, P-punane) ning alates 2029/2030. õppeaastast toimub eestikeelne õpe kõikides põhikooli klassides.

(12) Üleminekuga eestikeelsele õppele toimuvad alates 2024/2025 õppeaastast eesti keeles muusikaõpetuse, kehalise kasvatus, rütmika, tööõpetuse, kunstiõpetuse, käsitöö ja kodunduse tunnid(kollasel taustal).

Õppeained/klassid	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	LÕ
Vene keel		3	2	2	2	2	2	2	2	2
Eesti keel	7	6	8	8	7	6	6	6	6	3
Matemaatika	5	5	5	5	5	5	4	5	5	3
Loodusõpetus	1	1	2	2	2	4	4	4	4	-
Ajalugu						1	2	2	1	-
Inimeseõpetus	1	1	1	2	2	2	2	2	1	-
Muusikaõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kunstiõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kehaline kasvatus	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2
Rütmika	1	1	1	1						-
Tööõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4
Käsitöö ja kodundus					2	2	2	3	3	3
Digioskuste õpe					1	1	1	1	1	1
Inglise keel					1	1	1	1	1	1
Valikõppeained (valitakse vastavalt õpilase võimalustele)										11
Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32	30

5.3.2. TOIMETULEKUÕPPE KOHUSTUSLIKUD JA VALIKÕPPEAINED NING TUNNIJAOTUSPLAAN

- (1) Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks. Kohustuslike õppeainete ja valikõppeainete ainekavad esitatakse õppekava lisades.
- (2) Valikainetena õpetatakse eesti õppekeelega 8.-11. klassis ja lisaõppes digioskuste õpet ning karjääriõpet. Vene õppekeelega 8.-11. klassis ja lisaõppes õpitakse valikainena digioskuste õpet ja eesti keelt teise keelena.

(3) Toimetulekuõppe eesti õppekeele klasside tunnijaotusplaan õppeaineti ja klassiti

Õppeained	Õppetunde nädalas											
Klass	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	LÕ
Elu- ja toimetulekuõpe	4	5	5	5	7	7	7	7	7	7	7	7
Eesti keel	4	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	4
Matemaatika	2	3	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5
Kunst ja käeline tegevus	5	5	5	5	5	2	2	2	2	2	2	2
Muusikaõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Tööõpe						5	5	5	5	5	5	5
Kehaline kasvatus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Rütmika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Digioskuste õpe								1	1	1	1	1
Karjääriõpe								1	1	1	1	1
Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32	32	32	30

(4) Toimetulekuõppe vene õppekeele klasside tunnijaotusplaan õppeaineti ja klassiti

Õppeained	Õppetunde nädalas											
Klass	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	LÕ
Elu- ja toimetulekuõpe	4	5	5	5	7	7	7	7	7	7	7	7
Vene keel	4	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	4
Matemaatika	2	3	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5
Kunst ja käeline tegevus	5	5	5	5	5	2	2	2	2	2	2	2
Muusikaõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Tööõpe						5	5	5	5	5	5	5
Kehaline kasvatus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Rütmika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Digioskuste õpe								1	1	1	1	1
Eesti keel teise keelena								1	1	1	1	1
Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32	32	32	30

5.3.3. HOOLDUSÕPPE TEGEVUSVALDKONNAD JA TUNNIJAOTUSPLAAN

(1) Õpetus jaguneb viieks tegevusvaldkonnaks: mootorika, sotsiaalsed oskused, kommunikatsioon, kognitiivsed oskused, igapäevaoskused, mis realiseeritakse praktiliste tegevuste käigus.

(2) Hooldusõppe tegevusvaldkondade kava on esitatud õppekava lisas.

(3) Hooldusõppe tunnijaotusplaani tegevusvaldkonniti ja arengutasemeti

Tegevusvaldkonnad	Õppetundide arv nädalas			PÕ 1	PÕ 2
	I	II	III		
Mootorika	4	4	4	4	4
Kommunikatsioon	4	4	4	4	4
Sotsiaalsed oskused	4	4	4	4	4
Kognitiivsed oskused	4	4	4	4	4
Igapäevaoskused	4	4	4	4	4
Kohustuslik koormus	20	20	20	20	20

6. LÄBIVAD TEEMAD JA NENDE KÄSITLEMISE PÕHIMÕTTED, LÕIMINGU PÕHIMÕTTED

6.1. LÄBIVAD TEEMAD JA NENDE KÄSITLEMISE PÕHIMÕTTED

(1) Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas tähtsustatud valdkondi ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.

(2) Õppekavas esitatud läbivate teemade alusdokumendiks on põhikooli riikliku õppekava lisa 14. Põhikooli riikliku õppekava läbivad teemad on kohandatud lihtsustatud ja toimetulekuõppes õppivatele õpilastele jõukohaseks. Hooldusõppes õppekava läbivaid teemasid ei käsitleta.

(3) Läbivate teemade õpe realiseerub:

1) **õpikeskkonna korralduses** – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õpikeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmärgi;

2) **aineõppes** – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlelused, näited ja meetodid, viiakse läbi ainetevahelisi, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte. Õppeainete roll läbiva teema õppes on oleneb sellest, kui tihe on ainevaldkonna seos läbiva teemaga;

3) **valikainete valikul** – kooli õppekavas olevad valikained toetavad läbivate teemade taotlusi;

4) loovtöö teema valikul võivad õpilased lähtuda õppeaineid läbivatest või lõimuvatest teemadest ja sooritada loovtöö kas iseseisvalt või rühmatööna;

4) **klassijuhatajatöös** - klassijuhatajad arvestavad oma töö kavandamisel õppekava läbivate teemade sisu ja eesmärgi;

5) **klassi- ja koolivälises tegevuses** – huviringide tegevuses, klassi ja kooli ürituste korraldamisel, osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides arvestatakse õppekava läbivate teemade taotlustega.

6) Iga õppeaasta alguses valitakse prioriteetsed läbivad teemad, millest lähtutakse kooli töökava koostamisel.

6.2. LÄBIV TEEMA „ELUKESTEV ÕPE JA KARJÄÄRI KUJUNDAMINE“

(1) Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.

(2) Õpilast abistatakse ja suunatakse:

1) teadvustama oma huve, võimeid ja oskusi, mis aitavad kaasa adekvaatse enesehinnangu kujunemisele ning kutseplaanide konkreetsemaks muutumisele;

2) arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö- ja otsustamisioskusi ning teabega ümberkäimise oskusi;

3) arendama oskust seada endale eesmärke ning tegutseda neid ellu viies sihipäraselt;

4) kujundama valmisolekut elukestvalt õppida ja kutseotsuseid teha ning tundma haridus- ja koolitusvõimalusi;

5) tutvuma erinevate ametite ja elukutsetega.

6.2.1. LÄBIVA TEEMA „ELUKESTEV ÕPE JA KARJÄÄRI KUJUNDAMINE“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES

(1) Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri kujundamine” käsitlemine 1. - 2. klassis

Läbiva teema käsitlemine aitab õpilasel kujundada positiivset hoiakut õppimisse ning toetab esmaste õpioskuste omandamist.

(2) Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri kujundamine” käsitlemine 3. - 5. klassis

Mänguliste tegevuste abil aidatakse õpilasel õppida tundma ennast ja lähiümbruse töömaailma, tuginedes õpilase kogemustele igapäevaelust.

(3) Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri kujundamine” käsitlemine 6. - 7. klassis

Läbiva teema käsitlemine keskendub õpilase sotsiaalsetele ja toimetulekuoskustele, oma huvide ja võimete tundmaõppimisele ning arendamisele. Eesmärk on aidata õpilasel kujundada põhilisi õpioskusi ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi.

(4) Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri kujundamine” käsitlemine 8. - 9. klassis

Läbiva teema käsitlemine keskendub õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, õpioskuste arendamisele ning esmaste kutsevalikutega seostamisele. Õpilasi juhatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus saada kutsenõustamist.

(5) Õppekava läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri kujundamine“ õppeaineti, ainetevahelised projektid, klassijuhatajatöö, tunniväline tegevus, õppeviisid, õpikeskkonna korraldus ja koostöö

Kõik õppeained	Karjääriplaneerimistöö ainetundides: 1) õpioskuste ja õppimisse positiivse hoiaku kujundamine; 2) õpilaste adekvaatse enesehinnangu kujunemise toetamine; 3) õpilaste silmaringi arendamine; 4) positiivse mõtlemisoskuse arendamine; 5) otsustus- ja vastutusvõime arendamine; 6) meeskonnatööoskuste arendamine; 7) loovuse ja loogilise mõtlemise arendamine; 8) õpilase individuaalsuse arvestamine õpetamisel; 9) huvi ja uudishimu äratamine ning selle rahuldamise viiside õpetamine; 10) aja ja tegevuse planeerimise õpetamine.
----------------	--

	Aineõpetajatele ja klassijuhatajatele on karjääriplaneerimise teemal abimaterjaliks kaks internetis saadaval olevat kogumikku. <i>Vaatame koos tulevikku</i> on grupitööde kogumik ning sisaldab rühmatöid, loovülesandeid ja mängu.
Eesti keel/ vene keel 1.–2. klass	Õpilane teab ja nimetab õpetaja abiga töid, mida teevad tema vanemad kodus.
3.-5. klass	Õpilane teab ja nimetab töid, mida teevad tema vanemad.
6.–7. klass	Õpilane teab ja nimetab erinevate valdkondade elukutseid.
8.–9. klass	Õpilane kirjeldab erinevate valdkondade elukutseid, tutvustab oa lähedaste töö sisu ja iseloomu.
Inimeseõpetus 3.-5. klass	Õpilane õpib kasutama raha lihtsamates tehingutes; nimetab kodukohas esinevaid enamtuntud ameteid, selgitab nende vajalikkust.
6.–7. klass	Õpilane leiab õpetaja abiga tegevusi, mis võimaldavad tundma õppida oma võimeid.
Karjääriõpetus (9. klass)	Õpilane: 1) kirjeldab oma isiksuseomadusi, oskusi, huvisid, võimeid, õpitulemusi jne; 2) otsib sobivatest allikatest õpetaja abiga infot edasiste õpingute kohta valikute tegemiseks, kirjeldab konkreetseid alternatiive oma õpingute jätkamiseks; oskab arvestada tegevusi ja tingimusi, mis on vajalikud eelistatud õppeasutusse õppima asumiseks; 3) kirjeldab oma õigusi ja kohustusi töötajana; 4) vestleb Töötukassa karjäärinõustajaga.
Ainete- vahelised projektid	Inimeseõpetuse, tööõpetuse ja karjääriõpetuse ühisprojektid. Projektid lepatakse igaks õppeaastaks kokku enne kooli üldtööplaani koostamist.
Klassijuhataja- töö	Klassijuhataja rakendab elukestva õppe ja karjääriplaneerimise teemat järgmiselt: 1) Klassijuhatajatundide käigus toimuvad arutelud, rühmatööd, töölehtede täitmine, õpilane saab enda kohta teavet (milline inimene ma olen, milline on minu iseloom, minu oskused, kogemused, hobid, tugevad/nõrgad küljed, väärtushinnangud). Klassijuhatajatundide ajal luuakse karjäärimapp, millesse kogutakse täidetud töölehed. 2) Õppekäikudel tutvutakse erinevate töökohtadega ning elukutsetega. 3) Lapsevanemate koosolekutel kõneldakse teemal, kuidas oma lapsi karjääri planeerimisel suunata. 4) Arenguveestluse käigus arutatakse ka karjääri planeerimisega seotud teemasid. Arenguveestluse kaugem eesmärk on oma eluga toimetuleva väärrika inimese kujunemine. Selline inimene mõistab ennast ja teisi, võtab vastustust inimsuhetes, tuleb iseseisvalt toime reaalses elukeskkonnas, oskab lahendada probleeme, tasakaalustada emotsioone ja olla avatud. Seega on arenguveestluse eesmärgid tugevalt elukestva õppe ja karjääri kujunemise teemadega seotud.
1.-2. kl	1. klassi lõpetaja: 1) tunneb huvi ümbritseva maailma vastu; 2) hindab käitumisakte õige/vale-, meeldib / ei meeldi- tasandil;
3.–5. kl	5. klassi lõpetaja:

	1) iseloomustab iseennast ja kirjeldab oma positiivseid omadusi; 2) teab oma lähedaste töö sisu ja iseloomu;
6.–7. kl	7. klassi lõpetaja: 1) kirjeldab oma oskusi ja saavutusi varasemate tulemustega võrreldes; 2) toob õpetaja suunamisel näiteid, kuidas inimese teadmised ja haridus seostuvad tema tööga; 3) organiseerib abiga oma päeva, kasutab tegevuse planeerimisel sobivaid meetodeid; 4) räägib oma elukutse eelistustest.
8.–9. kl	9. klassi lõpetaja: 1) pöördub õpetaja abiga spetsialistide poole abi saamiseks karjääriotsuste tegemisel; 2) järjestab ajateljel oma tegevused pikemaajaliste eesmärkide saavutamiseks.
Tunniväline tegevus	1) Karjääripäev 2) Erinevatel konkurssidel osalemine ja projektides kaasalöömine
Õppeviisid ja õpikeskkonna korraldus	Kasutatakse rühmatööd, paaritööd ja rollimänge kui erinevaid sotsiaalseid oskusi (kuulamis-, meeskonnatöö-, planeerimisoskus) arendavaid võtteid, mis on isiksuse arengu ja karjääriplaneerimise seisukohalt olulise tähtsusega. Õppekäigud erinevatesse Valga linna asutustesse (näiteks raamatukogu, vallavalitsus, kutseõppekeskus, muuseum, riigimaja, muusikakool).
Koostöö	1) Valgamaa Töötukassaga- teabepäevad. 2) Valgamaa Kutseõppekeskusega - õppekäigud kutseõppekeskusesse või kutseõppekeskuse tutvustamine meie koolis. Lisaõppe õpilastele kutse eelõpe. 3) Kohalike omavalitsuste pere tugiisikute ja lastekaitsega. 4) Lastevanematega. 5) Aineõpetajate koostöö lapse oskuste ja huvide väljaselgitamiseks. Klassidevahelised ettevõtmised 1) Tutvumine erinevate ametialade esindajatega (koolisöökla kokk, majahoidja, puhastusteenindaja, politseinik, päästja, postiljon). 2) Kohtumine tuntud inimesega (näiteks sportlasega).

6.2.2. LÄBIVA TEEMA „ELUKESTEV ÕPE JA KARJÄÄRI KUJUNDAMINE“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES

(1) Klassijuhatajatundide käigus toimuvad vestlused, kus õpilane saab enda kohta teavet (milline inimene ma olen, oskused, kogemused, tugevad/nõrgad küljed). Õppekäikudel tutvutakse erinevate töökohtadega ning elukutsetega. Lapsevanemate koosolekul kõneldakse teemal, kuidas oma lapsi karjääri planeerimisel suunata. Arenguvestluse käigus arutatakse ka karjääri planeerimisega seotud teemasid. Arenguvestluse kaugem eesmärk on oma eluga toimetuleva väarika inimese kujunemine.

(3) Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ raames taotletavad pädevused, õppekäigud, klassidevahelised ja ülekoollised ettevõtmised ning koostöö

	I arengutaseme	II arengutaseme	III arengutaseme	10.-11.klass
Taotletavad pädevused	I arengutaseme lõpuks õpilane: 1) nimetab õpetaja abiga töid, mida teevad vanemad kodus; 2) teab et õpilane koolis õpib; 3) tunneb huvi ümbritseva maailma vastu; 4) tahab õppida.	II arengutaseme lõpuks õpilane: 1) iseloomustab abiga iseennast; 2) kasutab enda jaoks sobivaid õpioskusi 3) teab ja nimetab töid, mida teevad vanemad, kirjeldab nende tööd; 4) õpib kasutama raha lihtsamates tehingutes.	III arengutaseme lõpuks õpilane: 1) kirjeldab abiga enda omadusi, oskusi ja saavutusi; 2) organiseerib abiga oma päeva. 3) on tuttav jõukohaste ametitega 4) planeerib abiga oma tulevast kutseõpet	11.klassi lõpuks 1) teeb abiga mõistliku erialase kutsevaliku 2) suudab alluda distsipliinile ja teha koostööd grupi liikmetega 3) väärtustab tööd ja töö käimist.
Õppekäigud	Raamatukogu, muuseum, talud	kaubanduskeskus, raamatukogu, talud	Kaubanduskeskus, postkontor, kutsekool, talud.	Kutsekool, kaubanduskeskus, postkontor, talud.
Klassidevahelised ja ülekoollised ettevõtmised	Pudrupäev, tervisliku toidu nädal, õpetajate päev, teatri ühiskülastused	Pudrupäev, tervisliku toidu nädal, õpetajate päev, teatri ühiskülastused	Pudrupäev, tervisliku toidu nädal, õpetajate päev, teatri ühiskülastused.	Pudrupäev, tervisliku toidu nädal, õpetajate päev, teatri ühiskülastused
Koostöö	lapsevanemad, huvijuht	lapsevanemad, huvijuht	lapsevanemad, huvijuht, kooli erinevate ametite esindajad	lapsevanemad, huvijuht, kooli erinevate ametite esindajad

6.3. LÄBIV TEEMA „KESKKOND JA JÄTKUSUUTLIK ARENG“

(1) Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda.

(2) Õpilast suunatakse:

- 1) aru saada loodusest kui tervikust, inimese ja teda ümbritseva keskkonna vastastikustest seostest ning inimese sõltuvusest loodusressurssidest;
- 2) aru saada inimtegevusega kaasnevatest mõjudest keskkonnale;

3) kasutama loodussäästlikke ja jätkusuutlikku arengut toetavaid tegutsemisviise; hindama ning vajaduse korral muutma oma tarbimisvalikuid ja eluviisi.

6.3.1. LÄBIVA TEEMA „KESKKOND JA JÄTKUSUUTLIK ARENG“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES

(1) Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng” käsitlemine 1. - 2. klassis

Läbiva teema käsitlemine tugineb õpilase kogemustele, igapäevaelu nähtustele ning looduse vahetule kogemisele. Õppe ja kasvatus kaudu taotletakse õpilase keskkonnataju kujunemist.

(2) Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng” käsitlemine 3.-5. klassis

keskendub peamiselt koduümbruse käsitlemisele. Pööratakse tähelepanu kodu- ja kooliümbruse tegutsemisviisidele, mille abil on keskkonnaprobleeme võimalik praktiliselt ära hoida ja lahendada.

(3) Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng” käsitlemine 6.-7.klassis

Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ja elukeskkonna väärtustamist, õpitakse teadvustama end tarbijana ning toimima keskkonda hoidvalt. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, rühmatööd, juhtumiuuringud, arutelud ning rollimängud.

(4) Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng” käsitlemine 8.-9.klassis

Läbiva teema käsitlemine keskendub kohalike keskkonnavalaste probleemide käsitlemisele. Õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks oma elukeskkonda.

(5) Õppekava läbiv teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng” õppeaineti, ainetevahelised projektid, klassijuhatajatöö, tunniväline tegevus, õppeviisid, õpikeskkonna korraldus ja koostöö

Õppeaine	Eesti keel, vene keel, matemaatika, kehaline kasvatus, väärtusõpetus
1.-2. klass	Taotletakse õpilase keskkonnataju kujunemist.
3.-5. klass	Pööratakse tähelepanu kodu- ja kooliümbruse keskkonnaküsimustele ning tegutsemisviisidele. Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse.
6.-7. klass	Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ja elukeskkonna väärtustamist, õpitakse teadvustama end tarbijana ning toimima keskkonda hoidvalt (prügimajandus).
8.-9. klass	Kujundatakse arusaama loodusest kui terviksüsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest.
Õppeaine	Loodusõpetus, inimeseõpetus, kunstiõpetus, muusikaõpetus, tööõpetus
1.-2. klass	Taotletakse õpilase keskkonnataju kujunemist.
3.-5. klass	Pööratakse tähelepanu kodu- ja kooliümbruse loodusele ning tegutsemisviisidele looduses. Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse.
6.-7. klass	Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ja elukeskkonna väärtustamist, õpitakse teadvustama end tarbijana ning toimima keskkonda hoidvalt. Loodusõpetuse õpitulemused: 1) kirjeldab paikkonna inimtegevuse mõju loodusele; 2) selgitab jäätmete sorteerimise vajalikkust, sorteerib jäätmeid; 3) selgitab näidete varal loodusvarade ja energia säästmise vajadust; 4) toob õhu, vee ja mulla saastamise näiteid, selgitab maavarade kasutamise seonduvaid probleeme Eestis.

8.–9. klass	<p>Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ja elukeskkonna väärtustamist, õpitakse teadvustama end tarbijana ning toimima keskkonda hoidvalt.</p> <p>Loodusõpetuse õpitulemused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab jäätmete sorteerimise vajalikkust, sorteerib jäätmeid; 2) selgitab näidete varal loodusvarade ja energia säästmise vajadust; 3) toob õhu, vee ja mulla saastamise näiteid, selgitab maavarade kasutamise seonduvaid probleeme Eestis.
Õppeaine	Ajalugu
8.–9. klass	Kujundatakse arusaama loodusest kui terviküsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest.
Ainetevahelised projektid	Ainetevahelised projektid lepatakse igaks õppeaastaks kokku enne kooli üldtööplaani koostamist.
Klassijuhatajatöö	Taotletavad pädevused
1.-2. klass	2. klassi lõpetaja tunneb huvi looduse vastu.
3.–5. klass	<p>5. klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) märkab ja kirjeldab loodus- ja tehiskeskkonda enda ümber; 2) näitab üles hoolivust ja austust ümbritseva ning kõigi elusolendite vastu; 3) teab enda ja oma perekonna tarbimiseelistusi.
6.–7. klass	<p>7. klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) näitab üles hoolivust ja austust ümbritseva ning kõigi elusolendite vastu; 2) kirjeldab, kuidas säästa vett ja elektrit, toimib ise vastavalt; 3) kirjeldab, kuidas tema ja ta kaaslased saavad keskkonnahoidlikult ja säästvalt käituda, tegutseb loodusele ja keskkonnale kahju tegemata.
8.–9. klass	<p>9. klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab elus ja eluta looduse vahelisi seoseid; 2) kirjeldab, kuidas säästa vett ja elektrit, toimib ise vastavalt; 3) kirjeldab, kuidas tema ja ta kaaslased saavad keskkonnahoidlikult ja säästvalt käituda; 4) tegutseb loodusele ja keskkonnale kahju tegemata; 5) selgitab enda ja oma perekonna tarbimiseelistusi loodushoiu seisukohalt, hindab oma vee- ja elektritarbimist.
Klassidevahelised ja ülekoollised ettevõtmised	<ol style="list-style-type: none"> 1) Osalemine RMK loodusprogrammides. 2) Loodusvaatlused, looduskaamerate jälgimine, ilmavaatlused. 3) Matkad. 4) Õuesõppe laager (laagris fotojaht). 5) Keskkonnateemalised mängud ja nädalad (säästva tarbimise propageerimine). 6) Näitus „Sügis“.
Õppeviisid ja õpikeskkonna korraldus	<p>Õuesõpe on VJK õppeprotsessi lahutamatuks osaks.</p> <p>Õppekäigud jäätmekeskusesse ja veepuhastusjaama, loodusradade ja looduskeskuste külastamine.</p>

	Õuesõppe päevad (sügis, talv, kevad).
Koostöö	1) RMK esindajatega. Kohtumised teemal: „Looduskaitse, loodusressursside kasutamine ja elutegevuse jääkide ladustamine, sorteerimine ja taaskasutamine“. 2) Kodudega - perekonna tarbimisharjumused.

6.3.2. LÄBIV TEEMA „KESKKOND JA JÄTKUSUUTLIK ARENG“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES

(1) Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ raames taotletavad pädevused, õppekäigud, klassidevahelised ja ülekoolilised ettevõtmised ning koostöö

	I arengutase	II arengutase	III arengutase	10.-11. klass
Taotletavad pädevused	I arengutaseme lõpuks õpilane: 1) tunneb huvi looduse vastu. 2) tutvub ja sorteerib abiga jäätmeid koolis	II arengutaseme lõpuks õpilane: 1) märkab ja kirjeldab abiga loodus- ja tehiskeskkonda enda ümber; 2) kirjeldab enda ja oma perekonna tarbimiseelistusi. 3) sorteerib juhendamisel jäätmeid koolis ja kodus	III arengutaseme lõpuks õpilane: 1) näitab üles hoolivust ja austust ümbritseva ning kõigi elusolendite vastu; 2) on teadlik jäätmete sorteerimise vajalikkust, sorteerib juhendamisel jäätmeid; 3) teab, kuidas säästa vett ja elektrit; 4) teab, kuidas keskkonnahoidlikult ja säästvalt käituda.	11.klassi lõpuks: 1) oskab juhendi järgi sorteerida jäätmeid 2) kasutab säästlikult vett ja elektrit 3) oskab keskkonnahoidlikult ja säästvalt käituda, tegutseb loodusele ja keskkonnale kahju tegemata.
Õppekäigud	matkarajad, muuseumitunnid	matkarajad, muuseumitunnid	matkarajad, muuseumitunnid	matkarajad, muuseumitunnid
Klassidevahelised ja ülekoolilised ettevõtmised	loodusõppelaager, õuesõppe nädal, sügiskompositsioonid, RMK loodusõppeprogrammid, Maailma koristuspäev	loodusõppelaager, õuesõppe nädal, sügiskompositsioonid, RMK loodusõppeprogrammid, Maailma koristuspäev	loodusõppelaager, õuesõppe nädal, sügiskompositsioonid, RMK loodusõppeprogrammid, Maailma koristuspäev	loodusõppelaager, õuesõppe nädal, sügiskompositsioonid, RMK loodusõppeprogrammid, Maailma koristuspäev
Koostöö	Kogu koolipere huvijuht, RMK, kooli koristajad	Kogu koolipere, huvijuht, RMK, kooli koristajad	Kogu koolipere, huvijuht, RMK, kooli koristajad	Kogu koolipere, huvijuht, RMK, kooli koristajad

6.4. LÄBIV TEEMA „KODANIKUALGATUS JA ETTEVÕTLIKKUS“

(1) Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja kodanikualgatuse tähtsust ning tunneb end ühiskonnaliikmena.

(2) Õpilast suunatakse:

- 1) väärtustama koostööd, kodanikualgatus ja vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist;
- 2) olema algatusvõimeline, kujundama isiklikke seisukohti ning neid väljendama;
- 3) tundma õppima ja kaitsma enda ja teiste õigusi ning mõistma nendega kaasnevat vastutust ja kohustusi;
- 4) mõistma avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori toimimist;
- 5) mõistma enda kui üksikisiku rolli ühiskonnas ning omandama oskusi osaleda otsustamisprotsessides;
- 6) mõistma ettevõtluse rolli ühiskonnas.

6.4.1. LÄBIVA TEEMA „KODANIKUALGATUS JA ETTEVÕTLIKKUS“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES

(1) Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” käsitlemine 1.-2. klassis

Õpilastele pakutakse koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemusi. Selle viisid on õpilaste vabatahtlik tegevus, näiteks talgutöö, ühisürituste korraldamine vms.

(2) Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” käsitlemine 3.-5. klassis

3.–5. klassis on jätkuvalt oluline saada koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemusi. Selle viisid on õpilaste vabatahtlik tegevus, ühisürituste korraldamine vms. Õpilastele tutvustatakse kodukandi ettevõtteid, noorteühinguid ja teisi vabatahtlikke.

(3) Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” käsitlemine 6.-7. klassis

Toetatakse õpilaste initsiatiivi ning pakutakse neile võimalusi ja abi ühisalgatusteks. Õpilasi innustatakse iseseisvalt tegutsema ühise eesmärgi nimel ning võtma sellega kaasnevat vastutust ja kohustusi. Oluline on suunata õpilasi leidma jõukohastele probleemidele loomingulisi lahendusi ning aidata neil kogeda koos tegutsemise kasulikkust ja vajalikkust.

(4) Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” käsitlemine 8. – 9. klassis

Läbiva teema käsitlemine keskendub ühiskonna eri sektorite (avaliku, tulundus- ja mittetulundussektori) toimimisele ning nende seostele. Kodanikualgatuse ning vabatahtlikuna tegutsemise mõistmiseks ja motiveerimiseks tutvustatakse õpilastele võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanguks ning julgustatakse noori neis tegevustes osalema.

(5) Õppekava läbiv teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” õppeaineti, ainetevahelised projektid, klassijuhatajatöö, tunniväline tegevus, õppeviisid, õpikeskkonna korraldus ja koostöö

Eesti keel/ vene keel ja kirjandus	1) Õpetaja õpetab õpilastele aktiivse kuulamise võtteid oma isikliku eeskujuga. 2) Mingi teema üleskerkimisel kasutatakse ära õpilaste initsiatiivi. 3) Võimalusel kasutatakse tundides päevakajalisi tekste. 4) Tundides kirjutatavatel tekstidel on praktiline eesmärk.
Vene keel/ eesti keel	Taotletakse, et õpilane mõistab meist erinevate kultuuritavade olemasolu ja suhtub erisustesse sallivalt.
Matemaatika	Läbiva teema käsitlemine realiseerub eelkõige läbi matemaatiliste ühistegevuste (rühmatööd, projektid, õppekäigud jt). Õppeprotsess on

	<p>seotud igapäevaeluga, lahendatakse elus toimetulekuks vajalikke rakenduslikke ülesandeid.</p> <p><u>9. klassis teema „Maksud“</u> – millised maksud on olemas, miks need on vajalikud.</p>
Loodusõpetus	<ol style="list-style-type: none"> 1) Olulisel kohal on koostööoskuse kujundamine (paaris- ja rühmatööd) ning õppeprotsessi seostamine igapäevaeluga. 2) Läbiv teema realiseerub säästva ja keskkonnateadliku eluviisi väärtustamises. 3) Õpikeskkond on valdavalt aktiivne, õpilasekeskne ja probleemipõhine. Viiakse läbi vaatlusi, katseid, projektitöid, rollimänge, arutlusi, grupitöid, sooritatakse praktilisi töid. Toimuvad teemapäevad, õppekäigud, ekskursioonid.
Inimese-õpetus ja ajalugu	<ol style="list-style-type: none"> 1) Õppeprotsessis on olulisel kohal aktiivõppe meetodid nagu arutelud, rollimängud, projektid, õppekäigud. Võimalusel viiakse tund klassiruumist välja ja kasutatakse reaalseid elusituatsioone (nt vabatahtlik tegevus kodukohas). 2) Aktiivse kodaniku kontseptsioon käsitleb poliitilist kaasatust laiemalt, mitte ainult kui hääletamist valimistel. See avardab võimalusi noorte jaoks, kes pole veel hääleõiguslikud (nt tarbijahariduses, kodanikualgatuses, koolielu korraldamises). 3) Senisest rohkem töötatakse erinevate e-riigi vahenditega (riigiportaal, e-teenused, omavalitsus- ja riigiasutuste kodulehed).
Inimeseõpetus 9. kl	<p>Teemad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>Ümbrikupalk</u> - mida see tähendab, miks on see ühiskonnale kahjulik. 2) <u>Maksud</u> – millised maksud on olemas, miks need on vajalikud. 3) Õpilane koostab abiga isikliku ja pere <u>eelarve</u>. 4) <u>Laenud, intressid, liisingud</u>. Õpilane mõistab laenu võtmisega kaasnevaid ohte, oskab näha kulutusi, mis kaasnevad laenu võtmisega; mis vahe on laenul ja kiirraenul. Õpilane oskab etteantud lihtsa juhtumi najal hinnata laenamise eeldatavat otstarbekust ning mõistab laamisega kaasnevat vastutust.
Muusika-õpetus ja kunstiõpetus	<ol style="list-style-type: none"> 1) Muusikatundides saavad kõik õpilased esinemiskogemuse. 2) Tundides planeeritud tegevus on tihti suunatud koostegemisele ja meeskonnatööle. 3) Kunstiainete puhul on õpilastel võimalik kooli esindada (erinevatel näitustel ja võistlustel) ning saada kogemusi. 4) Laulu- või kunstikonkurssidel osaledes saavad õpilased eduelamuse.
Tööõpetus, käsitöö kodundus	<ol style="list-style-type: none"> 1) Oluline on arendada õpilaste ideede kujundamise oskust ja leidlikkust toodete loomisel. 2) Praktilised tööd seotakse igapäevaelus vajaminevate oskustega (katkiste asjade parandamine jne). 3) Praktiliste tööde puhul on oluline anda õpilasele piisavalt vabad käed otsustamiseks nende asjade üle, mille vastu tal on sügavam huvi. See väldib olukorda, et õpilasele muutub käeline tegevus mõnes valdkonnas ebameeldivaks ning kaob töö rõõm ja –lust. 4) Kodunduse tundides on võimalik õpilastele selgitada, millised on võimalused toitlustamisega tegeleda. Õpilased võivad õpetaja abiga

	<p>koostada väikese kohviku näidismenüü, mõne koolis toimuva ürituse toitlustamise hinnakalkulatsiooni (catering) jne.</p> <p>5) Koolitunnis valminud esemeid võib müüa koolis heategevuslike ürituste tarbeks, kogudes raha kohalikule loomade varjupaigale. Rahalist tuge võib pakkuda ka kooli õpilasesindusele.</p>
Kehaline kasvatus	<p>1) Kehalises kasvatuses toimub koostöö harjutamine, kaaslastesse salliva suhtumise kujundamine, õpilaste tahteomaduste (püsivus, julgus, heatahtlikkus, abivalmidus jne) toetamine ja Ausa Mängu kui spordi ülimala aate põhimõtete ja spordieetika nõuete järgimine liikumisel/sportimisel, mis kõik toetavad õpilaste kõlbelist ja sotsiaalset arengut.</p> <p>2) Oluline on ebaedu korral adekvaatne käitumine ning oskus säilitada eneseusk ka siis, kui kõik ei lähe nii nagu loodetud. Vahel on need tagasilöögid individuaalsed (kui õpilane vastutab ise oma saavutuse eest) vahel meeskondlikud (mäng kaotati, sest üks meeskonnaliige vedas alt). Need olukorrad on omased eelkõige kehalisele kasvatusesele ning õpilastel on vaja omandada õiged võtted nendega toimetulemiseks.</p> <p>3) On oluline, et õpilased oskaksid ennast analüüsida, miks tekivad sellised tunded nagu häbi, kadedus, viha jne ja õpiks ennast kõrvalt jälgima (lõiming inimeseõpetusega).</p> <p>4) Spordivõistlused on hea võimalus koostöö tegemiseks lapsevanemate, sõpruskoolide jt huvigruppidega.</p>
Ainetevahelised projektid	Ainetevahelised projektid lepatakse igaks õppeaastaks kokku enne kooli üldtööplaani koostamist.
Klassi-juhatajatöö	<p>Klassijuhataja suunab õpilaste algatusvõime kujunemist. Õpilastel on tähtis saada arutleva demokraatia kogemus – kujundada oma arvamus, seda väljendada, osaleda arutluses ja otsustamises. Õpilane peab kogema, et kui ta oma arvamust väljendab, siis teda kuulatakse ja seda arvamust arvestatakse ning tal on võimalik asjade käiku mõjutada.</p> <p>Läbiva teemaga seotud klassijuhatajatundide teemad:</p> <p>1) tegelemine hobidega kui enda võimekuse arendamine ja ühtsete huvidega inimrühma kuulumine;</p> <p>2) õpilasesinduse, kooli juhtkonna ja hoolekogu roll kooli juhtimises;</p> <p>3) vabatahtlik tegevus (kas keegi kodukohas vajab abi, kas kellelgi on olnud kokkupuuteid vabatahtliku tegevusega, vabatahtlik tegevus kui sõpruskonna ühine hobi);</p> <p>4) erinevatesse sektoritesse kuuluvate ametite tutvustamine.</p>
1.–2. kl	<p>2. klassi lõpetaja:</p> <p>1) teab, et kaaslastele osutatakse abi.</p>
3.–5. kl	<p>5.klassi lõpetaja:</p> <p>1) püüab konflikte õpetaja juhtimisel rahumeelselt lahendada;</p> <p>2) teab, et kaaslastele osutatakse abi;</p> <p>3) tunneb ennast mõne kooskonna (klassi, sõpruskonna vms) liikmena.</p>
6.–7. kl	<p>7. klassi lõpetaja:</p> <p>1) püüab konflikte õpetaja juhendamisel rahumeelselt lahendada, aktsepteerib eriarvamusi;</p>

	<p>2) osaleb ühisürituste korraldamisel;</p> <p>3) põhjendab, miks on igal pere (klassi, sõpruskonna vms) liikmel oma ülesanded ja kohustused ning miks on vaja kõigi õigustega arvestada;</p> <p>4) loetleb kodukoha ettevõtteid.</p>
8.–9. kl	<p>9. klassi lõpetaja:</p> <p>1) kuulab teistega koostööd tehes aktiivselt ja väljendab oma mõtteid;</p> <p>2) kirjeldab oma sõnadega kooli õpilasesinduse tööd ja suudab selles töös osaleda;</p> <p>3) mõistab valla- või linnavalitsuse funktsioone;</p> <p>4) mõistab maksude olulisust ühiskonnas;</p> <p>5) teab erinevaid elatise teenimise viise (nt palgatöö, ettevõtlus).</p>
Tunniväline tegevus	<p>Huviringides osalemisega arendab õpilane oma võimekust ja kogeb ühtsete huvidega inimrühma kuulumist. Oluline on vastutuse võtmine ning järjepidevuse arendamine – kui õpilane lööb kaasa tunnivälises tegevuses, peab ta arvestama lisakoormusega ning sellega, et tema kohale tulemata jäämine tähendab kogu meeskonna altvedamist.</p> <p>Ülekoolilised ettevõtmised</p> <p>Ühised perepäevad ja muud sportlikud tegevused annavad õpilastele hea kogemuse ühisürituse korraldamiseks ning koolile vajalike huvigruppidega suhtlemiseks.</p>
Õppeviisid ja õpikeskkonna korraldus	<p>1) Kasutatakse õppemeetodeid, mis eeldavad õpilaste aktiivset osalemist.</p> <p>2) Paaris- ja rühmatööde kasutamine tundides annab õpilastele kogemuse, et parima tulemuse saavutamiseks on oluline oskus teha kaaslastega koostööd. Õpilane kogeb, et õppida saab ka kaaslastelt.</p> <p>3) Õpilasesinduse kaasamine koolielu korraldamisse toetab õpilaste initsiatiivi kujunemist.</p> <p>8. - 9. kl õppekäigud: kohtumine vallavalitsuse esindajatega (sotsiaal- ja haridusvaldkond); Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse liikmetega ürituse „Meie riik“ raames.</p>
Koostöö	<p>1) Hooldekoduga (esinemised).</p> <p>2) SA Kaagjärve Mõis</p> <p>3) Vallavalitsusega.</p>

6.4.2. LÄBIVA TEEMA „KODANIKUALGATUS JA ETTEVÕTLIKKUS“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES

(1) Klassijuhataja toetab õpilaste algatusvõime kujunemist. Läbiva teemaga seotud klassijuhataja tundidega:

- 1) vabatahtlik tegevus (kas keegi kodukohas vajab abi, kas kellelgi on olnud kokkupuuteid vabatahtliku tegevusega);
- 2) erinevate ametite tutvustamine.

(2) Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ raames taotletavad pädevused, klassidevahelised ja ülekoolilised ettevõtmised ning koostöö

	I arengutase	II arengutase	III arengutase	10.-11. klass
Taotletavad pädevused	I arengutaseme lõpuks õpilane: 1) on valmis juhendamisel kaaslastele abi osutama.	II arengutaseme lõpuks õpilane: 1) on valmis juhendamisel kaaslastele abi osutama; 2) õpib juhendamisel konflikte rahumeelselt lahendada.	III arengutaseme lõpuks õpilane: 1) püüab konflikte rahumeelselt lahendada; 2) osaleb juhendamisel ühisürituste korraldamisel; 3) teab, millised on iga pere (klassi, sõpruskonna vms) liikme ülesanded ja kohustused; 4) loetleb abiga kodukoha ettevõtteid. 5) osaleb juhendamisel vabatahtlikus tegevuses	11.klassi lõpuks: 1) osaleb juhendamisel ühisürituste korraldamisel 2) osaleb juhendamisel vabatahtlikus tegevuses
Klassidevahelised ja ülekoollised ettevõtmised	sõbranädal, vaimse tervise nädal, autismipäev	sõbranädal, vaimse tervise nädal, autismipäev, maailmakoristuspäev	sõbranädal, vaimse tervise nädal, autismipäev, maailmakoristuspäev	sõbranädal, vaimse tervise nädal, autismipäev, maailmakoristuspäev
Koostöö	Koolipere, huvijuht, vanemad/ tugiisikud, sotsiaalpedagoog, terapeudid, hooldekodu, loomade varjupaik	Koolipere, huvijuht, vanemad/ tugiisikud, sotsiaalpedagoog, terapeudid, hooldekodu, loomade varjupaik	Koolipere, huvijuht, vanemad/ tugiisikud, sotsiaalpedagoog, terapeudid, hooldekodu, loomade varjupaik	Koolipere, huvijuht, vanemad/ tugiisikud, sotsiaalpedagoog, terapeudid, hooldekodu, loomade varjupaik

6.5. LÄBIV TEEMA „KULTUURILINE IDENTITEET“

(1) Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest, kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

(2) Õpilast suunatakse:

1) teadvustama ennast ja kaasinimesi ning nende erinevusi, oma ja teiste rahvaste kultuurilisi erinevusi;

- 2) omandama teadmisi ja oskusi adekvaatseks käitumiseks Eesti kultuuriruumis;
- 3) olema salliv ja suhtuma lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loomingusse;
- 4) mõistma ennast kultuuri kandjana ja edasivijjana;
- 5) mõistma kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana;
- 6) tundma õppima ning väärtustama oma ja teiste kultuuride pärandit ja eripära.

6.5.1. LÄBIVA TEEMA „KULTUURILINE IDENTITEET“ KAVA LIHTSUSTATUD ÖPPES

(1) Läbiva teema „Kultuuriline identiteet” käsitlemine 1. – 2. klassis

Õpilastele pakutakse võimalust osaleda oma kultuurikeskkonna tavades ja kogeda sellega seonduvaid emotsioone. Õppe ja kasvatusena kujundatakse meie kultuuriruumis üldiselt tunnustatud käitumisharjumusi, toetatakse uudishimu uue ja erineva suhtes ning positiivset suhtumist sellesse.

(2) Läbiva teema „Kultuuriline identiteet” käsitlemine 3. – 5. klassis

Kujundatakse positiivseid hoiakuid erinevate kultuuride ja inimeste suhtes ning püütakse vältida eelarvamusliku suhtumise kujunemist. Õpilasel aidatakse jõuda mõistmiseni, et teatud tavad ja kombed on omased teatud kultuurile. Läbiva teema käsitlemisel on jätkuvalt oluline pakkuda õpilasele võimalust osaleda oma kultuurikeskkonna tavades ja kogeda sellega seonduvaid emotsioone.

Õppe ja kasvatusena jätkatakse meie kultuuriruumis üldiselt tunnustatud käitumisharjumuste kujundamist, toetatakse uudishimu uue ja erineva suhtes ning positiivset suhtumist sellesse.

(3) Läbiva teema „Kultuuriline identiteet” käsitlemine 6. – 7. klassis

Jätkatakse positiivsete hoiakute kujundamist erinevate kultuuride ja inimeste suhtes ning püütakse vältida eelarvamusliku suhtumise kujunemist. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest. Läbiva teema käsitlemisel on oluline pakkuda õpilasele võimalust osaleda oma kultuurikeskkonna tavades ja kogeda sellega seonduvaid emotsioone. Õpilaste erinevaid kogemusi kokku viies saavutatakse üldpilt oma kultuurist ja selle kokkupuudetest teiste kultuuridega.

Õppe ja kasvatusena jätkatakse meie kultuuriruumis üldiselt tunnustatud käitumisharjumuste kujundamist.

(4) Läbiva teema „Kultuuriline identiteet” käsitlemine 8. – 9. klassis

Läbiva teema käsitlemisel on keskne aidata õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest, sealhulgas võimalust kaasa lüüa kooli kultuuriürituste ettevalmistamises ja läbiviimises. Õpitakse respektima erisusi ja hindama neid kui kultuurilist mitmekesisust.

Õppes ja kasvatuses leitakse võimalusi, kus õppija saab rakendada oma teadmisi ja oskusi omakultuuri tutvustamiseks ülekooliliste ja koolidevaheliste projektide kaudu.

(5) Õppekava läbiv teema „Kultuuriline identiteet“ õppeaineti, ainetevahelised projektid, klassijuhatajatöö, tunniväline tegevus, õppeviisid, õpikeskkonna korraldus ja koostöö

Eesti keel/ vene keel ja kirjandus	Emakeele õppeaine üldised eesmärgid on kultuurispetsiifilised. Teemat käsitletakse läbivalt ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades. Taotletakse, et õpilane teab ja väärtustab kombeid ja traditsioone oma kultuuris; aktsepteerib teisi rahvusi ja kultuure ning on avatud nende tundmaõppimisele.
--	---

8.–9. kl	Käsitletakse konkreetses klassis õppivate rahvuste/etniliste gruppide esindajate folkloori.
Vene keel/ eesti keel	Vene keele kui võõrkeele/eesti keele kui teise keele õppimine aitab kujundada positiivseid hoiakuid erinevate kultuuride ja inimeste suhtes ning vältida eelarvamusliku suhtumise kujunemist.
Matemaatika	9. klassis käsitletakse Eesti kultuurilist mitmekesisust protsentarvutuse toel (eri rahvuste osakaal Eestis jne).
Loodusõpetus	Kodukoha teema avamine kujundab paikkondlikku identiteeti. Taotletakse, et mujal sündinud õpilased peaksid Eestit oma kodumaaks.
3.–5. kl	Õpilane teab ja nimetab Eesti pealinna; kirjeldab koduümbruse loodust; tunneb ära Eesti Vabariigi sümbolika; orienteerub (liigub) kodukohas, juhatab vajadusel võõrale teed; leiab kaardilt Eesti ja näitab kodukoha asukohta Eesti kaardil, nimetab mõnd Eesti linna.
6.–7. kl	Õpitakse tundma kodukoha kultuuriloolist minevikku, omandatakse elementaarne arusaamine Eesti Vabariigi riiklikust struktuurist. Õpilane näitab Euroopa kaardil Eestit ja Eesti naaberriike; iseloomustab Eestit (asend, naaberriigid, rahvastik jm) kaartide ja teatmeteosest leitud teabe põhjal; näitab kaardil Läänemere-äärseid riike; teab erinevaid rahvusi Eestis.
8.–9.kl	Õpilane iseloomustab üht vabalt valitud Euroopa riiki (sh rahvaste kultuuri ja traditsioone).
Inimese- õpetus	Oluline on isiksuse kujunemise ja enesemääratlemise protsessile kaasa aitamine ning selle edasine toetamine. Tähtsal kohal on isiklike juurte puudutamine. Õpilane väärtustab rahvuskultuuri ja kultuurilist mitmekesisust (on kultuuriliselt salliv); teab ja väärtustab kombeid ja traditsioone oma kultuuris; aktsepteerib teisi rahvusi ja kultuuritavasid ning on avatud nende tundmaõppimisele.
1.–2. kl	Õpilane väärtustab Eestit oma kodumaana, teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuse, kirjeldab pildile tuginedes tähtsamate pühade tähistamist.
3.–5. kl	Õpilane tunneb Eesti sümboleid, väärtustab Eestit – oma kodumaad, kirjeldab pühade tähistamise kombeid oma perekonnas. Õpilane kirjeldab ühisvestluses oma kodukanti ja tunneb ära kodukoha sümboolid.
6.–7. kl	Õpilane kirjeldab kodukoha traditsioonilisi üritusi, kirjeldab kodukoha ettevõtete põhilisi valdkondi. Õpilane teab Eestimaal elavaid teisi rahvusi, väärtustab kultuurilist mitmekesisust, suhtub sallivalt teistesse rahvustesse ja kultuuridesse.
Ajalugu	Toetatakse kõigi õpilaste integreerumist Eesti ühiskonda, arvestades nende erivajadusi, päritolumaa kultuuritraditsioone ja õpilaste rahvuslikku identiteeti. Taotletakse, et õpilane teab ja väärtustab kombeid ja traditsioone oma kultuuris; aktsepteerib teisi rahvusi ja kultuure ning on avatud nende tundmaõppimisele. Põhirõhk on pööratud Eesti ajaloo tundmaõppimisele. Paralleelselt Eesti teemadega õpitakse mõningal määral ka Läänemere regiooni ja meie naaberahvaste ajalugu.
Muusika- õpetus ja kunstiõpetus	Tutvutakse kohaliku ja maailma kultuuripärandiga. Kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse kultuuritraditsioonidesse ja kaasaja kultuurinähtustesse. Väärtustatakse isiklike kogemuste ja emotsioonide

	loomingulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kandvatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid, etendused). Tähtis on noorte endi osalemine muusikaüritustel ja õpilastööde näitustel.
Tööõpetus, käsitöö ja kodundus	Tutvumine esemelise kultuuri, kommete ja toitumistavadega võimaldab näha kultuuride erinevust maailma eri paigus. Õpitakse märkama ja kasutama rahvuslikke elemente esemete disainimisel.
Kehaline kasvatus	Tundides õpitavad spordialad ja liikumisviisid tutvustavad rahvuslikku ja teiste maade liikumiskultuuri. Kultuuride mitmekesisus väljendub rütmika ja tantsu õpitulemustes, kus eeldatakse mitte ainult eesti tantsude oskamist. Hügieeninormid on kultuuriti erinevad, nii et koolis tutvustatavad ja kinnistatavad hügieeninormid saavad osaks õpilase kultuurilisest identiteedist.
Ainetevahelised projektid	1) Ülekooliline ainetevaheline projekt „Minu Eesti“: (2) meie koolis õppivate rahvuste folkloor, rahvariided, tantsud, muusika, toidud, kombed; (3) Eesti riik (ajalugu, loodus, haldusjaotus, rahvastik jne). Tegevus: aastati erinevad teemapäevad, viktoriinid, õppekäigud jne. 2) Teemapäevad kodanikupäeval, Eesti Vabariigi aastapäeval, kauni emakeele päeval. 3) Eesti- ja venekeelsete klasside loodusõpetuse ja võõrkeelte ühisprojektid („Linnud, „Loomad“ jne) 4) Emakeele ja käsitöö ühisprojektid (koos klassijuhatajaga).
Klassijuhatajatöö	Sotsialiseerimis- ja kasvatusprotsessi võtmeisikuna toetab klassijuhataja laste väärtushinnangute kujunemist. Klassijuhataja väärtustab õpilastes sallivuse ja erinevate kultuuritavade suhtes lugupidamise kujunemist. Taotletakse, et õpilane teab ja väärtustab kombeid ja traditsioone oma kultuuris; aktsepteerib teisi rahvusi ja kultuure ning on avatud nende tundmaõppimisele.
1.–2. kl	2. klassi lõpetaja: 1) hoiab korras oma töökoha, tegutseb klassis ja grupis teisi arvestavalt.
3.–5. kl	5. klassi lõpetaja: 1) toob näiteid inimeste erinevate soovide, harjumuste ja eelistuste kohta, väljendades erinevuste suhtes sallivust.
6.–7. kl	7. klassi lõpetaja: 1) nimetab erinevaid Eestis ja selle lähiümbruses elavaid rahvusi; 2) kirjeldab, kuidas tema saab tutvustada oma kultuuri traditsioone teiste kultuuride esindajatele; 3) näitab üles huvi teiste kultuuride esindajate kommete ja tavade vastu; 4) suhtub avatult teiste kultuuride esindajatesse ning kasutab suhtlemisel teadmisi nende kultuuri kohta; 5) toob näiteid kultuuridevahelisest suhtlemisest oma kodukohas ja Eestis.
8.–9. kl	9. klassi lõpetaja: 1) suudab tutvustada omakultuuri teise kultuuride esindajatele; 2) kirjeldab inimeste, nende vajaduste, eelduste ja huvide erinevusi ning näitab oma käitumises üles mõistvat suhtumist erinevustesse; 3) peab loomulikuks kultuurilisi (sh päritolust, veendumustest, tegevusalast, rahvusest, soolisest ja põlvkondlikust kuuluvusest jms lähtuvaid) erisusi ja suhtlemisel arvestab nendega.

Tunni- väline tegevus	Õpilasele pakutakse võimalust osaleda oma kultuurikeskkonna tavades ja kogeda sellega seonduvaid emotsioone. Õpilasel aidatakse jõuda mõistmiseni, et teatud tavad ja kombed on omased teatud kultuurile. Ühekoos tähistatakse jõulupühi, eestlastele omast kadripäeva, eestlaste vastlapäeva ja vene kombe kohast maslenitsat jne. Ülekooliliselt tähistatakse Eesti Vabariigi aastapäeva ja kauni emakeele päeva. Kutsutakse külalisesinejaid (näiteks ansambel Joy).
Õppeviisid ja õpikeskkonna korraldus	Oluline on õpilaste töökultuuri kujunemine: oskus hoida korras oma töökohta, tegutseda klassis ja grupis teisi arvestavalt. Töökultuuri kujundamine on 1.- 2. klassis kõikides õppeainetes seatud ühiseks eesmärgiks. Õppekäigud raamatukokku, muuseumisse, kultuurimajas etenduste külastamine, kiriku külastamine, isamaalise kasvatusse püsiekspositsiooniga tutvumine.
Koostöö	Tähtsustame vene ja eesti õppekeele klasside koostööd. Koostöö Valga muuseumiga.

6.5.2. LÄBIVA TEEMA „KULTUURILINE IDENTITEET“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES

(1) Sotsialiseerimis- ja kasvatusprotsessi võtmeisikuna toetab klassijuhataja laste väärtushinnangute kujunemist. Klassijuhataja väärtustab õpilastes sallivust ja erinevate kultuuritavade suhtes lugupidamist.

(2) Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ raames taotletavad pädevused, õppekäigud, klassidevahelised ja ülekoolilised ettevõtmised ning koostöö.

	I arengutase	II arengutase	III arengutase	10.-11. klass
Taotletavad pädevused	I arengutaseme lõpuks õpilane: 1) hoiab suunamisel korras oma töökohta, 2) tunneb ära oma rahvuskultuurile iseloomulikke tunnuseid.	II arengutaseme lõpuks õpilane: 1) märkab juhendamisel, et kõik inimesed on erinevad 2) nimetab oma rahvuskultuurile iseloomulikke tunnuseid ja tavasid.	III arengutaseme lõpuks õpilane: 1) nimetab erinevaid Eestis ja selle lähiümbruses elavaid rahvusi; 2) suhtub avatult teiste kultuuride traditsioonidesse	11.klassi lõpuks 1) järgib Eesti kultuurile omaseid traditsioone 2) suhtub avatult teiste kultuuride traditsioonidesse ja esindajatesse
Õppekäigud	Raamatukogu, muuseum, kirik, hooldekodu	Raamatukogu, muuseum, kirik, hooldekodu	Raamatukogu, muuseum, kirik, hooldekodu	Raamatukogu, muuseum, kirik, hooldekodu
Klassidevahelised ja ülekoolilised ettevõtmised	mardi- ja kadrikarneval, jõulunädal, jõulupidu, kooli sünnipäev, vastlapäev, emakeelepäev, rahvatants, ühised väljasõidud	mardi- ja kadrikarneval, jõulunädal, jõulupidu, kooli sünnipäev, vastlapäev, emakeelepäev, rahvatants, ühised väljasõidud	mardi-, kadrikarneval, jõulunädal, jõulupidu, kooli sünnipäev, vastlapäev, emakeelepäev, rahvatants, Riigikogu	mardi-, kadrikarneval, jõulunädal, jõulupidu, kooli sünnipäev, vastlapäev, emakeelepäev, rahvatants, Riigikogu

	ajaloolistesse ja kultuuriväärtuslikesse paikadesse.	ajaloolistesse ja kultuuriväärtuslikesse paikadesse.	külastus, ühised väljasõidud ajaloolistesse ja kultuuriväärtuslikesse paikadesse	külastus, ühised väljasõidud ajaloolistesse ja kultuuriväärtuslikesse paikadesse
Koostöö	Koolipere, huvijuht, vanemad/ tugiisikud.	Koolipere, huvijuht, vanemad/ tugiisikud.	Koolipere, huvijuht, vanemad/ tugiisikud.	Koolipere, huvijuht, vanemad/ tugiisikud.

6.6. LÄBIV TEEMA „TEABEKESKKOND JA MEEDIAKASUTUS“

(1) Läbiva teema „Teabekeskond ja meediakasutus” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda ning suudab toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi. Teab interneti väärkasutamisest tekkida võivaid ohte ning oskab neid vältida.

(2) Õpilast suunatakse:

- 1) mõistma vahetu ja vahendatu sarnasusi ning erinevusi;
- 2) valima sobivat suhtlusviisi ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest;
- 3) määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet;
- 4) kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskondi;
- 5) arendama kriitilise teabeanalüüsi oskust.

6.6.1. LÄBIVA TEEMA „TEABEKESKKOND JA MEEDIAKASUTUS“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES

(1) Läbiva teema „Teabekeskond” käsitlemine 1.-2. klassis

Käsitlemise keskmeks on õpilase igapäevane teabekeskond. Läbiva teema rõhuasetused toetavad 1.-2. klassis inimeseõpetuse, emakeele ning teiste õppeainete kaudu toimuvat suhtlemisoskuse kujundamist.

(2) Läbiva teema „Teabekeskond” käsitlemine 3.-5. klassis

Õpilase eakohast meediakasutust arvestades pööratakse rohkem tähelepanu visuaalsele meediale. Õpilane suhtleb veebikeskkonnas, meedias kajastatud sündmusi kasutatakse vestlusteemadena.

(4) Läbiva teema „Teabekeskond” käsitlemine 6.-7. klassis

Tutvutakse meediaväljaannete võimalustega. Harjutakse lugema ja kuulama uudist kui üht ajakirjanduse põhilist tekstiliiki. Õpilane harjub internetis liikudes eristama avalikku ja isiklikku sfääri ning valima selle põhjal õiget suhtlusviisi. Õpilased hakkavad mõistma internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning õpivad ennast ja oma privaatsust kaitsma.

(5) Läbiva teema „Teabekeskond” käsitlemine 8.-9. klassis

Õpitakse kasutama meediat teabeallikana. Iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks. Arutletakse meediaga seotud problemaatiliste olukordade üle (autoriõigustega arvestamine, reklaampakkumistega nõustumine või keeldumine vms).

(6) Õppekava läbiv teema „Teabekeskond“ õppeaineti, ainetevahelised projektid, klassijuhatajatöö, tunniväline tegevus, õppeviisid, õpikeskkonna korraldus ja koostöö.

Õppeaine	Eesti keel/ vene keel, matemaatika, loodusõpetus, inimeseõpetus, arvutiõpetus
1.–2. kl	Suhtlusoskuse kujundamine.
3.–5. kl	Sõnavara arendus meedia kaudu, sündmuste kasutamine vestlusteemadena, suhtlusoskuse arendamine.
Õppeaine	Eesti keel/ vene keel
6.–7. kl	Suhtluskonteksti arvestamine kirjalikus ja suulises suhtluses, erinevate tekstiliikide lugemine ja sõnavaraarendus, meediaväljaannete võimalustega tutvumine, sündmuste kasutamine vestlusteemadena, teabegraafika võimalustega tutvumine graafikud, skeemid.
8.–9. kl	Suhtluskonteksti arvestamine kirjalikus ja suulises suhtluses, erinevate tekstiliikide lugemine, teabegraafika ja teadusuudiste kasutamine info allikana. Harjutakse lugema ja kuulama uudist kui üht ajakirjanduse põhilist tekstiliiki, iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks.
Õppeaine	Matemaatika
6.–7. kl 8.–9.kl	Meediatekstide, teabegraafika ja teadusuudiste kasutamine infoallikana.
Õppeaine	Loodusõpetus
6.–7. kl	Sündmuste kasutamine vestlusteemadena, meediatekstide, teabegraafika ja teadusuudiste kasutamine infoallikana.
8.–9. kl	Iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks.
Õppeaine	Inimeseõpetus
6.–7. kl	Sündmuste kasutamine vestlusteemadena. Meedia osa minapildi, maailmapildi jt tõekspidamiste kujunemisel, uued suhtlemisvõimalused. Reklaampakkumised (telefoni teel pakutavad kaubad-teenused, reklaamlehed postkastis jms), nõustumine või keeldumine. Õpilane oskab selgitada, millal on inimesel õigus keelduda oma isiklike andmete avaldamisest ning millal on nende andmete esitamine vajalik.
8.–9. kl	Reklaampakkumised (telefoni teel pakutavad kaubad-teenused, reklaamlehed postkastis jms), nõustumine või keeldumine. Õpilane harjub internetis liikudes eristama avalikku ja isiklikku sfääri ning valima selle põhjal õiget suhtlusviisi. Meediaõpetus aitab õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta.
Õppeaine	Ajalugu
6.–7. kl 8.–9.kl	Meediatekstide kasutamine teabeallikana.
Õppeaine	Vene keel võrkeelena /eesti keel teise keelena
6.–7. kl 8.–9.kl	Sündmuste kasutamine vestlusteemadena, sõnavaraarendus. Harjutakse lugema ja kuulama uudist kui üht ajakirjanduse põhilist tekstiliiki.
Õppeaine	Muusikaõpetus
6.–7. kl 8.–9.kl	Meediaturg (muusikavideod jm).
Õppeaine	Kunstiõpetus
6.–7. kl 8.–9.kl	Meediaturu ja loomingu teadmine ja vastuvõtt (kunstiraamatud, galeriid jne), autoriõiguste arvestamine.

Õppeaine	Tööõpetus
6.–7. kl 8.–9.kl	Meediatekstide, teabegraafika ja teadusuudiste kasutamine info allikana, autoriõiguste arvestamine.
Õppeaine	Arvutiõpetus
6.–7. kl 8.–9.kl	Õpilane harjub internetis liikudes eristama avalikku ja isiklikku sfääri ning valima selle põhjal õiget suhtlusviisi. Harjutakse lugema ja kuulama uudist kui üht ajakirjanduse põhilist tekstiliiki. Reklaampakkumised, nõustumine või keeldumine. Enda ja teiste kohta info edastamine internetis, sellega kaasneda võivad ohud ja ohtude vältimine.
Ainete- vahelised projektid	Ülekooliline projektipäev - mõõtmise päev. Vajalikud näitvahendid valmistatakse ühistööna tööõpetuses.
Klassi- juhatajatöö	Taotletavad pädevused
1.-2. kl	2. klassi lõpetaja: 1) nimetab juhtumeid (nt õnnetusjuhtum), mille puhul tohib anda ainult väga täpset infot; 2) teab, kellele võib oma kontaktandmeid anda ja kellele mitte.
3.–5. kl	5. klassi lõpetaja: liigitab etteantud kohad ja tegevused isiklikeks ja avalikeks ning teab, mida võib ja mida ei või avalikustada.
6.–7. kl	7. klassi lõpetaja: 1) otsib iseseisvalt erinevatest allikatest informatsiooni nii etteantud teemadel kui oma infovajaduse rahuldamiseks ja teeb abiga järeldusi leitud informatsiooni usaldusväärsuse kohta; 2) teab, millal on indiviidil õigus keelduda oma isiklike andmete avaldamisest ning millal on nende andmete esitamine vajalik; 3) teab, mida erinevates veebikeskkondades võib teha.
8.-9. kl	9. klassi lõpetaja: 1) leiab abiga endale vajaliku informatsiooni interneti ja teiste kanalite kaudu; kirjeldab meedia rolli tööturul; 2) teab turvalisust tagavaid võtteid suhtlemisel internetis ja meediaga (sh suhtlus ajakirjanikuga, internetis, raadios); 3) teab, et on erinevate eesmärkidega meediatekstid ning teab nende kasutamise otstarvet; 4) selgitab oma meediaeelistusi ning kirjeldab, millistel eesmärkidel ta meediakanaleid kasutab.
Õppeviisid ja õpikeskkonna korraldus	Koolil on kodulehekülg, rakendatud on e-kool. Kooli üks prioriteete on internetiturvalisuse tagamine, digioskuste õpe ja internetiohtude teadvustamine õpilastele. Õppekäigud raamatukokku (teatmekirjandusega tutvumine), kutseõppekeskusesse.
Koostöö	Koostöö Eesti Töötukassa Valgamaa osakonna karjäärinõustajaga.

6.6.2. LÄBIVA TEEMA „TEABEKESKKOND JA MEEDIAKASUTUS“ KAVA TOIMETULEKUOPPES

(1) Läbiva teema „Teabekeskond“ raames taotletavad pädevused, õppekäigud, ülekoollised ettevõtmised ning koostöö

	I arengutase	II arengutase	III arengutase	10.-11. klass
Taotletavad pädevused	I arengutaseme lõpuks õpilane: 1) tutvub erinevate juhtumitega.	II arengutaseme lõpuks õpilane: 1) nimetab erinevaid juhtumeid, mille puhul peab andma täpset infot; 2) teab oma kontaktandmeid.	III arengutaseme lõpuks õpilane: 1) otsib juhendamisel erinevatest allikatest informatsiooni oma infovajaduse rahuldamiseks. 2) teab interneti väärkasutamisest tekkida võivaid ohte ning oskab neid vältida.	11.klassi lõpuks 1) leiab iseseisvalt või abi paludes erinevatest infoallikatest talle vajalikku teavet 2) teab interneti väärkasutamisest tekkida võivaid ohte ning oskab neid vältida
Õppekäigud	igapäevased jalutuskäigud, liikluslinnak	igapäevased jalutuskäigud, päästeamet, politsei	igapäevased jalutuskäigud, päästeamet, politsei	igapäevased jalutuskäigud, päästeamet, politsei
Ülekoollised ettevõtmised	Tuletõrjeõppus turvaline suvi	Tuletõrjeõppus turvaline suvi	Tuletõrjeõppus turvaline suvi	Tuletõrjeõppus turvaline suvi
Koostöö	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud.	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud.	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud.	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud.

6.7. LÄBIV TEEMA „TEHNOLOOGIA JA INNOVATSIOON“

(1) Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutavas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

(2) Õpilast suunatakse:

- 1) omandama teadmisi tehnoloogia toimimise kohta erinevates eluvaldkondades;
- 2) mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus;
- 3) kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (edaspidi IKT) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks;
- 4) arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet uuenduslike ideede rakendamisel erinevates projektides.

6.7.1. LÄBIVA TEEMA „TEHNOLOOGIA JA INNOVATSIOON“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES

(1) Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ käsitlemine 1.-2. klassis

Õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid. Eelkõige kasutatakse frontaalset õpetamismeetodit ning mängulisi arvutiprogramme.

(2) Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon” käsitlemine 3. - 5. klassis

Õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid. Eelkõige kasutatakse frontaalset õpetamismeetodit ning mängulisi arvutiprogramme.

(3) Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon” käsitlemine 6. - 7. klassis

Tehnoloogia rakendamise võimalusi mitmekesistatakse õppetegevuses foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise kaudu. Ainetundides ja huvitegevuses kasutatakse kooli ja õppetööga seonduvaid praktilisi ülesandeid, mis eeldavad tehnoloogia rakendamist. Arvutipõhises õppes on soovitatav kasutada rühmatööd ja aktiivõppemeetodeid.

(4) Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon” käsitlemine 8. - 9. klassis

Vastavate pädevuste kujundamiseks lõimivad erinevate õppeainete õpetajad oma ainetundidesse IKT-l põhinevaid meetodeid ja töövõtteid. Lisaks arvutiklassis peetud ainetundidele kasutatakse nüüdisaegseid IKT vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.

(5) Õppekava läbiv teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ õppeaineti, ainetevahelised projektid, õppeviisid ja õpikeskkonna korraldus.

Arvutiõpetus	Õpitulemused
3-6. klass	6. klassi lõpuks õpilane: 1) oskab käsitseda arvuti riistvara; 2) oskab avada dokumendifaile; 3) oskab õpitu põhjal kasutada eakohast õpitarkvara; 4) kasutab kooli arvuteid vastutustundlikult; 5) kavandab ja loob IKT-d kasutades õpetaja abiga või iseseisvalt esteetiliselt vormistatud tekste, kutseid, kuulutusi jms; 6) oskab kasutada internetti.
7.-9. klass	9. klassi lõpuks õpilane: 1) oskab kasutada kohtvõrku ja hallata oma dokumendifaile; 2) käsitseb riist- ja tarkvara vastutustundlikult ja säästvalt; 3) kasutab IKT-d info hankimiseks ja suhtlemiseks; 4) mõistab internetist leitud info kriitilise hindamise vajalikkust, oskab hinnata leitud info sobivust; 5) teadvustab ning oskab vältida IKT kasutamisel tekkida võivaid ohte oma tervisele, turvalisusele ja isikuandmete kaitsele.
Ainetevahelised projektid	Tööõpetuse ja loodusõpetuse ühisprojektid. Ainetevahelised projektid lepatakse igaks õppeaastaks kokku enne kooli üldtööplaani koostamist.
Õppeviisid ja õpikeskkonna korraldus	Kool on kaasaegsete IT-vahenditega piisavalt varustatud. IT -vahendite kasutamine on õppetöö lahutamatu osa. Kooli üks prioriteete on internetiturvalisus.

6.8. LÄBIV TEEMA „TERVIS JA OHUTUS“

(1) Läbiva teema „Tervis ja ohutus” käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi ja käituma turvaliselt. Tervisekasvatus põhineb õpilaste tervisega seonduvate teadmiste ja hoiakute ning sotsiaalsete toimetulekuoskuste arendamisel. Seda toetab tervist edendava kooli põhimõtete rakendamine koolis. Ohutuse valdkonnas õpetatakse käituma ohutult liiklus-, tule-, veeohu ja teiste keskkonnast tulenevate ohtude puhul ning otsima vajaduse korral abi.

(2) Õpilast suunatakse

a) tervise valdkonnas:

- 1) terviseteadlikkuse arenemisele, sealhulgas oma tervise ja turvalise käitumise väärtustamisele;
- 2) kasutama oma teadmisi, enesega toimetuleku oskusi ning üldisi sotsiaalseid oskusi enda ja teiste turvalisuse, sealhulgas turvalise koolikeskkonna kujundamiseks;
- 3) teadvustama oma otsuste ja käitumise ning selle tagajärgede seost tervise ja turvalisusega;
- 4) leidma ning kasutama usaldusväärset tervise teavet ja abiteenuseid;

b) ohutuse valdkonnas:

- 1) tundma eri liiki ohuallikate ja ohtlike olukordade olemust ning nende võimalikku tekkemehhanismi;
- 2) vältima ohuolukordadesse sattumist;
- 3) kujundama turvalisele kooli- ja kodukeskkonnale ning liiklusohutusele suunatud hoiakuid ja käitumist;
- 4) omandama teadmisi ning oskusi ohu- ja kriisiolukordades tõhusalt käituda;
- 5) kujundama õiget liikluskäitumist, harjuma järgima liikluses kehtivaid norme ning arvestama kaasliiklejaid;
- 6) tundma õppima ja väärtustama liikluse ning ohutuse reeglitest tulenevaid õigusi, kohustusi ja vastutust.

6.8.1. LÄBIVA TEEMA „TERVIS JA OHUTUS“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES

(1) Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemine 1. - 2. klassis

Läbiva teema käsitlemisel 1.-2. klassis pannakse alus tervislike ja ohutute käitumisviiside kujundamisele. Selles vanuses on tähtis, et õpilane mõistaks ohu olemust ja selle tekkepõhjusti oma igapäevases keskkonnas ning omandaks oskused käituda ohutult ja turvaliselt.

(2) Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemine 3. - 5. klassis

Õppija omandab eakohased teadmised ja oskused seonduvalt tervise füüsilise, vaimse, emotsionaalse kui sotsiaalse tervise aspektiga ning kujuneb tervist väärtustav hoiak.

Õppemeetoditest on rõhk jutustustel, aruteludel.

(3) Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemine 6. - 7. klassis

Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemisel pööratakse teadmiste ja oskuste kujundamise kõrval tähelepanu eelkõige vastavasisuliste väärtushinnangute kujundamisele, õpetuse elulähedusele ja levinuma riskikäitumise ärahoidmisele (käitumine, millega kaasnevad nt vigastused, ohu tekkimine, alkoholi jt uimastite kuritarvitamine, suitsetamine, seksuaalne riskikäitumine, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kehaline ülekoormus). Õppemeetoditest sobivad aktiivõppemeetodid, arutelu, rühmatöö, rollimängud ja demonstratsioonid.

(4) Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemine 8. - 9. klassis

Läbiva teema käsitlemisel pööratakse tähelepanu tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisele ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisele. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, diskussioon, juhtumianalüüsid, rühmatöö, uurimisprojektid ja rollimängud. Tähtsal kohal on ka õpilastega korraldatavad klassivälised ennetusprogrammid ning õpilaste maksimaalne kaasamine tervist edendavatesse ja ümbritseva turvalisust suurendavatesse tegevustesse.

(5) Õppekava läbiva teema „Tervis ja ohutus“ õppeaineti, klassijuhatajatöö, tunniväline tegevus, õppeviisid, õpikeskkonna korraldus ja koostöö.

Õppeaine	Eesti keel/vene keel, matemaatika, loodusõpetus, inimeseõpetus, kunstiopetus, tööõpetus, kehaline kasvatus
1.-2. klass	Õppija omandab eakohased teadmised ja oskused seonduvalt tervise füüsilise, vaimse, emotsionaalse kui sotsiaalse tervise aspektiga ning

	kujuneb tervist väärtustav hoiak. Selles vanuses on tähtis, et õpilane mõistaks ohu olemust ja selle tekkepõhjusti oma igapäevases keskkonnas ning omandaks oskused käituda ohutult ja turvaliselt.
Sealhulgas liiklus	2. klassi lõpetaja: 1) teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel, oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks; 2) kirjeldab ühissõidukisse sisenemise ja väljumise korda; 3) kirjeldab pildile toetudes õnnetusi vältivat käitumist.
3.–5. klass	Õpetus on suunatud elulähedusele ja levinuma riskikäitumise ärahoidmisele (käitumine, millega kaasnevad nt vigastused, ohu tekkimine, seksuaalne riskikäitumine, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kehaline ülekoormus).
Sealhulgas liiklus	5. klassi lõpetaja: 1) kirjeldab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti; 2) palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi (sh kasutada telefoni, valida hädaabi numbrit). 3) kirjeldab igapäevaseid turvalise käitumise viise (liiklemine kooliteel, jalgrattaga sõitmine). 4) demonstreerib õpituatsioonis käitumist ohuolukorras ning abi kutsumist.
6.–7. klass	Õpetus on suunatud elulähedusele ja levinuma riskikäitumise ärahoidmisele (käitumine, millega kaasnevad nt vigastused, ohu tekkimine, alkoholi jt uimastite kuritarvitamine, suitsetamine, seksuaalne riskikäitumine, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kehaline ülekoormus).
Sealhulgas liiklus	7. klassi lõpetaja: 1) kirjeldab peamisi veeohutuse nõudeid ning käitumisstrateegiaid vastavate õnnetusjuhtumite korral; 2) demonstreerib õpituatsioonis abi kutsumist ohuolukorras; 3) kirjeldab erinevate transpordivahendite kasutamise eeliseid ja puudusi reisimisel; 4) demonstreerib õpituatsioonis hädaabi numbrile helistades täpse teabe andmist; 5) selgitab, milliste juhtumite korral tuleb pöörduda politseisse.
8.–9. klass	Tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamine ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamine.
Õppeaine	Vene keel võõrkeelena/eesti keel teise keelena, ajalugu, muusikaõpetus, karjääriõpetus, meediaõpetus
3.-5. klass	Õpetus on suunatud elulähedusele ja levinuma riskikäitumise ärahoidmisele (käitumine, millega kaasnevad nt vigastused, ohu tekkimine, alkoholi jt uimastite kuritarvitamine, suitsetamine, seksuaalne riskikäitumine, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kehaline ülekoormus).
6.–7. klass	Õpetus on suunatud elulähedusele ja levinuma riskikäitumise ärahoidmisele (käitumine, millega kaasnevad nt vigastused, ohu tekkimine, alkoholi jt uimastite kuritarvitamine, suitsetamine,

	seksuaalne riskikäitumine, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kehaline ülekoormus).
8.–9. klass	Tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamine ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamine.
Klassijuhatajatöö	Õpitulemused
1.-2. klass	2. klassi lõpetaja: 1) hoolitseb eakohasel viisil oma tervise tugevdamise eest; 2) oskab käituda juhendamisel koolimaja evakuatsiooni korral.
Sealhulgas liiklus	1) kasutab igapäevases tegevuses ohutust tagavaid kaitsevahendeid (nt helkur, turvavöö, kiiver, ujumisrõngas, päästevest); 2) nimetab hädaabinumbri 112; 3) oskab käituda ühissõidukeis, siseneda, väljuda ning ohutult sõiduteed ületada.
3.–5. klass	5. klassi lõpetaja: 1) hoolitseb eakohasel viisil oma tervise tugevdamise eest; 2) kirjeldab eakohaselt vastutustundlikku tervisekäitumist; 3) selgitab ja demonstreerib õppeolukorras, kuidas käituda koolimaja evakuatsiooni korral.
Sealhulgas liiklus	1) nimetab hädaabinumbri 112, selgitab kuidas tuleb kutsuda abi, 2) kasutab igapäevases tegevuses ohutust tagavaid kaitsevahendeid (nt helkur, turvavöö, kiiver, ujumisrõngas, päästevest); 3) oskab valida jalgrattaga, rulaga, rulluiskudega sõitmiseks ohutut kohta; 4) oskab ohutult liikuda/liigelda märjal, libedal, lumisel teel; 5) oskab valida tee, sh raudtee ületamiseks kõige ohutumat kohta; peatuda, kuulata, vaadata ning ohutuses veendununa sõidutee ületada; 6) oskab eristada valet/ohtlikku liikluskäitumist õigest/ohutust käitumisest.
6.–7. klass	7. klassi lõpetaja: 1) ennetab vigastusi ja kasutab nendega toimetulekul (sh esmase abi osutamisel) eakohaseid viise; 2) selgitab, kuidas käituda levinumates ohuolukordades (nt lõhkekeha leidmisel, tuleohu, liiklusõnnetuse, pommiähvarduse korral); 3) selgitab ja demonstreerib õppeolukorras, kuidas käituda koolimaja evakuatsiooni korral; 4) kirjeldab esmaseid tulekustutusvahendeid.
Sealhulgas liiklus	1) väärtustab ohutust ja iseenda turvalisust; 2) oskab käituda ühissõidukeis, siseneda, väljuda ning sõiduteed ületada; 3) oskab hinnata sõidukite liikumissuunda, -kiirust ja kaugust; 4) oskab valida tee sh raudtee ületamiseks kõige ohutumat kohta; 5) oskab hinnata sõiduki liikumiskiirust ja määrata vahemaid; 6) tunneb/teab/mõistab liikluseeskirja nõudeid jalakäijale, juhile (jalgratturile);

	<p>7) oskab leida informatsiooni ja lisamaterjali ohutuslaste teemakäsitluste kohta;</p> <p>8) oskab kaardistada ohtlikud kohad kooliteel, kirjeldab ohtu ja kuidas ohtu vältida;</p> <p>9) nimetab hädaabinumbri 112, selgitab kuidas tuleb kutsuda abi ja</p> <p>10) demonstreerib seda imiteeritud olukorras;</p> <p>11) kasutab igapäevases tegevuses ohutust tagavaid kaitsevahendeid (nt helkur, turvavöö, kiiver, ujumisrõngas, päästevest).</p>
8.–9. klass	<p>9. klassi lõpetaja:</p> <p>1) selgitab, kuidas käituda levinumates ohuolukordades (nt lõhkekeha leidmisel, tuleohu, liiklusõnnetuse, pommiähvarduse korral);</p> <p>2) selgitab ja demonstreerib õppeolukorras, kuidas käituda koolimaja evakuatsiooni korral;</p> <p>3) kirjeldab, kuidas meedia ja sõbrad mõjutavad tervise- ja ohukäitumise alaseid valikuid.</p> <p>4) kirjeldab esmaseid tulekustutusvahendeid ja demonstreerib, kuidas neid kasutatakse;</p> <p>5) nimetab usaldusväärseid infoallikaid ja abivõimalusi kooli ja kodu lähipiirkonnas.</p>
Sealhulgas liiklus	<p>1) väärtustab ohutust, arvestab kaasliiklejatega ning on seaduskuulekas;</p> <p>2) teab ja tunneb nõudeid jalgratturile ning oskab vastavalt nõuetele käituda;</p> <p>3) oskab kaardil tähistada ohtlikud kohad kooliteel ja valida ohutuma teekonna sihtpunkti jõudmiseks;</p> <p>4) kirjeldab ohutu teekonna valiku põhimõtteid;</p> <p>5) mõistab liikluseeskirja nõudeid jalakäijale, jalgratturile;</p> <p>6) kasutab igapäevases tegevuses ohutust tagavaid kaitsevahendeid (nt helkur, turvavöö, kiiver, ujumisrõngas, päästevest);</p> <p>7) eristab ohtlikku liikluskäitumist ohutust käitumisest, toob näiteid mõlema kohta;</p> <p>8) selgitab liikumistingimusi ja ohutu liikumise viise märjal, libedal, lumisel teel ning valgel ja pimedal ajal;</p> <p>9) põhjendab ohutust tagavate vahendite (turvavöö, helkur, suitsuandur, päästevest jms) kasutamise vajalikkust.</p>
Tunni- väline tegevus	<p>1) Kool propageerib tervislikku toitumist (tervisliku toidu päevad).</p> <p>2) Liikluslinnaku külastamine.</p> <p>3) Kooli personali koolitus vastava temaatika tundmiseks ning vastavate teadmiste rakendamiseks erinevates olukordades.</p>
Õppeviisid ja õpikeskkonna korraldus	<p>Õppekäigud tervisekabinetti, politseisse, liikluslinnakusse, päästeametisse, Valga haiglasse.</p> <p>Õppekäikudel kannavad õpetajad ja õpilased helkurveste. Erinevate tervise ja ohutuse teemaliste projektide materjalid on koolimajas nähtavaks või kättesaadavaks tehtud (plakatid, stendid, voldikud).</p>
Koostöö	<p>1) Noorsoopolitseiga (liiklusohutus).</p> <p>2) Punase Ristiga (koolitus enne laagrit).</p>

	3) Kaitseliiduga (ellujäämiskoolitus võtta laagri kavasse). 4) Päästeametiga (evakuatsiooniõppus). 5) Valga Haigla narkoloogiakabinetiga.
--	---

6.8.2. LÄBIVA TEEMA „TERVIS JA OHUTUS“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES

(1) Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ raames taotletavad pädevused, õppekäigud, ülekoolilised ettevõtmised ning koostöö

	I arengutase	II arengutase	III arengutase	10.-11. klass
Taotletavad pädevused	I arengutaseme lõpuks õpilane: 1) juhendamisel kasutab igapäevases tegevuses ohutust tagavaid kaitsevahendeid (nt helkur, turvavöö, kiiver, ujumisrõngas, päästevest); 2) peseb käsi ja hambaid 3) oskab käituda juhendamisel koolimaja evakuatsiooni korra kohaselt.	II arengutaseme lõpuks õpilane: 1) hoolitseb eakohasel viisil oma tervise eest; 2) nimetab hädaabinumbri 112, 4) teab, kuidas tuleb kutsuda abi, 5) demonstreerib õppeolukorras, kuidas käituda koolimaja evakuatsiooni korral; 6) kasutab juhendamisel igapäevases tegevuses ohutust tagavaid kaitsevahendeid (nt helkur, turvavöö, kiiver, ujumisrõngas, päästevest).	III arengutaseme lõpuks õpilane: 1) oskab vigastuse korral abi paluda 2) nimetab hädaabinumbri 112, selgitab kuidas tuleb kutsuda abi; 3) teab, kuidas käituda levinumates ohuolukordades (nt lõhkekeha leidmisel, tuleohu, liiklusõnnetuse, pommiähvarduse korral); 4) teab ja demonstreerib õppeolukorras, kuidas käituda koolimaja evakuatsiooni korral; 5) kasutab igapäevases tegevuses ohutust tagavaid kaitsevahendeid (nt helkur, turvavöö, kiiver, ujumisrõngas, päästevest); 6) nimetab esmaseid tulekustutusvahendeid.	11.klassi lõpuks 1) oskab valida iseseisvalt tegevuses ohutust tagavaid kaitsevahendeid (nt helkur, turvavöö, kiiver, helkurvest ujumisrõngas, päästevest); 2) oskab kutsuda abi ja vältida ohtu iseendale levinumates ohuolukordades (nt lõhkekeha leidmisel, tuleohu, liiklusõnnetuse, pommiähvarduse korral);
Õppekäigud	politsei, päästeamet, liikluslinnak	politsei, päästeamet, liikluslinnak	politsei, päästeamet, liikluslinnak	politsei, päästeamet, liikluslinnak
Ülekoolilised ettevõtmised	spordipäev, lumelinna ehitamine,	spordipäev, lumelinna ehitamine,	spordipäev, lumelinna ehitamine,	spordipäev, lumelinna

	matkad, loodusõppelaager.	matkad, loodusõppelaager.	matkad, loodusõppelaager.	ehitamine, matkad, loodusõppelaager.
Koostöö	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud, kehalise kasvatusõpetaja.	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud, kehalise kasvatusõpetaja.	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud, kehalise kasvatusõpetaja.	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud, kehalise kasvatusõpetaja.

6.9. LÄBIV TEEMA „VÄÄRTUSED JA KÕLBLUS“

(1) Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

(2) Õpilast suunatakse:

- 1) tunnustama väärtusi, kõlblisi norme ja viisakusreegleid;
- 2) arutlema üldtunnustatud eetiliste printsiipide üle ja neid omaks võtma;
- 3) juhinduma oma käitumises neist põhimõtetest ning hindama iseenda ja kaasinimeste käitumist nende alusel;
- 4) osalema kollektiivi (klassi, kooli, huviringi jm) käitumisreeglite väljatöötamises ning neid järgima;
- 5) reflekteerima nii iseenda kui ka kaasinimeste käitumispõhimõtete üle, kasutades kõlbliste konfliktide lahendamise ning vastutustundlike valikute tegemise oskusi.

6.9.1. LÄBIVA TEEMA „VÄÄRTUSED JA KÕLBLUS“ KAVA LIHTSUSTATUD ÕPPES

(1) Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemine 1. - 2. klassis

Läbiva teema käsitlemisel on põhirõhk heade kommete omandamisel. Õppemeetoditest on esikohal töö jutustustega, rollimängud, arutelud ja õpetaja selgitused.

(2) Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemine 3. - 5. klassis

Tähelepanu on suunatud iseenda tundmaõppimisele, heade kommete omandamisele ja sellise klassikollektiivi kujundamisele, kus peetakse oluliseks õiglust, ausust, hoolivust, sallivust, inimväärikust, lugupidamist enda ja teiste vastu ning lubaduste pidamist. Õppemeetoditest on esikohal töö jutustuste ja filmidega, rollimängud ja õpetaja selgitused, mille vältel õpitakse oma tegutsemist jälgima.

(3) Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemine 6. - 7. klassis

Teadvustatakse ja mõtestatakse kõlblisi norme ning kujundatakse sallivust ja lugupidamist erinevate inimeste vastu. Õppemeetoditest on kesksel kohal lugude analüüs, aktiivõppemeetodid, rühmatöö, konfliktsete juhtumite arutelu ning rollimängud. Õppevara kaudu tutvustatakse õpilasele positiivseid kõlblisi eeskujusid ja ideaale.

(4) Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemine 8. - 9. klassis

Erinevaid vaatenurki pakkuva käsitluse kaudu taotletakse õpilase isiklike seisukohtade kujunemist humanistlike kõlbliste normide taustal. Õpilase mõttearendustesse suhtutakse paindlikult, õpilasele jäetakse võimalus säilitada oma arvamus. Erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal juhitakse õpilasi arutlema väärtuste ja kõlblisuse teemade üle, võrdlema erinevaid seisukohti ja põhjendama oma seisukohti, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadesse.

(5) Õppekava läbiv teema „ Väärtused ja kõlblus“ õppeaineti, klassijuhatajatöö, tunniväline tegevus, õppeviisid, õpikeskkonna korraldus ja koostöö.

Väärtusõpetus	Õpitulemused
3. – 5. kl	<p>5. klassi lõpuks õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslast; 2) käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsamaid kombeid; 3) suhtub klassikaaslastesse sõbralikult ja lugupidavalt; 4) on osalenud klassi reeglite koostamisel, põhjendab nende reeglite järgimise vajadust ning hindab enda ja kaaslaste tegevust neist reeglitest lähtudes; 5) eristab oma tegevuses põhjust ja tagajärge, kirjeldab oma käitumist konfliktsituatsioonis; 6) toob näiteid olukordadest, kus andekspalumine ja andeksandmine aitavad konfliktseid olukordi lahendada; 7) mõistab omandisuhteid OMA – VÕÖRAS – ÜHINE-tasandil ja käitub vastavalt;
7. kl	<p>7. klassi lõpuks õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oskab ühistegevuses täita erinevaid ülesandeid vastavalt rollile; 2) käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb kombeid; 3) oskab kuulata vestluskaaslast; 4) teab tundeid väljendavate sõnade tähendust ja oskab tundeid sõnade abil väljendada; 5) oskab märgata ja selgitada erinevaid tundeid ning tunneb ära sündmustega seotud tundeid; 6) oskab tähele panna teiste inimeste tunnete väljendamisviise; 7) oskab arvestada enda ja teise inimese tunnetega, teab tunnete mõjust teistele inimestele; 8) oskab rollimängu raames kogeda tundeid probleemolukorras; 9) oskab ära tunda ja mõista sündmuste põhjusi; 10) teab, et inimese käitumisel on alati rohkem kui üks põhjus ja erinevad inimesed võivad näha asju erinevalt; 11) lahendab konflikte rahumeelselt; 12) oskab kaaslastele oma seisukohta rahulikult selgitada; 13) selgitab oma sõnadega ja igapäevaelust või käsitletud õppematerjalist näiteid tuues, mis on ausus, vastutustunne, sõbralikkus, lugupidamine, ühtsus, rahulikkus, sallivus, sihikindlus, hoolivus, viisakus, julgus, enesedistsipliin, vastutustunne, enesekindlus, tagasihoidlikkus.
8. kl	<p>8. klassi lõpuks õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) järgib ühiselu reegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli; 2) kirjeldab oma käitumist, hindab seda ja vajaduse korral korrigeerib; 3) oskab hinnata kaaslaste käitumist, saab aru iseloomude ja võimete erinevustest; 4) oskab suhelda vastavalt olukorrale ja arvestada partneriga; 5) esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus ja arvestab teistega; 6) oskab leida lahendusi lihtsamates eriolukordades ja astuda vastu valedetele ettepanekutele;

	<p>7) oskab arvestada rühma huvidega ja kooskõlastada oma tegevus rühma omadega;</p> <p>8) oskab kinni pidada kokkulepetest (sh perekonnas) ja tunneb vastutust oma tegude eest;</p> <p>9) jutustab käsitletud lugu või igapäevaelu sündmust ümber erinevate tegelaste vaatenurgast.</p>
Klassijuhataja-töö	Taotletavad pädevused
1.–2. kl	<p>2.klassi lõpetaja:</p> <p>1) osaleb klassi reeglite koostamisel ja põhjendab nende reeglite järgimise vajadust;</p> <p>2) püüab kaaslastesse lugupidavalt suhtuda.</p>
3.–5. kl	<p>5.klassi lõpetaja:</p> <p>1) toob näiteid, kuidas sõbralikkus ja heasoovlikkus mõjutavad inimestevahelisi suhteid;</p> <p>2) toob näiteid olukordadest, kus andekspalumine ja andeksandmine aitavad konflikte lahendada;</p> <p>3) suhtub kaaslastesse lugupidavalt.</p>
6.–7. kl	<p>7. klassi lõpetaja:</p> <p>1) põhjendab ühiselt tunnustatud väärtustele toetuvate tavade ja reeglite vajalikkust klassi ja kooli tasandil ning enda elus ette tulnud olukordades;</p> <p>2) oskab konflikti olukorras valida enda arvates antud olukorras sobivaima lahenduse;</p> <p>3) kirjeldab enda jaoks olulisi väärtusi ja oskab arutleda nende mõju üle.</p>
8.–9. kl	<p>9. klassi lõpetaja:</p> <p>1) oskab selgitada oma väärtustest tulenevaid seisukohti;</p> <p>2) selgitab oma sõnadega ja toob näiteid oma õigustest ja kohustustest;</p> <p>3) teadvustab inimeste erinevate väärtuste olemasolu ja aktsepteerib neid;</p> <p>4) arvestab erinevate väärtuste olemasolu ja mõistab, miks diskrimineerimine on taunitav.</p>
Klassidevahelised ettevõtmised	Klassidevahelised (sh eesti ja vene õppekeele klasside) ühised klassiõhtud ja muud ettevõtmised sõprussidemete tugevdamiseks.
Õppeviisid ja õpikeskkonna korraldus	<p>Õppekäigud politseisse ja raamatukokku, hooldekodu külastamine ja seal esinemine.</p> <p>Igapäevases koolielus pakutakse õpilastele võimalusi rakendada omandatud teadmisi.</p>
Koostöö	<p>Aineõpetajate koostöö üldtunnustatud kõlblusnormide rikkumise juhtumite läbiarutamisel.</p> <p>Koostöö hooldekodu, raamatukogu ja politseiga.</p>

6.9.2. LÄBIVA TEEMA „VÄÄRTUSED JA KÕLBLUS“ KAVA TOIMETULEKUÕPPES

(1) Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ raames taotletavad pädevused, klassidevahelised ja ülekoolilised ettevõtmised ning koostöö.

	I arengutase	II arengutase	III arengutase	10.-11. klss
Taotletavad pädevused	I arengutaseme lõpuks õpilane: 1) osaleb klassi reeglite koostamisel; 2) suhtub kaaslastesse sõbralikult.	II arengutaseme lõpuks õpilane: 1) osaleb klassi reeglite koostamisel ja teab nende vajalikkust; 2) hindab abiga enda ja klassikaaslaste käitumist vastavalt reeglitele; 3) suhtub kaaslastesse sõbralikult.	III arengutaseme lõpuks õpilane: 1) oskab konflikti olukorras valida enda arvates antud olukorras sobivaima lahenduse; 2) nimetab enda jaoks olulisi väärtusi; 3) hindab abiga enda ja klassikaaslaste käitumist vastavalt reeglitele; 4) suhtub kaaslastesse sõbralikult.	11.klassi lõpuks 1)järgib ühiselu reegleid 2)käitub viisakalt 3)järgib Eestis kehtivaid seadusi
Klassidevahe lised ja ülekoolilised ettevõtmised	sõbranädal, perepäev, kooli tantsupidu	sõbranädal, perepäev, kooli tantsupidu	sõbranädal, perepäev, kooli tantsupidu	sõbranädal, perepäev, kooli tantsupidu
Koostöö	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud.	Koolipere, huvijuht, vanemad/tugiisikud

7. LOOVTÖÖ KORRALDAMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED

Kolmandas kooliastmes korraldab kool põhikooli riikliku õppekava lihtsustatud õppekva ja toimetulekuõppe õppekava alusel õppivatele õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö. Loovtööks nimetatakse õpetaja suunamisel õpilase kavandatud, teostatud ja esitletud positiivse ja eetilise sisuga tööd, millel on füüsiline väljund esitluse näol. Loovtöö võib teostada nii individuaalselt kui rühmatööna.

Loovtöö eesmärgiks on:

- pakkuda õpilasele võimetekohast ning huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust;
- toetada õpilase loova eneseväljendusoskuse kujunemist;
- arendada õpilase eneserefleksiooni ja kriitilist mõtlemist;
- arendada õpilase eneseväljendus- ja esinemisoskust;
- õppida vormistama aruandeid; arendada õpilase analüüsioskust.

Lihtsustatud õppe ja toimetulekuõppe õpilane teeb loovtöö juhul, kui kooli õppenõukogu on otsustanud, et loovtöö tegemine on võimalik. Hooldusõppe õpilased loovtööd ei tee.

Loovtöö korraldus:

1. Üldjuhul koostavad lihtsustatud õppe õpilased loovtöö 8. klassis ja toimetulekuõppe õpilased 8., 9. ja/või 10. klassis.
2. Loovtöö on õppeainete ülene ning arendab üld- ja ainealaseid pädevusi.
3. Loovtööd võib teha nii individuaalselt kui ka kollektiivselt.
4. Loovtöö üldkoordinaator on kooli õppejuht, kes moodustab loovtöö meeskonna. Loovtööd juhendab klassijuhataja ja kui teema eeldab ainetevahelist lõimingut, võib seda teha koostöös mõne aineõpetajaga. Loovtööd võib juhendada ka kooliväline juhendaja.
5. Teemade valikul arvestatakse õpilaste ja lastevanemate soovide ja ettepanekutega (arenguestlustel, klassijuhatajatunnis, lastevanemate koosolekul) lähtudes õpilase võimekusest.
6. Klassijuhataja tutvustab õpilastele loovtöö sooritamise protsessi ja teemasid 1. novembriks.
7. Loovtöid hindab kooli direktori käskkirjaga moodustatud komisjon.

Peale teema valimist avab õpilane loovtöö päeviku, kuhu kannab sisse:

- töö teema pealkirja;
- töö sooritaja/sooritajad;
- juhendaja;
- tegevused, mis töö sooritamiseks on vaja teha;
- ajakava;
- tähtaja;
- tehtud toimingud;
- töö analüüsi – kas kõik läks plaanipäraselt, mis läks hästi, mis halvasti, mida oleks võinud paremini teha.

Loovtöökaks võib olla:

- uurimus;
- kontserdil, võistlusel või muul sündmusel osalemine ja korraldamise abistamine koolis;
- kunsti-, käsitöö või tööõpetuse projekt;
- kunstinäitus;
- mängu (näiteks lauamängu) loomine;
- projektipäeva väljamõtlemine ja korraldamisel abistamine;
- menüü koostamine ja toidu valmistamine;
- luulekava ja selle esitlus;
- robotikaprojekt;
- ilmavaatlused, kohaliku keskkonna probleemide uurimine;
- näidendis osalemine ja lavastamise abistamine jne.
- video või IT projekt;
- omaloomingu esitamine;
- maastikumängu ettevalmistamine ja läbiviimine;
- muu loov tegevus omal vabal valikul.

Loovtööd esitatakse direktori poolt moodustatud komisjonile kaitsmiseks 8. klassi III õppeperioodil. Enne töö esitlemist esitab õpilane töö juhendajale ülevaatomiseks.

Loovtöö lõpeb kaitsmisega kaitsmiskomisjoni ees enne 8. klassi IV õppeperioodi lõppu.

Loovtööle annab komisjon hinnangu skaalal *arvestatud-mittearvestatud* (arvestatuks loetakse tööd, mis on saanud tulemuseks väga hea, hea või rahuldav) lähtudes järgmistest kriteeriumitest:

- 1) õpilane koostab koos juhendajaga töö teostamise plaani;
- 2) lõpptulemus vastab püstitatud eesmärkidele ja teemale;
- 3) lõpptulemus on vormistatud vastavalt loovtöö vormistamise nõuetele;
- 4) lihtsustatud õppekava õpilane koostab loovtöö raporti, mis koosneb järgmistest osadest:
 - tiitelleht (kooli nimetus, töö pealkiri, autor, juhendaja, aasta);
 - sisukord (töö alajaotused);
 - sissejuhatus (töö eesmärgid, teema valiku põhjendus);
 - töö põhiosa (teooria, praktiline töö käik, kasutatud meetodid) minimaalselt;
 - kokkuvõte (hinnang tehtud tööle, põhijäreldused, eesmärkide täitmine);
 - kasutatud allikatele viidatakse, lisades oma töösse info kasutatud kohta;
 - lisad (vajadusel).
- 5) toimetulekuõppel olev õpilane koostab loovtöö raporti mis koosneb järgmistest osadest:
 - tiitelleht (kooli nimetus, töö pealkiri, autor, juhendaja, aasta);
 - töö eesmärgid;
 - praktiline töö käik, kasutatud meetodid;
 - hinnang tehtud tööle;
 - lisad (vajadusel).
- 6) töö teostamisel lihtsustatud õppekavaga õpilaste puhul arvestatakse õpilase algatusvõimet ja initsiatiivi loovtöö teema valimisel, ajakava järgimisel ja kokkulepetest kinnipidamisel; tööprotsessis hinnatakse kõrgelt õpilase loovust, iseseisva mõtlemise ja töö teostamise oskust.
- 7) töö teostamisel toimetuleku õppekavaga õpilaste puhul arvestatakse koostöövalmidust loovtöö teema valimisel, ajakava järgimisel ja kokkulepetest kinnipidamisel. Tööprotsessis hinnatakse õpilase töö teostamise oskust, huvi töö lõpetamise vastu.

Õpilane, kes on asunud õppima meie kooli 9. klassi ja kes ei ole kaitsnud eelnevas koolis loovtööd ja kes on võimeline loovtööd sooritama, teeb seda enne eksamisessiooni algust.

Loovtöö kaitsmine:

Õpilase lühiettekanne (5-10 minutit) oma loovtööst:

- esitlus, fotod, film vm loovtööst;
- töö eesmärkide ja teema valiku tutvustus;
- töö läbiviimise selgitus;
- kokkuvõte (kas töö eesmärgid täideti, kuidas õnnestus, mida oleksaanud paremini teha).

Õpilase teostatud loovtöö teema kantakse põhikooli lõputunnistusele.

8. ÜLEKOOLILISTE PROJEKTIDE KAVANDAMISE PÕHIMÕTTED

(1) Erinevate projektide kaudu õppetöö korraldamise eesmärgiks on õpilaste teadmiste ja kogemuste omandamine erinevates õpikeskkondades. Projektitöö toetab õpilaste õpimotivatsiooni, annab neile erinevatel aladel eduelamust, laiendab silmaringi ja suurendab sotsiaalse toimetuleku oskusi.

(2) Ülekoolilised ja ainetevahelised projektid lepatakse igaks õppeaastaks kokku enne kooli üldtööplaani koostamist.

(3) Projektitööna on koolis korraldatud õuesõpe, mis toimub õppepäevade, õppekäikude ja õppeaasta lõpus laagritena.

(4) Kool osaleb Eriolümpia Eesti Ühenduse töös. Eriolümpia on õpilastele spordiringides osalemise väljundiks ja annab võimaluse väärtustada tervislikke eluviise. Projektide käigus arendatakse üldpädevusi ja käsitletakse läbivaid teemasid.

9. HINDAMISE KORRALDUS

9.1. HINDAMISE ALUSED

(1) Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele. Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa.

(2) Teadmiste ja oskuste ning käitumise ja hoolsuse hindamise aluseks on riiklikes õigusaktides, kooli õppekavas ja kodukorras toodud põhimõtted ja õpitulemustele esitatud nõuded.

9.2. TEADMISTE JA OSKUSTE HINDAMISE KORRALDUS

(1) Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes.

9.2.1. TEADMISTE JA OSKUSTE HINDAMINE LIHTSUSTATUD ÕPPES

Hindamise eesmärk lihtsustatud õppes on:

- 1) toetada õpilase arengut;
- 2) anda tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta;
- 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- 4) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
- 5) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;
- 6) anda alus õpilase järgmise klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.

(1) Lihtsustatud õppes õppivate õpilaste ainealaste teadmiste ja oskuste vastavust õppekava nõuetele hinnatakse 1. klassis kirjalike kirjeldavate sõnaliste hinnangutega, millel ei ole numbrilist ekvivalenti.

(2) Üldjuhul hinnatakse alates 2. klassist numbriliselt viiepallisüsteemis. Muusikaõpetuses hinnatakse kirjeldavate sõnaliste hinnangutega ka 2.-5. klassis, digioskuste õppes 3.-5. klassis, rütmikas 2.-4. klassis ja kokanduses 3. klassis.

(3) Õpilase koolist lahkumisel teiseandatakse tema selle õppeaasta kokkuvõtavad hinded viiepallisüsteemi, võttes aluseks saavutatud õpitulemuste vastavuse taotletavatele.

(4) Hindamisel viiepallisüsteemis:

- 1) hindega „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral;

- 2) hindegaga „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;
 - 3) hindegaga „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õppekava nõuetele, kuid esineb puudusi ja vigu;
 - 4) hindegaga „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui õpitulemus on osaliselt õppekava nõuetele vastav, kuid esineb olulisi puudusi ja vigu;
 - 5) hindegaga „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui areng nende õpitulemuste osas puudub.
- (5) Viiepallisüsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 85–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegaga „4” 65–84%, hindegaga „3” 40–64%, hindegaga „2” 20–39% ning hindegaga „1” 0–19%.
- (6) Diferentseeritult hinnatakse püsiva kirjaliku kõnepuudega õpilase kirjalikke töid, kui õpilane saab regulaarselt logopeedilist ravi või kui õpetaja töötab temaga individuaalselt logopeedi nõuannete järgi. Kirjalike tööde hindamisel diferentseeritult arvestatakse õigekirja häirele omaseid spetsiifilisi vigu vealiikide järgi. Ühte liiki vead loetakse üheks veaks. Kui hindamisel kasutatakse punktiarvestust, on hinde „3” alumine norm 35 % maksimaalsest võimalikust punktide arvust.
- (7) Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindegaga „puudulik” või „nõrk” või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks. Järelevastamise ja järeltööde sooritamise korra sätestab kooli õppekava § 20.

9.2.2. TEADMISTE JA OSKUSTE HINDAMINE TOIMETULEKUÕPPES

Hindamise eesmärk toimetulekuõppes on:

- 1) motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma tulemuse vastavust näidisele või etalonile;
- 2) mõjutada õpilase võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
- 3) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;
- 4) anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengudünaamikast;
- 5) toetada õpilase võimetekohast arengut.

(1) Hindamine toimetulekuõppes toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse kaks korda õppeaastas: 1. klassis kirjalike kirjeldavate sõnaliste hinnangutega, alates 2. klassist sõnaliste hinnangutega kolmepallisüsteemis.

(2) Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime“ (TT), „tuleb toime abiga“ (TA) ja „ei tule toime“ (ET). Hinnangut „tuleb toime“ (TT) võib täpsustada hinnanguga „tuleb hästi toime“. Hinnangut „tuleb toime abiga“ võib täpsustada hinnangutega „tuleb toime sõnalise abiga“, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi“, „tuleb toime koostegevuses“, „tuleb toime füüsilise abiga“.

Hinnangut „tuleb toime“ (TT) ja „tuleb toime abiga“ (TA) täpsustatakse alati sõnalise kirjeldusega selle kohta, millega õpilane toime tuleb. Hinnang „ei tule toime“ (ET) viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

(3) Õpilase arengule antakse jooksev hinnang eKooli päevikus „tuleb toime” (TT), „tuleb toime abiga” (TA) või „ei tule toime” (ET) vähemalt 1 kord nädalas või õpitud teemale planeeritud aja möödumisel. Hinnangut täpsustab õpetaja kirjaliku selgitusega.

(4) Õpilasele antakse suuliselt konkreetne kirjeldav positiivne hinnang jõukohases tegevuses võimetekohase osalemise ja töö tulemuse kohta.

Kirjeldav hindamine annab tagasisidet õpilasega tegelevatele täiskasvanutele tema arengudünaamika kohta.

(5) Õpetaja teeb õpilase arengu kohta märkmeid, hinnates õpilase tulemusi lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset õppekava.

9.2.3. TEADMISTE JA OSKUSTE HINDAMINE HOOLDUSÕPPES

Hindamise eesmärk hooldusõppes on:

- 1) anda õpilasele kohe konkreetne positiivne hinnang jõukohases tegevuses osalemise kohta;
- 2) anda õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengudünaamikast.

(1) Õppimise potentsiaalne edukus sõltub õpilase individuaalsest võimekusest, reaalsest edukusest aga tema individuaalseid iseärasusi arvestavast ja õppimist toetavast keskkonnast. Õpilane vajab oma võimetekohase pingutuse eest talle mõistetavat, õiglast ja positiivset tagasisidet.

(2) Hindamise põhimõtted:

1) toimingute sooritamise kaasaegsuse või sellele vahetult järgneva emotsionaalse hinnangu, et tagasisidestada sooritust, motiveerida õpilast tegevuses osalema ja jõukohaseid ülesandeid täitma;

2) suuline või kirjalik hinnang õpilasega tegutsevate täiskasvanute jaoks.

(3) Hinnangu andmisel õpilase tegevustele ja õpitulemustele lähtutakse tema individuaalses õppekavas määratletud eesmärkidest.

(4) Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime” (TT), „tuleb toime abiga” (TA) ja „ei tule toime” (ET).

(5) Hinnangut „tuleb toime” võib vajaduse korral täpsustada hinnangutega „tuleb hästi toime” või muul viisil.

Hinnangut „tuleb toime abiga” võib täpsustada hinnangutega „tuleb toime sõnaliselt abiga”, „tuleb toime näidise või eeskujuga järgi”, „tuleb toime koostegutses”, „tuleb toime füüsiliselt abiga” või muul viisil.

Hinnang „ei tule toime” viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

(6) Õpetaja eesmärgistab iga õpilase potentsiaalsesse arenguvalda kuuluvad ülesanded individuaalses õppekavas ja teeb lapse arengu kohta märkmeid. Vajaduse korral korrigeeritakse individuaalses õppekavas püstitatud ülesandeid õppeaasta jooksul.

9.3. KUJUNDAV HINDAMINE

(1) Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse sisulist tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed.

(2) Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja

vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut. Kujundavaid hindaid võib arvestada kokkuvõtval hindamisel.

(3) Õppetunni vältel saab õpilane enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste kohta. Kogu õppepäeva vältel annavad pedagoogid õpilasele tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist. Põhikool reageerib juhtumitele, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtuste ning heade tavadega.

(4) Õpilane kaasatakse enese ja kaaslaste hindamisse, et arendada tema oskust eesmärke seada, oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel analüüsida ning tõsta õpimotivatsiooni.

(5) Arenguestlusel analüüsitakse õpilase arengut ja toimetulekut tulenevalt õpilase individuaalsest eripärast ja õpilase, vanema või kooli poolt oluliseks peetavast (näiteks käitumine ja emotsionaalne seisund, hoiakud ja väärtushinnangud, motivatsioon, huvid, teadmised ja oskused).

Arenguestlus võimaldab anda tagasisidet õppekava üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide, läbivate teemade eesmärkide, ainevaldkondlike eesmärkide ja ainealaste õpitulemuste kohta. Arenguestlusel seatakse uued eesmärgid õppimisele ja õpetamisele. Arenguestluse üheks osaks on õpilase enesehindamine.

9.4. KOKKUVÕTTEV HINDAMINE

(1) Kokkuvõttev hindamine on hinnete koondamine perioodihinneteks ja perioodihinnete koondamine aastahinneteks.

(2) Lihtsustatud õppes on kokkuvõtivateks hinneteks perioodihinded/hinnangud ja aastahinne/hinnang. Perioodihinded/hinnangud pannakse õppeainetes välja iga koolivaheaja eel, kokku viis korda õppeaastas. Ühe nädalatunniga õppeainetes kasutatakse kokkuvõtva hindena poolaastahinnet/hinnangut, mis pannakse välja kaks korda õppeaastas (teise ja viienda perioodi lõpus). Toimetuleku- ja hooldusõppes on kasutusel kokkuvõtavad poolaastahinnangud ja aastahinnangud.

(3) 1. klassis kasutatakse nii lihtsustatud, toimetuleku- kui hooldusõppes kokkuvõtva hindamisena kaks korda õppeaastas (teise ja viienda perioodi lõpus) toimuvat kokkuvõtivate kirjeldavate sõnaliste hinnangute andmist, millel ei ole numbrilist ekvivalenti. Kokkuvõtvas hinnangus kajastub, kuivõrd taotletud õpitulemused on saavutatud. Samal põhimõttel toimub kokkuvõttev hindamine lihtsustatud õppe 2.-5. klassis muusikaõpetuses, 3.-5. klassis digioskuste õppes, 2.-4. klassis rütmikas ja 3. klassis kokanduses.

(4) Lihtsustatud õppe 6. klassi muusikaõpetuses ja digioskuste õppes lisatakse kokkuvõtvale numbrilisele hindele teise ja viienda perioodi lõpus sõnaline kirjeldus taotletavate õpitulemuste saavutamise kohta.

(5) Toimetuleku- ja hooldusõppes lisatakse kokkuvõtvale poolaastahinnangule „tuleb toime“ või „tuleb toime abiga“ õpilase arengu hinnangut täpsustav kirjalik sõnaline hinnang. Hinnang „ei tule toime“ viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning kokkuvõtval hindamisel seda ei kasutata.

(6) Kui lihtsustatud õppel olevale õpilasele on õppeaine perioodihinne või -hinnang jäänud andmata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, hinnatakse aastahinde või -hinnangu väljapanekul vastaval perioodil omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele „nõrk“ või antakse tulemustele samaväärne sõnaline hinnang.

(7) Lihtsustatud õppe õpilasele, kelle perioodihinne on „puudulik“ või „nõrk“, kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on hinne jäetud välja panemata, koostatakse selles õppeaines individuaalne õppekava või määratakse mõni muu tugimeede vastavalt kooli õppekavas sätestatule, et aidata tal omandada nõutavad teadmised ja oskused.

9.5. KÄITUMISE JA HOOLSUSE HINDAMINE

(1) Hindamise objekt

Käitumise ja hoolsuse kujundava hindamise käigus hinnatakse aineülesete eesmärkide saavutamist järgmistes valdkondades:

- 1) kooli õppekavas kooliastmeti ja õppetasemeti esitatud üldpädevused,
- 2) läbivate teemade õpitulemused,
- 3) kooli kodukorra ja klassi reeglid.

Käitumise ja hoolsuse kujundav hindamine toimub konkreetse hindamismudeli alusel, mille kriteeriumides on õpetajad, õpilased ja lapsevanemad kokku leppinud. Lihtsustatud õppes on kasutusel kaks hindamismudelit: nooremale astmele (1.–5. klassile) ja vanemale astmele (6.–9. klassile ja lisaõppe õpilastele).

Lihtsustatud õppes toimub käitumise ja hoolsuse kokkuvõttev hindamine viis korda õppeaastas. Iga õppeperioodi lõpus annavad nii klassi- kui ka aineõpetajad õpilase käitumisele kirjaliku hinnangu hindamismudeli alusel. Hindamismudeli kriteeriumide täitmist hinnatakse hinnangutega „alati“, „enamasti“, „sageli“, „harva“. Õpetajal on võimalus märkida ka „ei oska hinnata“.

Vanemas kooliastmes toimub enesehindamine sama hindamismudeli järgi. See annab õpilasele võimaluse võrrelda enda ning õpetajate poolt antud hinnanguid ja teha sellest vajalikke järeldusi.

Hindamismudelid täpsustatakse iga õppeaasta alguses.

Toimetulekuõppes annab klassiõpetaja õpilase käitumisele ja hoolsusele koolipäeva vältel pidevalt tagasisidet klassi reeglite põhjal koostatud hindamismudeli alusel. Kokkuvõtvalt toimetulekuõppe õpilase käitumist ja hoolsust ei hinnata.

Hooldusõppes õpilaste käitumist ja hoolsust ei hinnata.

(2) Tagasiside andmise viis

Kujundava hindamise põhimõtete kohaselt peab õpilane

- 1) mõistma, mida temalt oodatakse,
- 2) teadma, mille alusel teda hinnatakse,
- 3) saama aru, missugused muutused tema käitumises on toimunud võrreldes eelmise hindamisperioodiga.

Suulist kokkuvõtvat tagasisidet aineülesete eesmärkide saavutamisest antakse lapsele ja tema vanemale kevadel arenguveestlusel. Arenguveestluse eel täidab õpilane klassiõpetaja abiga enesehinnangulehe.

Õpilase käitumisele ja hoolsusele aineõpetajate kokkuvõtivate hinnangute kogumise korraldab klassiõpetaja. Kokkuvõtavad hinnangud kantakse eKooli kujundava hindamise tunnistusele ja tunnistus antakse koos klassitunnistusega õpilasele koju kaasa. Kokkuvõtavad hinnangud arutab klassiõpetaja iga õpilasega läbi.

9.6. JÄRELEVASTAMINE JA JÄRELTÖÖDE SOORITAMINE

(1) Järelevastamise ja järeltööde sooritamise eesmärk on:

- 1) suunata õpilast sihikindlalt õppima või kordama õppematerjali;
- 2) innustada õpilast parendama oma õpiedukust;
- 3) anda õpiedukuse tagasisidet õpilasele, kes puudus koolist tööde sooritamise päeval;
- 4) pakkuda õpilasele eduelamuse võimalust.

(2) Järele võib vastata:

- 1) suulisi vastuseid;
- 2) kirjalikke töid;
- 3) praktilisi töid.

(3) Õpilasel on võimalus järele vastata positiivse tulemuse saavutamiseni. Järeltöö peab olema sooritatud hiljemalt õppeperioodi lõpuks.

9.7. HINNETE JA HINNANGUTE VAIDLUSTAMINE

(1) Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teadasaamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega.

(2) Kooli direktor teeb otsuse ja teavitab sellest lõikes 1 nimetatud taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast arvates.

9.8. ÕPILASE JÄRGMISSE KLASSI ÜLEVIIMINE, TÄIENDAVALLE ÕPPETÖÖLE JA KLASSIKURSUST KORDAMA JÄTMINE

(1) Perioodi- või poolaastahinnete või -hinnangute alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmisse klassi, jätta täiendavale õppetööle või viia omandamata ainetes individuaalsele õppekavale. Õpilaste järgmisse klassi üleviimise otsus tehakse enne õppetöö lõppu.

(2) Lihtsustatud õppes viiakse õpilane üle järgmisse klassi, kui tema aastahinded kõikides õppeainetes on vähemalt „rahuldavad”.

(3) Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt perioodi- või poolaastahinnetest või -hinnangutest tuleks välja panna aastahinne „puudulik” või „nõrk” või samaväärne sõnaline hinnang.

(4) Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu enne õppetöö lõppu.

(5) Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetul juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid, et omandada õppekavaga nõutavad teadmised ja oskused. Täiendav õppetöö viiakse läbi pärast õppetöö lõppu.

(6) Aastahinne või -hinnang pannakse välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi. Õpilane, kes on sooritanud täiendava õppetöö viiakse järgmisse klassi üle hiljemalt 30.augustiks. Õpilane, kellele on koostatud individuaalne õppekava arvestatakse klassi üleviimisel individuaalsest õppekavast tulenevaid erisusi.

(7) Täiendavale õppetööle ei jäeta toimetuleku- ega hooldusõppes õppivaid õpilasi.

(8) Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib lihtsustatud õppe õpilase jätta erandjuhul klassikursust kordama, kui õpilasel on kolmes või enamast õppeainest aastahinne „puudulik” või „nõrk” või samaväärne sõnaline hinnang, täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse. Õppenõukogu otsuses peavad olema esile toodud kaalutlused, mille põhjal peetakse otstarbekaks jätta õpilane klassikursust kordama.

(9) 9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.

9.9. PÕHIKOOLI LÕPETAMINE

(1) Lihtsustatud õppes väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel põhikooli lõputunnistus õpilasele, kelle viimased aastahinded kõikides õppeainetes on vähemalt „rahuldavad” ning kes on sooritanud eesti keele ja matemaatika koolieksami ning kohustuslike õppeainete hulgast kooli poolt valitud õppeaine koolieksami.

(2) Õpilane, kelle õppekeel on vene keel, sooritab eesti keele eksami asemel eesti keele kui teise keele koolieksami.

(3) Kooli valitud eksami õppeaine ja vormi määrab kooli direktor ning teeb selle põhikoolilõpetajale ja tema seaduslikule esindajale teatavaks hiljemalt jooksva õppeaasta 1. veebruariks.

(4) Õppenõukogu otsusel võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis esitatud taotluse põhjal anda põhikooli lõputunnistuse ka lihtsustatud õppes õppivale õpilasele, kellel on kuni kahes õppeaines viimane aastahinne „nõrk” või „puudulik” või kes on kuni kaks lõpueksamit sooritanud tulemusele alla 50 protsendi maksimaalsest tulemusest.

(5) Toimetuleku- ja hooldusõppes väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel põhikooli lõputunnistus õpilasele, kes on läbinud temale koostatud individuaalse õppekava.

10. ÕPILASTE JA VANEMATE TEAVITAMISE JA NÕUSTAMISE KORRALDUS

(1) Kool tagab õpilasele ning vanematele teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatuse korralduse kohta ning juhendamise ja nõustamise õppetööd käsitlevates küsimustes. Infot edastatakse lastevanematele õpilaspäeviku, eKooli, kooli kodulehe lastevanemate koosolekute kaudu. Kooli lastevanemate üldkoosolekud ja klassikoosolekud toimuvad kaks korda õppeaastas. Otsene suhtlus toimub igapäevaselt enamasti telefoni teel.

(2) Õppeperioodi jooksul läbitavad teemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks õppeperioodi või poolaasta algul.

(3) Õpilasel on õigus saada teavet hindamise korralduse ning saadud hinnete ja hinnangute kohta. Õpilasel on õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtvale hindele ja hinnangule. Õpilaste ja vanemate hinnetest ja hinnangutest teavitamise kord on sätestatud kooli kodukorras ning hinnete ja hinnangute vaidlustamise kord on sätestatud kooli õppekavas.

(4) Iga õppeperioodi ja õppetöö lõpus saab lihtsustatud õppe õpilane kokkuvõtivate hinnetega klassitunnistuse. Toimetulekuõppe õpilane saab kaks korda aastas kokkuvõtivate hinnetega ja kirjaliku hinnanguga klassitunnistuse. Hooldusõppe õpilane saab kaks korda õppeaastas kirjaliku hinnanguga klassitunnistuse.

(5) Kool annab lihtsustatud õppes õppivale õpilasele ja vanemale viis korda õppeaastas tunnistuse kaudu kirjalikku tagasisidet õpilase käitumise ja hoolsuse kohta.

(6) Kool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde.

(7) Kool korraldab õpilaste ja lapsevanema teavitamist edasiõppimisvõimalustest ning tagab õpilastele karjääriteenuste (karjääriõpe, -info või -nõustamine) kättesaadavuse.

(8) Õpilaste nõustamise ja õpiabi osutamise eesmärgil toimuvad koolis õpilaste arenguestlused; vajaduse korral nõustab kool õpilase vanemat lapse arengu toetamises ja koduses õppimises.

(9) Koolis töötavad sotsiaalpedagoog, psühholoog, logopeed/eripedagoog, kes nõustavad õpilasi ja nende vanemaid. Vajadusel teevad seda ka õpetajad.

(10) Kooli ja vanemate koostöö korraldamiseks kutsub direktor vähemalt kord aastas kokku lastevanemate koosoleku. Vähemalt ühe neljandiku klassi õpilaste vanemate nõudmisel kutsub direktor kokku selle klassi õpilaste vanemate koosoleku.

11. KARJÄÄRITEENUSTE KORRALDUS

(1) Karjääriplaneerimisalase tööga tegeldakse kogu õpilase kooliaja jooksul.

Lihtsustatud ja toimetulekuõppe õpilased läbivad 8.-9. klassis Eesti Töötukassa individuaalse karjäärinõustamise, koostavad isikliku karjääriplaani ja asuvad põhikoolijärgselt edasi õppima. Õppe- ja kasvatustöö, karjäärinõustamine ja isiklik karjääriplan toetavad õpilaste individualiseeritud õpirada, edasiõppimist ning on orienteeritud õpilaste elus hakkamasaamisele.

Nüüdisaegse õpikäsitluse põhimõtete juurutamise tulemusel suudavad õpilased endale eesmärged seada ja oma töö tulemusi hinnata.

(2) Karjääriplaneerimisalase tegevusega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.

(3) Läbiva teema *Elukestev õpe ja karjääri kujundamine* käsitlemisega kõikides kooliastmetes toetatakse õpilaste arenemist teadlikeks karjääriotsuste tegijateks tulevikus. Läbiva teemaga seonduvate pädevuste kujundamine toimub ainetundides ja klassijuhatajatöös, seatud eesmärged arvestatakse õpikeskkonna korralduses, ülekooliliste ainetevaheliste projektide läbiviimisel ja tunnivälises tegevuses.

(4) Toimetulekuõppes toimub karjääriõpe läbiva teemana "Elukestev õpe ja karjääri kujundamine" kogu õpilase õppeaja jooksul ja lisaks valikainena alates 8.klassist eraldi tunnina.

(5) Kooli partneriteks karjääriplaneerimistöös on:

1) Valgamaa Kutseõppekeskus ja teised õppeasutused - õppimisvõimalustest täpsema ülevaate saamiseks osaletakse kutseõppeasutuste lahtiste uste päevadel;

2) Eesti Töötukassa Valgamaa osakond - koolis toimuvad karjääriinfo teabepäevad, noori nõustatakse individuaalselt; soovi korral toimuvad ka grupinõustamised;

3) asutused, ettevõtted - õppekäikudel tutvuvad kõikide kooliastmete õpilased erinevate ametialade esindajate tööga.

(6) Arenguvestluse käigus arutatakse õpilase ja tema vanemaga õpilase karjääri planeerimisega seotud teemasid.

12. HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE ÕPPEKORRALDUSE PÕHIMÕTTED

(1) Koolis õpivad õpilased, kes intellektipuude tõttu vajavad õpet põhikooli riikliku lihtsustatud õppekava alusel. Koolis omandatakse põhiharidust eesti ja vene keeles. Kooli ülesanne on tagada hariduslike erivajadustega lastele võimetekohane haridus. Õpilased võetakse kooli vastu koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja lapsevanema avalduse põhjal.

(2) Põhimääruse kohaselt viiakse koolis läbi lihtsustatud õpet, toimetuleku- ja hooldusõpet.

(3) Koolis õpivad õpilased, kellele koolivälise nõustamismeeskond on andnud tõhustatud või eritoe rakendamise soovitusel koos täpsemate rakendamise juhistega. Nõustamismeeskond kirjeldab õpilasele näidustatud tugiteenuseid koos ajalise määra ja mahuga, teeb ettepanekuid ja annab õpilase arengu toetamiseks soovitusi koolile ja lapsevanemale.

(4) Tõhustatud tuge rakendatakse õpilasele, kes oma püsiva õpiraskuse, psüühika- ja käitumishäire või muu tervisehäire või puude tõttu vajab õpet eriklassis.

(5) Erituge rakendatakse õpilasele, kes tulenevalt tema raskest ja püsivast psüühikahäirest, intellekti- või meelepuudest või liitpuudest vajab:

1) puudespetsiifilist õppekorraldust, -keskkonda, -metoodikat, -vahendeid ning õppes osalemiseks pidevat tugispetsialistide teenust lõimituna sotsiaal- või tervishoiuteenustega või mõlemaga;

2) osajaga õpet individuaalselt või rühmas või pidevat individuaalset tuge klassis või õpet eriklassis.

(6) Õpet kavandades ja ellu viies:

1) arvestatakse õpilase taju- ja mõtlemisprotsesside eripära, võimeid, keelelist, kultuurilist ja perekondlikku tausta, vanust, sugu, tervisehäireid, huvi ja kogemusi;

2) arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks;

3) võimaldatakse õpilastele mitmekesiseid kogemusi erinevatest kultuurivaldkondadest;

4) kasutatakse teadmisi ja oskusi realses olukorras ning seostatakse erinevates valdkondades õpitavat igapäevase eluga;

- 5) luuakse võimalusi õppimiseks ja toime tulemiseks erinevates sotsiaalsetes suhetes (õpilane-õpetaja, õpilane-õpilane) ja erinevates õpikeskkondades;
- 6) kasutatakse diferentseeritud õpiülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutustasemega õppida, arvestades sealjuures igäühe individuaalsust.

13. ÕPILASTE ARENGU JA ÕPPIMISE TOETAMISE KORRALDUS

- (1) Kooli vastuvõtmisel annab lapsevanem kirjaliku nõusoleku koolivälise nõustamismeeskonna soovitude rakendamiseks.
- (2) Koolimeeskond jälgib õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandatakse õpet vastavalt õpilase individuaalsetele õpivajadustele. Õpilastele, kelle areng vajab toetust, rakendatakse vajadusel ja vanema nõusolekul täiendavaid õppekorralduslikke meetmeid või pakutakse tugiteenuseid. Vajadusel koostatakse õpilasele individuaalne õppekava.
- (3) Õpilaste arengu jälgimiseks koostatakse iga uue õpilase kohta individuaalne arengulugu. Arengulugu sisaldab järgmisi dokumente: väljavõtte haigusloost, koolivälise nõustamismeeskonna otsus, lapsevanema avaldused, nõusolekud ja teatised, käskkiri kooli arvamise kohta, sünnitunnistuse või isikutunnistuse koopia, õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart (edaspidi *ÕIAJK*), individuaalne õppekava, ümarlaudade protokollid, iseloomustused, eelneva kooli dokumendid ja arenguvestluste aruanded.
- (4) Uuele õpilasele avatakse *ÕIAJK* sel õppeperioodil, mil laps kooli tuleb. Kool alustab lapsele koolivälise nõustamismeeskonna poolt soovitatud toe, õppekorralduslike tugimeetmete ja tugispetsialistide teenuse osutamist. Kõigi lapsega tegelevate õpetajate, kasvatajate ja tugispetsialistide esmased tähelepanekud kantakse *ÕIAJK*-le selle õppeperioodi lõpuks, mil õpilane kooli tuli. Tähelepanekute põhjal otsustab kooli tugimeeskond, kas õpilase arengu toetamiseks on vaja rakendada täiendavaid õppekorralduslikke meetmeid või tugiteenuseid.
- (5) Kool on tugiteenuste rakendamisel paindlik, hindab teenuste vajadust pidevalt ja muudab teenuseid vastavalt lapse vajadustele. Õpilaste õppe ja arengu toetamiseks vajalikku koolisest meeskonnatööd ja koolivälises võrgustikutöös osalemist korraldab koolis haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija (edaspidi *HEVKO*). *HEVKO* lähtub oma töös põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse 4. jaos „Õpilasele vajaliku toe väljaselgitamine ja rakendamine“ ja Valga Jaanikese Kooli õppekavas esitatud põhimõtetest.

HEVKO:

- 1) omab ülevaadet tugimeetmete rakendamise vajadusest ja koordineerib meetmete rakendamist;
- 2) juhendab ja nõustab õpetajaid ja koolipersonali tuge vajavate õpilaste toetamisel ning õppe korraldamisel;
- 3) korraldab koostööd tuge vajavate laste vanematega;
- 4) arutab klassijuhatajaga 1. perioodi lõpus läbi iga uue õpilase kohta *ÕIAJK*-le tehtud tähelepanekud ja lapsele juba rakendatud tugimeetmed ning koos otsustatakse täiendavate meetmete või teenuste rakendamise vajadus;
- 5) arutab koos tugimeeskonna ja klassijuhatajaga õppeaasta lõpus või uue õppeaasta alguses läbi õpilaste *ÕIAJK*-le kantud soovitusel ja arenguvestluste käigus saadud teabe ning vanemate ettepanekud ja soovid.
- (6) *HEVKO* töötab koos tugispetsialistidest, aineõpetajatest, klassijuhatajatest ja õpilaskodu kasvatajatest koosneva tugimeeskonnaga. Tugimeetme rakendamise perioodil jälgivad õpilasega tegelevad õpetajad, kasvatajad ja tugispetsialistid õpilase arengut ja toimetulekut.
- (7) Vähemalt korra õppeaastas ja juhul, kui koolivälise nõustamismeeskonna määratud toe rakendamise tähtaeg on lõppenud, hindab *HEVKO* koostöös tugimeeskonnaga osutatud toe mõju ning teeb ettepanekuid edasiseks tegevuseks. Õpilase arengu toetamise tulemuslikkuse

hindamiseks kirjeldavad klassiõpetaja, aineõpetajad, õpilaskodu kasvataja ja õpilast toetanud tugispetsialistid aprillikuus õpilase õppeaasta vältel toimunud arengut ja toimetulekut ÕIAJK-l ning esitavad HEVKO-le omapoolsed soovituselised meetmed rakendamise lõpetamiseks, meetme rakendamise jätkamiseks samal või tõhustatud viisil või muu meetme lisamiseks.

(8) Saadud teabele tuginedes teeb HEVKO ettepanekuid:

- 1) õpetajatele ja kasvatajatele edaspidiseks pedagoogiliseks tööks;
- 2) tugispetsialistidele tugiteenuse rakendamiseks konkreetsele õpilasele;
- 3) direktorile koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete loetelu täiendamiseks;
- 4) huvijuhile huviringide tööks;
- 5) lapsevanemale lapsele täiendavate uuringute teostamiseks, eriarsti, tugispetsialisti või koolivälise nõustamismeeskonna poole pöördumiseks.

(9) Klassijuhataja koostab ÕIAJK-le kantud tähelepanekutele tuginedes õppeaasta lõpus õpilase kohta iseloomustuse.

(10) HEVKO ülesandeid täidab koolis õppejuht, kes koostöös direktoriga tagab tugisüsteemi tulemusliku toimimise.

(11) Õpilase arengu toetamiseks korraldatakse temaga koolis vähemalt üks kord õppeaasta jooksul arenguvestlus, mille põhjal lepitakse kokku edasises õppes ja arengu eesmärkides.

(12) Arenguvestlusel analüüsitakse õpilase arengut ja toimetulekut tulenevalt õpilase individuaalsest eripärast ja vesteldakse õpilase, vanema või kooli poolt oluliseks peetavast (näiteks käitumine ja emotsionaalne seisund, hoiakud ja väärtushinnangud, motivatsioon, huvid, teadmised ja oskused, karjäärialased võimalused). Arenguvestlus võimaldab anda tagasisidet õppekava üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide, läbivate teemade eesmärkide, ainevaldkondlike eesmärkide ja ainealaste õpitulemuste kohta. Arenguvestlusel seatakse uued eesmärgid õppimisele ja õpetamisele. Arenguvestlus toimub õpetajate ja tugispetsialistide poolt ÕIAJK-le kantud tähelepanekute, õpilase eneseanalüüsi ja lapsevanemate hinnangute põhjal.

14. ÕPPEKORRALDUSLIKE MEETMETE RAKENDAMINE ÕPILASE INDIVIDUAALSE ARENGU TOETAMISEKS

(1) Lihtsustatud õpe

Põhjendatud juhtudel võib lihtsustatud riiklikku õppekava rakendada koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema nõusolekul pervasiivse ja/või spetsiifilise segatüüpi arenguhäirega õpilasele, keda kool on toetanud tõhustatud ja eritoe tingimustel, sealhulgas õpitulemuste vähendamine või asendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine, järjepidevalt vähemalt ühel õppeaastal ning sellest hoolimata on õpilasel ületamatud raskused õppetöös. Lapse õpetamisel rakendatakse temale sobivaid eripedagoogilisi meetodeid ja kasutatakse jõukohast õppevara.

(2) Toimetulekuõpe

Põhjendatud juhtudel võib lihtsustatud riiklikku õppekava toimetulekuõpet rakendada koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema nõusolekul pervasiivse ja/või spetsiifilise segatüüpi arenguhäirega õpilasele, keda kool on toetanud tõhustatud ja eritoe tingimustel, sealhulgas õpitulemuste vähendamine või asendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine, järjepidevalt vähemalt ühel õppeaastal ning sellest hoolimata on õpilasel ületamatud raskused õppetöös. Kõigile toimetulekuõppel olevatele õpilastele koostatakse individuaalne õppekava.

(3) Hooldusõpe

Põhjendatud juhtudel võib lihtsustatud riiklikku õppekava hooldusõpet rakendada koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema nõusolekul pervasiivse ja/või spetsiifilise segatüüpi arenguhäirega õpilasele, keda kool on toetanud tõhustatud ja eritoe tingimustel, sealhulgas õpitulemuste vähendamine või asendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine, järjepidevalt vähemalt ühel õppeaastal ning sellest hoolimata on õpilasel ületamatud raskused õppetöös. Kõigile hooldusõppel olevatele õpilastele koostatakse individuaalne õppekava.

(4) Õpetus individuaalse õppekava alusel

1) Kool võib õpilase individuaalse arengu toetamiseks arvestada kokkuleppel õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanemaga tema varasemat õpi- või töökogemust ning teha muudatusi või kohandusi õppesisus, õppekorralduses ja õppekeskkonnas, kui sellega ei kaasne õppeaja muutumist võrreldes nominaalse õppeajaga ega riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemuste vähendamist või asendamist. Kokkulepe vormistatakse kooli ja õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema vahel õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil.

2) Individuaalset õppekava rakendatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 18 ning kooli õppekavas sätestatud tingimustel ja korras. Individuaalne õppekava koostatakse igaks aastaks kõigile toimetuleku- ja hooldusõppel olevatele õpilastele, kõigile lisaõppe õpilastele ning lihtsustatud õppel olevatele õpilastele, kelle hariduslik erivajadus ei võimalda neil toime tulla õppekava nõuetega teatud ainetes.

3) Kui muudatuste või kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes kooli õppekavaga, tuleb lihtsustatud õppe õpilasele koostada muudatuste rakendamiseks individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või kõrgendatud nõuded õpitulemustele. Selleks tuleb pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole.

4) Individuaalses õppekavas esitatakse:

- üldised andmed õpilase kohta, sh vältimatu terviseinfo;
- õppe läbiviimise eritingimused, sh spetsiifiliste õppemeetodite ja - vahendite kasutamine;
- oodatavad õpitulemused õppeainete (LÕK, TÕK) või tegevusvaldkondade (HÕK) kaupa;
- kooli poolt õpilasele rakendatavad tugimeetmed;
- hinnang õpitulemustele (kantakse õpilase IAJK-le);
- individuaalse õppekava koostamise ja rakendamisega seotud isikud;
- individuaalse õppekava rakendamise aeg.

5) Individuaalne õppekava koostatakse klassiõpetaja, aineõpetajate ja HEVKO koostööna. Õppekava koostamisse kaasatakse lapsevanem. Individuaalse õppekava rakendamise perioodi lõpus hinnatakse HEVKO eestvedamisel selle rakendamise tulemuslikkust. Lihtsustatud õppe õpilaste kohta tehakse otsus meetme lõpetamiseks või jätkamiseks (välja arvatud arsti poolt soovitatud individuaalsed õppekavad).

6) Lihtsustatud õppe õpilasele, kelle perioodi- või poolaastahinne on „puudulik” või „nõrk”, kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on hinne jäetud välja panemata, koostatakse selles õppeaines ajutine individuaalne õppekava või määratakse sobiv tugiteenus vastavalt kooli õppekava paragrahvis 29 sätestatule, et aidata õpilasel omandada nõutavad teadmised ja oskused.

7) Ajutine individuaalne õppekava koostatakse üldjuhul järgmiseks õppeperioodiks ja selle täitmise tulemuslikkust hindab aineõpetaja koos HEVKO-ga. Koos otsustatakse, kas meetme rakendamise võib lõpetada.

(5) Individuaalne õpe

- 1) Individuaalne õpe on erituge vajavatele õpilastele õpetaja poolt väljaspool koduklassiruumi täismahus läbiviidav õpe ühes või mitmes või kõikides ainetes. Erituge vajavale õpilasele annab individuaalõppeks õppekorraldusliku soovitusel koolivälise nõustamismeeskond.
- 2) Individuaalset õpet viiakse läbi õpilastele, kes tulenevalt oma psüühika- ja/või käitumishäire, puude või muu tervise seisundi tõttu vajavad osajaga õpet individuaalselt või rühmas või pidevat individuaalset tuge klassis või õpet eriklassis.
- 3) Individuaalsel õppel olevale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava. Õppetöö toimub põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava alusel.
- 4) Individuaalse õppe soovitus antakse tähtajaliselt, mille järel koolivälise nõustamismeeskonna poolt hinnatakse õppekorraldusliku meetme tõhusust ja tehakse otsus meetme jätkamiseks või ümberkorralduseks.

(6) Käitumise tugikava rakendamine

- 1) Individuaalne käitumise tugikava aitab toetada käitumisraskustega õpilast.
- 2) Käitumise tugikava koostamise eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete oskuste arendamist positiivse tagasiside ja eduelamuse kogemise abil.
- 3) Tugikava koostatakse ühises arutelus mida juhivad sotsiaalpedagoog. Kaasatud on klassijuhataja, vastavad tugispetsialistid, õpilane ja lapsevanem.
- 4) Arutelu tulemusena selgitatakse välja, milliste oskuste omandamine on õpilase toimetuleku tagamiseks hädavajalik ja võimete kohane. Tugikavas määratletud eesmärgid/käitumisalased õpitulemused peavad olema realistlikud ja mõistliku aja jooksul saavutatavad.
- 5) Individuaalses tugikavas määratletakse:
 - õpilase toimetuleku kirjeldus;
 - riskitegurite analüüs;
 - analüüsist lähtuvalt sõnastatakse õpitavate oskuste loetelu ja soovitud tulemus;
 - orienteeruv tähtaeg soovitava tulemuse saavutamiseks;
 - tegevuskava rakendajad;
 - õpilase omavastutus;
 - rakendamiseks vajalikud lisaressursid (õpetaja abi, täiendav õppevara, lisaruum, tehnilised vahendid jms).
- 6) Tugikava rakendamisel jälgitakse õpilase käitumist ning tema edusammud ja tagasilöögid dokumenteeritakse. Õpilasele antakse toimunust tagasisidet.

(7) Koduõpe

- 1) Koduõppena mõistetakse väljaspool kooliruumi korraldatavat õpet. Koduõpet rakendatakse, kui õpilase tervise seisund ei võimalda tal kooli ruumides läbiviidavas õppetöös osaleda või kui vanem soovib põhiharidust omandava õpilase õppetööd iseseisvalt korraldada. Tervise seisundist tulenevat koduõpet korraldab kool vanema taotlusel ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel. Koduõpet vanema soovil korraldab ja rahastab vanem.
- 2) Koduõpet tervislikel põhjustel võib nõustamismeeskond soovitada kuni kolmeks aastaks, mille järel vaadatakse üle koduõppe pikendamise vajadus. Minimaalne koduõppe kestus on üks poolaasta.
- 3) Tervislikel põhjustel koduõppel viibivale õpilasele koostab kool koostöös vanemaga õpilase võimeid ja erivajadusi arvestava individuaalse õppekava, lähtudes arsti ja koolivälise nõustamismeeskonna soovist ning kooli õppekavas sätestatud kohustuslikest ainetest.
- 4) Tervislikel põhjustel koduõppel olevale õpilasele viiakse kooli poolt juhendatud õpet läbi vähemalt kaheksa õppetunni ulatuses nädalas. Koduõppel olevale õpilasele rakendatakse vajadusel erinevaid tugimeetmeid, näiteks tugispetsialistide tuge.

(7) Elamine õpilaskodus

- 1) Õpilaskodu on eelkõige kaugel elavatele õpilastele, kuid tugimeetmena rakendatakse seda ka Valga linnas elavatele õpilastele.
- 2) Lapse vastuvõtmiseks õpilaskodusse teeb lapsevanem direktorile avalduse.
- 3) Õpilaskodus elamise kui rakendatud tugimeetme tõhusust analüüsib klassijuhataja ja õpilaskodu kasvataja ÕIAJK-l ja õpilase iseloomustuses.

15. TUGITEENUSTE RAKENDAMINE

(1) Tugispetsialisti teenus (edaspidi teenus) on õppeprotsessis õpilase arengut, võimete kohast õppimist ja sotsiaalseid oskusi toetav logopeedi, eripedagoogi, koolipsühholoogi, sotsiaalpedagoogi teenus, õpetaja abi, muusikateraapia, ravivõimlemine, tugiisik, loov- ja huviringid.

(2) Tugispetsialisti ülesanne on koostöös õpetajatega, lapsevanemate, HEVKO ja teiste tugispetsialistidega toetada õpilase arengut, võimete kohast õppimist ja sotsiaalseid oskusi.

(3) Logopeediline tugi

1) Logopeedi ülesandeks on kommunikatsioonihäiretega õpilaste väljaselgitamine; hääle ja kõne sujuvuse ning neelamise probleemide märkamise; suulise ja kirjaliku kõne arengu toetamine; sobiva suhtluskeskkonna soovitamine ning õpetajate ja lapsevanemate nõustamine õpilaste keele ja kõne arengu toetamisel.

2) Logopeed koostab õppeaasta alguses kõneravi saavate õpilaste nimekirja, kus kirjeldab iga õpilase arengu hetkeseisu. Vajadusel uuendatakse nimekirja jooksvalt kogu õppeaasta vältel. Aprillis analüüsib ja hindab logopeed töö tulemuslikkust iga lapse kohta eraldi, toob välja edusammud ja probleemid, millele järgmisel aastal tähelepanu pöörata. Logopeed teeb iga lapse kohta konkreetse otsuse. Analüüs ja otsus lisatakse kevadel iga lapse ÕIAJK-le. Logopeed teeb õppeaasta lõpus töö tulemuslikkusest üldkokkuvõtte, mille edastab HEVKO-le.

(4) Eripedagoogiline tugi

1) Eripedagoog selgitab välja eripedagoogilist tuge vajavad õpilased, nende kognitiivsed vajadused ja võimalused. Ta koostab õppeaasta alguses tuge saavate õpilaste nimekirja. Vajadusel uuendatakse nimekirja jooksvalt kogu õppeaasta vältel.

2) Eripedagoog viib läbi õppe- ja arendustegevusi, toetades eripedagoogilist tuge vajavate õpilaste taju, tähelepanu, mälu ja mõtlemisprotsesside arengut.

3) Eripedagoog juhendab ja nõustab õpetajaid tuge vajava õpilase õppe planeerimisel ja läbiviimisel.

4) Aprillis analüüsib ja hindab eripedagoog töö tulemuslikkust iga lapse kohta eraldi, toob välja edusammud ja probleemid, millele järgmisel aastal tähelepanu pöörata. Eripedagoog teeb HEVKO-le iga lapse kohta konkreetse ettepaneku tugimeetme jätkamise või lõpetamise kohta. Analüüs ja otsus lisatakse kevadel iga lapse ÕIAJK-le.

(5) Sotsiaalpedagoogiline tugi

1) Sotsiaalpedagoog tegeleb õpilastega, et leevendada ja ennetada sotsiaalse tõrjutuse ilminguid ning korraldada preventiivset tööd. Koostöös õpilase, õpetajate ja lapsevanematega selgitab sotsiaalpedagoog välja esile kerkinud sotsiaalsed ja koolikohustuse täitmist takistavad probleemid, analüüsib hariduse omandamist ja eakohast tegutsemisvõimet takistavaid tegureid ning koordineerib nende ennetus- ja lahendustegevusi.

2) Aprillis analüüsib ja hindab sotsiaalpedagoog töö tulemuslikkust iga lapse kohta eraldi, toob välja edusammud ja probleemid, millele järgmisel aastal tähelepanu pöörata. Sotsiaalpedagoog esitab HEVKO-le omapoolsed soovitud meetme rakendamise lõpetamiseks, meetme rakendamise jätkamiseks samal või tõhustatud viisil või muu meetme lisamiseks. Analüüs ja otsus lisatakse kevadel iga lapse ÕIAJK-le.

3) Sotsiaalpedagoog analüüsib kevadel meetme tulemuslikkust üldiselt, esitab kokkuvõtte HEVKO-le.

(6) Koolipsühholoogi tugi

1) Koolipsühholoogi ülesandeks on õpilase psühholoogilist arengut ja õppeprotsessis toimetulekut mõjutavate tegurite (psüühilised protsessid, isiksuse omadused, emotsionaalne seisund, vaimse tervise probleemid, suhtlemis- ja käitumisoskused) hindamine; õpilase nõustamine isikliku elu, õppetöö ning vaimse tervisega seotud probleemidega toimetulekul, tunnetusprotsesside, vaimsete võimete, käitumis- ja suhtlemisoskuste arendamisel ning õpi- ja karjäärivalikute tegemisel.

2) Aprillis analüüsib ja hindab koolipsühholoog töö tulemuslikkust iga lapse kohta eraldi, toob välja edusammud ja probleemid, millele järgmisel aastal tähelepanu pöörata. Koolipsühholoog teeb HEVKO-le iga lapse kohta konkreetse ettepaneku tugimeetme jätkamise või lõpetamise kohta. Analüüs ja otsus lisatakse aprillis iga lapse ÕIAJK-le.

3) Koolipsühholoog analüüsib kevadel meetme tulemuslikkust üldiselt, esitab kokkuvõtte HEVKO-le.

(7) Õpetaja abi

1) Õpetaja abi töö eesmärkideks on:

õpilastel oleksid võimalused ja tugi eluks ning tööks vajalike teadmiste, oskuste ning eetiliste tõekspidamiste omandamiseks;

õpilased oleksid hooldatud ja turvatud;

õpilase eakohane, kõlbline, füüsiline ja sotsiaalne areng on toetatud.

2) Õpetaja abi peamised ülesanded:

- osalemine õppeprotsessi planeerimises ja juhtimises;
- õpikeskkonna kujundamises;
- õppija juhendamine, tema arengu ja motivatsiooni toetamine;
- õppeprotsessi turvalisus;
- oma professionaalse arengu kavandamine
- koostööpõhine ja kaasav tegutsemine.

(8) Ravivõimlemine

1) Kooli tervishoiutöötaja määratleb igal sügisel laste ravivõimlemise vajaduse koostöös ravivõimlemise instruktoriga ja HEVKO-ga. Vajadusel uuendatakse ravivõimlemise nimekirja jooksvalt kogu õppeaasta vältel.

2) Ravivõimlemise instruktor planeerib tegevuse õpilaste individuaalsest arengust lähtudes.

3) Aprillis analüüsib instruktor tugiteenuse tõhusust õpilaste kaupa: millele pöörati tähelepanu, milline oli edasiminekuks. Tema koostatud analüüs lisatakse iga lapse ÕIAJK-le. Koondanalüüsi esitab instruktor HEVKO-le.

(9) Muusikaterapia

1) Muusikaterapia:

- arendab laste sotsiaalseid ja koostööoskusi;
- vähendab laste stressi ja suurendab enesekindlust;
- parandab laste koordineerimist ja tähelepanu;
- arendab laste kõnet, mõtlemist ja eneseväljendamisoskust.

2) Aprillis analüüsib ja hindab teraapia korraldaja teraapia tulemuslikkust õpilaste lõikes, tema hinnang lisatakse lapse ÕIAJK-le.

(10) Huviringid peen- ja üldmootorika arendamiseks

1) Õpilaste peen- ja üldmootorika arendamiseks tegutsevad koolis robotika-, kunsti-, rahvatantsu, tantsu- ja liikumisring.

2) Ringides osalemine:

- toetab laste taju, tähelepanu, mälu ja mõtlemise arengut;
- õpetab tajuma iseennast suhtes ümbritsevaga;
- arendab kehakontrolli ja koordineerimist;
- arendab rütmitaju;
- suurendab liikumisaktiivsust;
- toetab laste kehalist arengut ja tahtevalla kujunemist.

3) Õpilase arengu toetamise tulemuslikkust analüüsib ja hindab ringijuht maikuus lapse ÕIAJK-

(11) Loovringid

1) Loovringidest tegutsevad koolis kunsti- ja tantsu-, rahvatantsu-, laulu-, näite-, sotsiaalsete oskuste ring.

2) Kunstiringis osalemine:

- arendab laste kunstiannet, loovust, fantaasiat ja ilumeelt;
- võimaldab raskete tunnete turvalist väljendamist;
- aitab lastel iseennast paremini tundma õppida;
- aitab tervendada meelt, keha ja vaimu.

3) Tantsuringis:

- omandatakse kehatunnetuse, rütmika ja koordineerimise algteadmised;
- suureneb julgus end tantsu abil vabalt ja loovalt väljendada;
- osalemine pakub lastele mängu-, tantsu- ja esinemisrõõmu;
- osaledes kasvab laste fantaasia ja ilumeel;
- tegeldakse eneseavastamisega;
- eneseteostusvõimalus pakub sisemist rahulolu.

4) Rahvatantsuringis:

- tunnetab, teadvustab ja arendab tantsu kaudu oma enesekontrolli ja eneseväljendamise võimeid;
- arendab läbi ühistegevuste sotsiaalseid võimeid, sh suhtlemisoskusi;
- arendab oma füüsilist vormi, rütmilist ja koordineerimist;
- tunneb rõõmu tantsust.

5) Lauluringis osalemine:

- arendab laulmisoskust;
- pakub õpilastele esinemise võimalusi.

Väljund: kooli üritused, Vabariiklik lauluvõistlus.

6) Näiteringis:

- arendab õpilastes loovust, koostöö- ja esinemisoskust, suulist ja kehalist väljendusoskust, sotsiaalseid oskusi.
- teatrimängud, improvisatsioon ja etüüdid aitavad arendada koostööd, loovust, kujutlusvõimet, kiiret mõtlemist, esinemisoskust ja esinemisjulgust ning suulist ja kehalist väljendusoskust.

7) Sotsiaalsete oskuste ring:

- emotsioonidega toimetulek;
- õpetada omavahelist suhtlemist;
- info märkamine ja tõlgendamine;
- kasutatakse sotsiaalsete probleemi lahendusoskuste metoodikat.

8) Õpilase arengu toetamise tulemuslikkust analüüsib ja hindab ringijuht maikuus lapse ÕIAJK-

(12) Tugiisikuteenus

1) Õpilase erivajadustest tingitud personaalne abistamine koolis arendus- ja õppeprotsessis osalemisel on korraldatud tugiisikuteenus kaudu. Tugiisikuga sõlmib töölepingu kohalik omavalitsus.

2) Õpilasega töötav tugiisik:

- õpetab õpilast enda eest hoolitsema ja julgustab igapäevaelus toime tulema;
- aitab kaasa sotsiaalsete suhete ning kontaktide loomisele ja arendamisele;
- abistab ning juhendab õpilast kooli õppeprotsessis osalemisel;
- loob turvalise keskkonna;
- aitab luua tingimused võimalikult iseseisvaks toimetulekuks.

3) Koolis õpilast juhendav ja abistav tugiisik kaasatakse õpilast toetavate spetsialistide võrgustikku.

16. ÕPETAJATE KOOSTÖÖ JA TÖÖ PLANEERIMISE PÕHIMÕTTED KOOSTÖÖ

1. Koolis töötab õpetajaskond, kes on motiveeritud osalema kooli tegevuse sihtide seadmisel ja nende elluviimisel. Kooli õpetajad on paindlikud, kompetentsed ning lähtuvad oma tegevustes lapse arenguvajadustest.
2. Koolis valitsevad kõikide osapoolte vahel lugupidavad ja üksteist arvestavad suhted. Töötajaskond on käitumise ja suhtlemisega eeskujuks kõigile kooliga kokkupuutuvatele huvirühmadele.
3. Õpetaja lähtub oma töö planeerimisel riiklikest õppekavadest, kooli õppekavast ja ainekavast.
4. Laste arengu toetamiseks teeb personal igakülgset koostööd kolleegide, tugispetsialistide, vanemate ja kooliväliste spetsialistidega.
5. Koolisisesed koostöövormid on sisekoolitused, koolitused, kolleeg-kolleegilt õppimine, koolisisesed vajaduspõhised töörühmad, ümarlauad, töökoosolekud, õppenõukogu, üldkoosolek vms ühistegevused töötajaskonna vaimse ja füüsilise tasakaalu toetamiseks.

6. Õpetajad planeerivad ühiselt projektinädalaid, õppesõite jt õppe- ja kasvatustööga seotud ülekoollisi üritusi. Lisaks planeerivad õpetajad ühiselt teemanädalaid mis toimuvad koostöö tundide raames regulaarselt.

Igal aastal toimuvad õppeaasta lõpus klasside ümarlauad, kus kogu klassiga tegelev personal analüüsib iga õpilase arengut ning planeerib tegevused uueks õppeaastaks.

ÕPETAJA TÖÖKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED

(1) Õpetaja töökava on dokument, mille alusel toimub õppetöö klassis. Töökava koostamine ja arendamine kuulub aineõpetaja pädevusse.

(2) Töökava koostatakse lähtuvalt kooli õppekavast ja tunnijaotusplaanist kokkulepitud perioodiks: õppeperioodi, poolaasta kaupa kõikidele klassidele, milles ta õpetab. Õpetaja töökava on dokument, mille alusel toimub õppe- ja kasvatustöö õppetunnis.

(3) Õpetaja töökava on õpetaja töövahend, mis võib õppetöö käigus täieneda ja muutuda ning õpetajal on lubatud vajadusel kalduda töökavas planeeritust kõrvale, parandused fikseeritakse töökavas. Tehtud täiendusi ja muudatusi arvestatakse järgmise õppeperioodi töökava koostamisel. Õpetaja vastutab töökavas ettenähtud terviku õpetamise eest. Töökava seab raamid, kuid ei tohi piirata õpetaja loovust.

(4) Õpetaja töökava vormistatakse õppeperioodide, poolaasta ulatuses tabeli vormis kalenderplaanina.

(5) Õpetajate töökavad esitatakse läbivaatamiseks ja kooskõlastamiseks kooli õppejuhile. Töökavade esitamise tähtaeg on iga õppeperioodi, poolaasta esimene päev.

(6) Töökavades esitatakse klassiti:

- 1) õppeaine nimetus ja õppeaasta;
- 2) klass või individuaalse õppekava korral õpilase nimi;
- 3) arengutase;
- 4) periood (õppeperiood, poolaasta);
- 5) õppeaine õppe-eesmärgid;
- 6) hindamine;
- 7) LÕK õpetaja töökava tabel:

Aeg	Üldteema/ alateemad	Põhimõisted	Õppemeetodid	Õppematerjalid	Lõiming	Märkused/ individuaalne töö

(7) TÕK ja HÕK õpetaja töökava tabel:

Aeg	Üldteema/ alateemad	Õppemeetodid	Oodatavad õpitulemused	Õppematerjalid	Lõiming	Märkused

17. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Õppekava koostamine ja arendamine toimub järjekindlas koostöös:

- õpilased ja õpetajad

- õpetajad ja juhtkond
- kooli hoolekogu
- lastevanemad
- kooli pidaja (HTM)

Õppekava on pidevas arengus. Õppekava koostamisel lähtutakse Eesti Vabariigi õigusaktidest ning väljatöötatava haridusvaldkonna arengukava Haridus- ja teadusstrateegia 2035 sihiseadetest.

Õppekava vaadatakse läbi õppeaasta lõpul. Vajaduse tehakse õppekava muutmiseks ettepanekuid õppeaasta augustikuu õppenõukogu ajaks.

Õppenõukogu arutab läbi muudatusettepanekud ja annab arvamuse ning teeb ettepaneku direktorile muudatusettepanekute kinnitamiseks.

Õppekava korrigeeritakse vähemalt üks kord õppeaastas.